

**KENT VE SANAT KAPSAMINDA ULUSLARARASI
SİNOP BİENALİ VE YANKILARI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Sabri GEZER

Kütahya – 2012

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Resim Ana Sanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KENT VE SANAT KAPSAMINDA ULUSLAR ARASI SİNOP
BİENALİ VE YANKILARI**

Danışman:
Yrd. Doç. Selma ŞAHİN

Hazırlayan:
Sabri GEZER

Kütahya - 2012

Kabul ve Onay

Sabri Gezer'in hazırladığı "Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienali ve Yankıları" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2012

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Yrd Doç. Selma Şahin (Danışman)		
Doç. Dr. Lale ALTINKURT		
Yrd. Doç. Dr. Mahmut AYHAN		

Doç. Dr. Fatih ÇELEBİOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

“Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienali ve Yankıları” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2012

Sabri GEZER

Özgeçmiş

Sabri GEZER 1984 tarihinde Sinop'ta dünyaya geldi. İlköğretimini Zonguldak Mustafa Kemal İlköğretim Okulunda, Ortaokulu Sinop Fatih İlköğretim Okulunda, Lise eğitimini ise Sinop Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde tamamladı. 2004 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nü kazandı. 2008 yılında aynı okuldan mezun oldu. 2008 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı'nda Yüksek Lisans'a başladı. Halen eğitimine devam etmektedir.

Kişisel Sergiler

2011 Bursa Devlet Güzel Sanatlar Galerisi

2010 Bursa Tayyare Kültür Merkezi

2009 Dumlupınar Üniversitesi Bedesten Sergi Salonu

2008 Kütahya Merkez Kütüphanesi

Karma Sergiler

2009 Dumlupınar Üniversitesi Yüksek Lisans Yıl Sonu Sergisi

2008 Dumlupınar Üniversitesi Mezuniyet Sergisi

2007 Başkent Üniversitesi Karma Resim Heykel Sergisi

2006 Uludağ Üniversitesi 3. Resim Heykel Sergisi

2003 Güzel Sanatlar Liseleri Arası Yıl Sonu Sergisi / Ankara

2003 Güzel Sanatlar Liseleri Arası Yıl Sonu Sergisi / Diyarbakır

Ödüller

2009 Kahramanmaraş Üniversitesi 5. Resim Heykel Yarışması Mansiyon

2007 Dumlupınar Üniversitesi Resim Yarışması Jüri Özel Ödülü

2006 Uludağ Üniversitesi 4. Kültür Sanat Yarışması Sergileme

2003 "Atlar" Konulu 7. Uluslararası Resim Yarışması İl Birinciliği

ÖZET

KENT VE SANAT KAPSAMINDA ULUSLARARASI SİNOP BİENALİ VE YANKILARI

GEZER, Sabri

Yüksek Lisans Tezi, Resim Ana Sanat Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç Selma ŞAHİN

Temmuz, 2012, 135 sayfa

Bu araştırma “Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienali ve Yankıları” konusunu içermektedir. Araştırmada küratörün, sanatçının, sponsorun, gönüllü çalışanın, ve dışarıdan izleyici olarak katılan iki kişinin kentte ilki 2006 yılında başlayan bienal sürecini 2010 yılına kadar oluşum süreci, gelişimi ve yankılarıyla ilgili görüşleri ele alınmıştır. Bu araştırmada bir sanatsal etkinliğin bir kentteki oluşumunu, oluşumunu hazırlayan etmenleri kentte bu süreç içerisinde kentin etkinliğe bakış açısını hem sanatçılar hem de yerel halkın gözüyle incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma, bu modele dayalı olarak nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Sinop'ta bienal sürecinin başlangıcından son bienale kadar yerel ve uluslararası alanda önemli bir etkinliğe dönüştüğü görülmüştür. Bienal ile kentteki aktörlerin (Belediye Çalışanları, Valilikler, Çeşitli Kamu Kuruluşları, İl Özel İdaresi, Sivil Toplum Kuruluşları, Gönüllü Dernekler, İş Adamları, Eğitimciler, Esnaf Odaları v.s.) birbirleriyle doğru iletişim kurabilmesi, aynı dili konuşa bilmesi mümkün olmuştur. Bienal düzenlendiği yıllar içerisinde yerli ve yabancı sanatçıların ilgisini çektiği, bienal sponsorlarının sayısının arttığı, yerel, bölgesel ve ulusal basında yer edinmiştir. Katılımcılar Sinop Bienali için kurumsal olma yolunda bağımsız, gönüllüğü teşvik eden, imeceyi ön planda tutan, görünürlik bazında tüm araçları kullanma çabasını sürdüren bir anlayışla gelecek bienallere doğru gitmekte olduğunu ve dünya sanat haritasında yerini almaktadır sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent ve Sanat, Bienal, Uluslararası Sinop Bienali, Sinop, Sinopale, Sinopsis

ABSTRACT**WITHIN THE CITY AND ARTS INTERNATIONAL SİNOP BIENNIAL AND ECHOES****GEZER, Sabri****MASTER DEGREE THESIS, Drawing Major Department****Thesis Advisor: Yrd. Doç. Selma ŞAHİN****July, 2012, 135 pages**

This thesis includes 'within the city and art international Sinop biennial and echoes.' In this study curators, artists, sponsors, working as volunteers and participating as audience two people from in the biennial starting in 2006 until 2010 formation process, development and is considered the opinions of echoes. In this study a artistic activity in city and this formation of preparing factors. Viewpoints of people this biennial for both artists and local community this process was aimed. This research designed with the scanning model. Qualitative research methods based on this model was carried out semi-structured interview technique.

According to the results of the research, the beginning of the biennial until the last biennial in Sinop, the event was transformed into in regional and international area. With the biennial city actors (municipal staff, governorships, various government agencies, special provincial administrations, civil society organizations, voluntary associations, business people, educators, chambers of tradesmen, etc...) have been able to talk the same language to communicate with each other. Biennial held over the years; drawn the attention of local and international artists, biennial sponsors number seems to have increased. Biennial has appeared in local, regional and national press. Participants of Sinop Biennial express that towards becoming independent business which promote volunteerism, in the foreground, attempt to use all the tools on the basis of the visibility moving towards an approach that continues the effort to use future biennials. This thesis is concluded that Sinop biennial is replaced by the world's art map.

Keywords: City and art, Biennial, International Biennial of Sinop, Sinop, Sinopale, Sinopsis

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
RESİMLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİENAL

1.1. BİENAL'İN TANIMI	4
1.2. BİENALİN TARİHÇESİ	4
1.3. ULUSLARARASI BİENALLER	5
1.4. TÜRKİYE'DE BİENAL ETKİNLİKLERİ	6
1.4.1. İstanbul Bienali	8
1.4.2. Antakya Bienali	18
1.4.3. Çanakkale Bienali	20
1.4.4. Mardin Bienali	21
1.4.5. İzmir Sanat Bienali	22

İKİNCİ BÖLÜM

SİNOPALE (ULUSLARARASI SİNOP BİENALİ)

2.1. SİNOP + BİENAL (SİNOPALE)	25
2.1.1. Sinop	25
2.1.2. Tarihi ve Kültürel Açıdan Sinop	26
2.1.3. Bienalin Sinop'ta Oluşum Süreci	29
2.2. BİRİNCİ SİNOP BİENALİ (15 AĞUSTOS – 3 EYLÜL 2006) 32	
2.2.1. Kavramsal Çerçeve	33
2.2.2. Katılımcılar	34

2.2.2.1. Küratörler	34
2.2.2.1.1. T. Melih Görgün	34
2.2.2.1.2. Beral Madra	35
2.2.2.1.3. Dr. Vittorio Urbani	36
2.2.2.2. Sanatçılar	36
2.2.3. Yapılan çalışmalardan �rnekler	36
2.2.3.1. Nezaket Ekici	36
2.2.3.2. Monali Meher	37
2.2.3.3. Lerzan �zer	40
2.2.3.4. Antonio Riello	41
2.2.3.5. Jürgen Hefele	42
2.2.3.6. Walter Bergmoser	43
2.2.3.7. Alparslan Baloğlu	44
2.2.3.8. Nobuho Nagasawa	45
2.2.4. Basın ve Sponsorlar	46
2.3.İKİNCİ SİNOP BİENALİ (16 Ağustos – 5 Eylül 2008)	48
2.3.1. Kavramsal ereve	49
2.3.2. Katılımcılar	50
2.3.2.1. Küratörler	50
2.3.2.2. Danışmanlar	51
2.3.2.3. Sanatçılar	51
2.3.3. Yapılan çalışmalardan �rnekler	51
2.3.3.1. Atilkunst	51
2.3.3.2. Burçak Konukman	53
2.3.3.3. Roland Stratmann	55
2.3.3.4. Rob Sweere	57
2.3.3.5. Collabor.at	58
2.3.3.6. Roza El Hassan	59
2.3.3.7. Marielle Videler	60
2.3.4. Basın ve Sponsorlar	62
2.4.ÜÇÜNCÜ SİNOP BİENALİ (14 Ağustos – 4 Eylül 2010)	64
2.4.1. Kavramsal ereve	64

2.4.2. Katılımcılar	65
2.4.2.1. Küratörler	65
2.4.2.2. Sanatçılar	66
2.4.3. Yapılan çalışmalardan �rnekler	66
2.4.4. Basın ve Sponsorlar	72
2.5. BİENAL ETKİNLİKLERİNDE ORTAYA ÇIKAN KAVRAMLAR	74
2.5.1. Sinopale	74
2.5.2. “Geleceğini Biriktirmek”	75
2.5.3. “Bir Günlük Müze”	76
2.5.4. Sinopale �ocuk Akademisi, Eylül 2011	77
2.5.5. Sinop Sis	78
2.5.6. “Gölgelerin Bilgeliği”	80

 C NC  BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ	82
3.2.KATILIMCILAR	82
3.2.1.T. Melih GÖRGÜN (Küratör)	83
3.2.2. Burçak KONUKMAN (Sanatçı)	83
3.2.3. Aykut YILMAZER (Sponsor)	83
3.2.4. Burhanettin TUNÇ (Katılımcı-Müzik �ğretmeni)	83
3.2.5. Derya ŞANLITÜRK (Bienalde Gönüllü �alışan)	84
3.2.6. Levşa ERDEM (�zleyici)	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. KATILIMCILARIN SİNOP BİENALİNİN TÜRKİYE'DE Kİ BİENALLER ARASINDA Kİ YERİNİ BELİRLEMeye DÖNÜK OLARAK GÖRÜŞLERİ	89
---	-----------

4.2. KATILIMCILARIN SİNOP'TA BİENALİN GERÇEKLEŞTİRİLME AŞAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	89
4.3. KATILIMCILARIN BİENALİ'İN SİNOP KÜLTÜR VE SANAT HAYATINA KATKISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	90
4.4. KATILIMCILARIN BİENALİN GERÇEKLEŞTİĞİ YILLAR İÇERİSİNDE KENTTE YAŞAYANLARIN BİENALE BAKIŞ AÇISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	90
4.5.KATILIMCILARIN BİENALİN GELECEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	91
SONUÇ VE ÖNERİLER	93
EKLER	97
KAYNAKÇA	118
DİZİN	120

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1.1: Çok Düğümlü Uzun Hikaye, Fluxus 1962-1994', ...	8
Resim 1.2: Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergileri (1987)	10
Resim 1.3: 2. Uluslararası İstanbul Bienali (1989)	11
Resim 1.4: 3. Uluslararası İstanbul Bienali (1992)	11
Resim 1.5: 4. Uluslararası İstanbul Bienali (1995)	12
Resim 1.6: 5. Uluslararası İstanbul Bienali (1997)	13
Resim 1.7: 6. Uluslararası İstanbul Bienali 1999	13
Resim 1.8: 7. Uluslararası İstanbul Bienali 2001	14
Resim 1.9: 8. Uluslararası İstanbul Bienali 2003	15
Resim 1.10: 9. Uluslararası İstanbul Bienali 2005	15
Resim 1.11: 10. Uluslararası İstanbul Bienali 2007	16
Resim 1.12: 11. Uluslararası İstanbul Bienali 2009	17
Resim 1.13: 12. İstanbul Bienali 2011	18
Resim 1.14: Uluslararası Antakya Bienali 2008	19
Resim 1.15: 2010 Antakya Bienali “Anlayışınız İçin Teşekkür Ederiz”	19
Resim 1.16: Çanakkale Troia Festivali 2008	20
Resim 1.17: II. Uluslararası Çanakkale Bienali 2010	21
Resim 1.18: 2010 Mardin Binali “Abbara Kadabra”	22
Resim 1.19: I Uluslararası İzmir Sanat Bienali 2011	23
Resim 2.1: Sinop Kenti Havadan Görünüm 2010	25
Resim 2.2: Selçuklu Dönemi Sinop	26
Resim 2.3: Osmanlı Dönemi Sinop	27
Resim 2.4: Atatürk'ün Sinop Ziyareti,15 Eylül 1928	28
Resim 2.5: Tarihi Sinop Ceza Evi	30
Resim 2.6: Amerikan Radar Üssü Havadan Görünüm, 1990	30
Resim 2.7: Sinopale Genel Görünüm	32
Resim 2.8: Uluslararası Birinci Sinop Bienali Ağustos 2006	32
Resim 2.9: Birinci Sinop Bienali Kavramsal Çerçevesi	34
Resim 2.10: T. Melih Görgün (Bienal Küratörü)	34
Resim 2.11: Beral Madra (Bienal Küratörü)	35

Resim 2.12: Nezaket Ekici Performans	37
Resim 2.13: Monali Meher Birinci Performans	38
Resim 2.14: Monali Meher Performans 2	39
Resim 2.15: Lerzan Özer Çalışması	40
Resim 2.16: Antonio Riello Çalışması	41
Resim 2.17: Jürgen Hefele Çalışması	42
Resim 2.18: Walter Bergmoser Performansı	43
Resim 2.19: Alparslan Baloğlu Çalışması	44
Resim 2.20: Nobuho Nagasawa Çalışması	46
Resim 2.21: Birinci Uluslararası Sinop Bienali Sponsorlar	48
Resim 2.22: Uluslararası İkinci Sinop Bienali Ağustos 2008	49
Resim 2.23: İkinci Sinop Bienali Kavramsal Çerçevesi	50
Resim 2.24: Atilkunst Çalışması	52
Resim 2.25: Atilkunst Çalışması 2	53
Resim 2.26: Burçak Konukman Performans	54
Resim 2.27: Burçak Konukman Performans 2	54
Resim 2.28: Roland Stratmann Çalışması	55
Resim 2.29: Rob Sweere Çalışması	58
Resim 2.30: Collabor.at Performans	59
Resim 2.31: Roza El Hassan Çalışması	60
Resim 2.32: Mariëlle Videler Performans	61
Resim 2.33: Uluslararası İkinci Sinop Bienali Sponsorlar	63
Resim 2.34: Uluslararası Üçüncü Sinop Bienali 2010	64
Resim 2.35: “Aynaların Şarkıları”	66
Resim 2.36: “Hotel Nokul”	67
Resim 2.37: “Hotel Nokul 2”	67
Resim 2.38: Sıtkı Kösemen’in Sinop – Karadeniz Serisi	68
Resim 2.39: Els Vanden Meersch’in Hayalet Kürt Kasabaları	68
Resim 2.40: Anne Metzen Çalışması	69
Resim 2.41: Bienal Mekanı Dr. Rıza Nur Kütüphanesi	69
Resim 2.42: Masa Projesi	70
Resim 2.43: Bienal Mekanı Dr. Rıza Nur Kütüphanesi, Videolar	71

Resim 2.44: Ziya Azazi Canlı Performans	71
Resim 2.45: Ayhan & Bahar Enşici Eski Sinop Oyunları	72
Resim 2.46: Uluslararası Üçüncü Sinop Bienali Sponsorlar	74
Resim 2.47: Sinopale Genel Görünüm	75
Resim 2.48: Geleceği Biriktirmek Projesinden Kesit	75
Resim 2.49: Geleceğini Biriktirmek Projesi	76
Resim 2.50: Bir Günlük Müze	77
Resim 2.51: Sinopale Çocuk, Ağustos 2008	77
Resim 2.52: İkinci Sinop Bienali Sinop Sis Dergisi, Ağustos 2008	79
Resim 2.53: Üçüncü Sinop Bienali Sinop Sis Dergisi, Ağustos 2010	79
Resim 2.54: Üçüncü Sinop Bienali Sinop Sis Dergisi, Ağustos 2010	80

TEZ METNİ

GİRİŞ

Sanat ve kültür alanında Uluslararası organizasyon haline gelen ve iki yılda bir düzenlenen bienaller günümüz sanatının önemli etkinliklerinden birini oluşturmaktadır. Bienalin temeldeki ortak amacı iki yıllık ürünü sergilemek, Uluslararası alanda fazla “insan içine çıkmamış” çağdaş sanatçılarla büyüüp gelişmeleri ve hayatta kalmaları için bir temel oluşturmaktır. Bienaller, günümüzde sanatın geldiği son nokta olarak kavramsal sanatlarla gerçekleşmektedir. Oluşumları; gösteri sanatı, çevresel sanat, yeryüzü sanatı, yoksul sanat, süreç sanatı ve video sanatı ile birlikte “nesne sonrası sanat” olarak sıralanabilir. Bienallerin önemli katkıları arasında:

- a) Görsel sanatlar eğitimi sağlamak.
- b) Düzenlendiği ülkelerde yerli ve yabancı sanatçıların bir araya gelmesini sağlamak.
- c) Sanat konusunda dünya ülkeleriyle ilişkisi zayıf olan ülkeler için çok önemli bir konuma sahip olması yer alır.

Buradan yola çıkarak Türkiye’deki önemli bienallerden biri olan Uluslararası Sinop Bienali araştırılmaya değer bulunmuştur.

Venedikle başlayan Bienal süreci zamanla birçok ülkeye ev sahipliği yapmıştır. Türkiye’de ilk bienal, 1987 yılında başlayan İstanbul Bienalidir. Türkiye’nin Uluslararası Sanat ve Kültür alanında önemli bir yeri olan İstanbul Bienali, düzenlendiği yıllar içerisinde yerli ve yabancı sanatçıların, eleştirmenlerin odağı haline gelmiştir. İstanbul Bienalinden sonra ülkemizde gerçekleşen bienaller arasında 16 Ağustos 2006 yılında başlayan Sinop Bienali olmuştur. Daha sonra sırası ile Antakya Bienali, Çanakkale Bienali, Mardin Bienali ve İzmir Bienali’dir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini, Türkiye’nin ikinci büyük merkez dışı bienali olan Uluslararası Sinop Bienalleri’nin oluşum, gelişim ve bienal sonrası rolü oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Sinop ilinde ilki 2006 yılında düzenlenen uluslararası bienal etkinliğinin oluşum sürecini, daha sonra 2008 ve 2010 olmak üzere yıllara göre gelişimi

ve yankılarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu amacın ışığında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- a) Sinop Bienalinin Türkiyede ki bienaller arasındaki yeri nedir?
- b) Sinop'ta Bienalin gerçekleştirilme aşaması nasıl olmuştur?
- c) Bienal'in Sinop Kültür ve Sanat hayatına nasıl bir katkısı olmuştur?
- d) Sinop'ta Uluslar arası Sinop Bienallerinin genel özellikleri, yapıldığı mekanlar, kavramsal çerçevesi, sergilenen eserler nelerdir?
- e) Üçüncü Sinop Bienalinden itibaren katılımcıların bienal kavramı ve kentle ilişkisine ilişkin görüşleri neler olmuştur?

Araştırmanın Önemi

Konu ile ilgili yapılan literatür araştırmasında Zeliha Burtek'in 1998 yılında yaptığı "Çağdaş sanata bienallerin katkısı", Naciye Bozdoğan'ın 2009 yılında yaptığı "Uluslararası İstanbul bienallerinin Türk sanat ortamındaki rolü" ve Güler Bek'in 2010 yılında yaptığı "Bienal etkinlikleri ve Türk sanat ortamındaki etkileri" yer almaktadır. Fakat Sinop Bienali ile ilgili bir araştırma bulunmamaktadır. Türkiye'de yapılan bienallerin azlığı bu tür etkinliklerin büyük şehirlerden çok Anadoluda'ki kentler üzerindeki etkilerinin araştırılması bakımından önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2006 Birinci Sinop Bienali, 2008 İkinci Sinop Bienali ve 2010 Üçüncü Sinop Bienali ile sınırlıdır. Ayrıca, bu araştırma T. Melih Görgün, Burçak Konukman, Aykut Yılmaz, Burhanettin Tunç, Levşa Erdem, Derya Şanlıtürk'ün görüşleri ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİENAL

1.1. BİENAL'İN TANIMI

Bienal, iki yılda bir düzenlenen faaliyet şeklinde tanımlanabilir. Bienal çoğunlukla kültürel veya sanatsal faaliyetler için kullanılan bir terimdir. Bienaller, günümüzde sanatın gelindiği son nokta olarak kavramsal sanatlarla gerçekleştiriliyor. Kavramsal Sanat “kavramcı”, “kavramsalcı”dır. “Kavramsalcılık”, görselliğin reddedilmesi ile birlikte, seyreden öznenin, seyreden gözün ve beğenin kavramlar eksenli bir çözülmeye maruz bırakılması şeklinde yorumlanabilir (Dastarlı, 2006: 5). Bienal oluşumları; gösteri sanatı, vücut sanatı, çevresel sanat, yeryüzü sanatı, yoksul sanat, süreç sanatı ve video sanatı ile birlikte "Nesne sonrası Sanat" olarak sıralanabilir.

Bienallerin temeldeki ortak amacı iki yıllık ürünü sergilemek, Uluslararası alanda fazla “insan içine çıkmamış” çağdaş sanatçılara büyüyen gelişmeleri ve hayatta kalmaları için bir temel oluşturmaktır.

Kavramsal Sanat, geniş anlamda sanatı kuramsal düzlemde çözümlemeyi, yapısını araştırmayı amaçlayan; mantık, felsefe gibi zihinsel süreçlerle yakından ilişkili bir sanattır. Tüm bu sanatlar düşünceyi - kavramı iletmede gösterge olarak dili, çeşitli nesnelere, bir insanın kendini ya da doğayı kullanıyorlar. Kavramsal Sanatın ilkelerini oluştururken yararlandığı görüşler; İzlenimcilik, Kübizim, Dadacılık, Duchamp'ın Hazır Nesne'si, Pop Sanat, Foto Gerçekçilik ve Minimal Sanat'tan yapılan alıntılardır (Dastarlı, 2006: 15).

1.2. BİENALİN TARİHÇESİ

Bienal düşüncesi yaklaşık yüzyıl önce, bir gereksinmeden Venedik'te doğmuştur. Bienal ilk olarak 1895'te Venedikte düzenlenmiştir. Dünyanın birçok yerinde benzeri etkinliklerin harekete geçmesini sağlamıştır. Bienal'in ilk durumuyla bu günkü durumunu karşılaştırılsa aradaki fark büyük olmasına karşın, temelde kavramın aynı olduğunu görülür (<http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/213>).

Çağdaş Sanat bienallerinin düzenlendiği kentler arasında Johannesburg, Sidney, Kwangju, Montréal, İstanbul, Havana, Berlin, Sao-Poulo, Venedik, Taipei, Dakar gibi kentler yer alır.

Bienaller Doğu ile Batı'yı birleştirmek ya da iki kutuplu dünyanın biraraya gelmesiyle ilgilenmiştir. İki kutuplu dünyanın sona ermesiyle uyum, zaman, biri ötekine kapalı olan bu iki bloktaki ülkeleri birbirine yaklaştıracak jeopolitik bir gelişmeye hizmet etmektedir. Bu yeni yüzleşme, çağrılı bir çok ülkeyi, sanatçıları ve eleştirmenleri bir araya getirmekte etkili olabilir. Yerel bir sahne için bütün bu kişiler gerçek bir dinamizm oluşturarak kaynaşmakta, birbirleriyle görüşme olanağı bulmaktadır.

Bütün bu bienaller evrenselliği yansıtmak amacına yöneliktir. Uzun bir zaman Avrupa ve Birleşik Amerika dışındaki ülkelerin sanatçıları üzerine bilgi sahibi olmak oldukça zor. Bienaller bu imkânı sağlamaya da katkıda bulunmuştur (<http://www.ihvanforum.org>, 19.11.2010).

Dünden bugüne düzenlenen belli başlı Bienaller:

- KORE: Gwangju Biennale
- BREZİLYA: Bienal de São Paulo
- AVUSTRALYA: Biennale of Sydney
- İSPANYA: Bienal de Valencia
- SENEGAL: Dak' Art, la Biennale de l'art africain contemporain
- ALMANYA: Documenta (Kassel)
- İTALYA: la Biennale di Venezia
- KÜBA: Bienal de La Habana
- MALİ: Rencontres de la photographie africaine de Bamako

1.3. ULUSLARARASI BİENALLER

19. yüzyılda ülkelerin 'ulusal kimlik'lerini ortaya koyabilecekleri, ticari ve ekonomik alandaki üretimlerini tanıttıkları uluslar arası fuarlar, daha sonraki tarihlerde açılacak uluslararası nitelikteki sanat sergilerinin öncülüğünü yapmıştır. Sanatçılarını Venedik Bienali'ne yollamak isteyen ülkeler, kendi ulusal sergi mekanlarını 'Gardini' deki pavyonlarını kurmak ve tüm masraflarını karşılamak zorundadır. Bu fikir Avrupa

ülkelerinin demiryollarıyla birbirine bağlandığı uluslar arası ticaret fuarının ve dünya çapında sergilerinin açıldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.

1895'teki ilk bienalden günümüze kadar her tür uluslar arası sergi, dünyanın her köşesinde yer almış ve hızla yaygınlaşmıştır. Venedik bienali örneğinden yola çıkan bazı kentler de kendi bienallerini oluşturmuşlardır (Sanat Dünyamız, 2006: 22).

1950 sonrasında, sayıları artan bienallere örnek olarak, buldukları coğrafyaya göre; Kuzey Amerika'da: Montreal, Whitney, İn Site San Diego, Site Santa Fe, Latin Amerika'da : Sao Paulo, Merco De Sul, Havana Bienali, Afrika'da: Dakar, Johannesburg, İskenderiye, Asya'da: Kwangju Bienali, Avusturalya ve Pasifik'te : Sidney Bienali, Avrupa'da : Venedik, Manifesta, Berlin, İstanbul, Lyon, Documenta Bienali gösterilebilir. Özellikle yeni ortaya çıkan bienaller ilginç bir görünüm sunmaktadır. Latin Amerika, Afrika, Asya, Avusturalya gibi ülkelerin kendi kültürlerine duydukları güven giderek gelişmekte ve yeni metropoller, uluslararası bir diyalog başlatma ve sürdürme konusunda daha da istekli görünmektedir (Bek, 2000: 33).

1.4. TÜRKİYE'DE BİENAL ETKİNLİKLERİ

1950 den itibaren Türk kültür – sanat ortamı farklı görüşlerin yan yana, iç içe gelişme gösterdiği bir döneme girmiştir. Bir yandan ulusal niteliklerin ağır bastığı diğer yandan evrensel anlamda bir yaklaşımın bir arada yürüdüğü bir ortam yaşanmıştır. 1950'den sonra uluslararası ilişkilerin yoğunlaşması, kültür ve sanat etkileşimleri, iletişim araçlarının ve yöntemlerinin çağın dinamizmine uygun biçimde hız kazanması, sanatı da artık salt kendi çerçevesi ve kültürü ile kısıtlanamayacak duruma getirmiştir (Ersoy, 1998: 20).

Türk sanat ortamında, 1970'li yılların sonlarında, sanat olaylarını ve sergi anlayışını değiştiren önemli etkinlikler görülmüştür. Bu etkinliklerin başında, Mimar Sinan Üniversitesi'nin 1977'de düzenlediği '2000 Yılına Doğru Sanat Sempozyumu' ve 'Yeni Eğilimler' sergileri gelmektedir. Bu sergiler, genç sanatçı kuşağının, yeni deneyimlere yönlendirilmesi ve Türk sanat ortamına farklı eğilimlerin taşınmasında bir köprü rolü üstlenmiştir. Yine bu dönemde, sanat ortamımıza yeni kavramların, yeni

oluşumların (minimal sanat, kavramsal sanat, pop art vb.) girdiği görülmüştür (Bozdoğan, 2009: 51).

1980’li yılların ilk yarısı ise, çağdaş sanatta, günümüze ulaşan ana kanalların ortaya çıktığı yıllardır. Bunlardan birisi de geleneksel anlayışta sanat yapıtı üretmeyen, batıda gündemde olmayan, ancak Türkiye için yeni olan denemelerin gündeme geldiği ‘Öncü Türk Sanatından Bir Kesit’ sergileridir. Bu sergiler, minimal sanat, kavramsal sanat ve hazır nesne kullanımının ağırlıkta olduğu toplu sergiler olmuştur. ‘Öncü Türk Sanatından Bir Kesit Sergileri’, satış amaçlı olmayan sanat yapıtlarına yer verilmesiyle, o dönemde tam tersi bir eğilim içinde olan ve güncel sanat ortamına baskı uygulamayan resim piyasasına karşıt bir yapı ortaya koymuştur.

1970’lerde ve 80’li yıllarda, bazı akademi kökenli sanatçıların, batıda gündemde olan akımları, radikal bir biçimde uyguladıkları gözlenmektedir. Nitekim, Sanat Tanımı Topluluğu ile başlayan süreçte, yenilikçi sanat anlayışını benimseyen, geleneksel sanat türlerinin dışına çıkarak araştıran, sorgulayan, sorular soran ve çözüm önerileri getiren, sanat üretiminde teknik biçim ve malzeme açısından özgür bir kullanım alanı sunan sanatçılar, Türk sanat ortamına çağdaş kavramların taşınmasında etkili olmuşlardır. Aralarında Serhat Kiraz, Selim Birsal, Canan Beykal, Ahmet Öner Gezgin, Gülsün Karamustafa, Handan Böğürtçene, Osman Dinç, Ayşe Erkmen’in de bulunduğu sanatçılar, başlangıçta yadırganan, alışılmış beğeni düzenini sarsan etkinliklerinden dolayı eleştirilmiş olsalar da, sorunsallaştırdıkları kavramlar, günümüzde çeşitli şekillerde irdelenmektedir. Sanatçılar bu anlayış doğrultusunda gerçekleştirilen hemen her etkinlikte yer almış ve bu sanatçılardan bir çoğu bienal etkinliklerine bir ya da birden fazla olmak üzere katılmıştır (Zeliha, 1998: 42).

1980 öncesinde görülen ve geleneksel sergi anlayışının dışına çıkan ‘Yeni Eğilimler’ ve ‘Öncü Türk Sanatından Bir Kesit’ gibi etkinlikler ve bir grup sanatçının çağdaş sanatın oluşumuna yönelik çabaları, bienal ortamını hazırlayan ön sanat oluşumları olarak değerlendirilmiştir.

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, daha önce festivaller kapsamında yer verdiği plastik sanatlar sergilerini tek bir bölüm altında toplama kararıyla, 1987 yılında ‘1.Uluslararası Çağdaş Sanat Sergileri’ adı altında uluslararası nitelikte bir etkinlik

başlatmıştır. İki yılda bir yapıma kararı üzerine, etkinlik ‘İstanbul Bienali’ adı altında devam etmiştir.

Bienal etkinliklerinin iki yılda bir düzenlendiği 1986 – 2011 yılları arasındaki Türk çağdaş sanat ortamı hakkında fikir vermesi açısından, 1986 sonrasında gerçekleştirilen bazı sergi etkinlikleri önemli bir veri oluşturmaktadır. Bu etkinlikler arasında resim 1.1’de yer alan ‘Çok Uzun Düğümlü Bir Öykü: Almanya’ daki Fluxus 1962-1994’, ‘Somut Öngörüler’ ve ‘Tutku ve Yeni Dalga’ sergileri, bienal kapsamında düzenlenmiştir (Bozdoğan, 2009: 22).

Resim 1.1: Çok Düğümlü Uzun Hikaye, Fluxus 1962-1994’,

Joseph Beuys
George Brecht
John Cage
Henning Christiansen
Robert Fillip
Ludwig Gösswitz
Al Hansen
Geoffrey Hendricks
Dick Higgins
Joe Jones
Ute Klophaus
Milan Kolar
Alison Knowles
Arthur Köpcke
Manfred Levi
George Macunas
Nam June Paik
Benjamin Patterson
Robert Riehefeldt
Dieter Roth
Gerhard Rühm
Takako Saito
Tamas Schmitz
Daniel Spoerri
Ennio Todi
Ben Vautier
Wolf Vostell
Emmert Williams

SERGI • 16 Mayıs 2011 • 18.00
"Çok Düğümlü Uzun Bir Öykü - Almanya'da FLUXUS 1962 - 1994"
Sunum: René Block, Berlin
Goethe-Institut Ankara ve CERMODERN Sanat Merkezi'nin işbirliği ile
Stuttgart'ın Die Hübner-Einstudios'unun bir sergisi
Sergi 24.7.2011 tarihine kadar hergün (Pazartesi hariç) Salı-Pazar 10.00-18.00 ve Perşembe 10.00-20.00 saatleri arası açıktır.

KONFERANS • 17 Mayıs 2011 • 18.30
"Yaratmak Tanrıya, Çoğaltmak İnsana Özgüdür"
Konuşmacı: René Block, Berlin (Almanca'dan Türkçe'ye çeviri)

Yeni CerModern Sanat Merkezi - Altıncıy Cad. No.3 / Sıhhiye - ANKARA
Kontakt: www.goethe.de/ankara • Tel: +90 312 424 2424

cermodern

i f a Institut für Auslandsbeziehungen e. V.

GOETHE INSTITUT

Kaynak: http://ocerencaan.blogspot.com/2011_05_01_archive.html

1.4.1. İstanbul Bienali

Bugün ülkemizde ve bulunduğumuz coğrafyada düzenlenen en geniş çaplı uluslararası sanat sergisi olma özelliği taşıyan İstanbul Bienali, sadece Türkiye'den değil

birçok farklı ülkeden güncel sanatçının uluslararası alanda tanınmaları ve çeşitli etkinliklere davet edilmeleri konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) 1987 yılından bu yana, farklı kültürlerden sanatçılar ve izleyiciler arasında görsel sanatlar alanında İstanbul'da bir buluşma noktası oluşturmayı amaçlayan Uluslararası İstanbul Bienali'ni düzenlemektedir. İKSV'nin şimdiye dek düzenlemiş olduğu on bir bienal, her iki yılda bir güncel sanatın yeni eğilimlerini bir araya getirerek izleyiciye sunarken, yurtiçi ve yurtdisindeki sanat çevreleri, sanatçı, küratör ve elestirmenler arasında uluslararası bir kültür ağının kurulmasına olanak sağlamıştır (<http://www.iksv.org>, 6.12.2011).

Venedik, Sao Paulo, Sydney bienalleri gibi benzerleri arasında bugün en prestijlilerinden biri olarak kabul edilen Uluslararası İstanbul Bienali, ulusal temsil modeli yerine, sanatçıların yapıtları aracılığıyla birbirleri ve izleyici ile diyalogunu sağlayan bir sergi modelini tercih etmektedir. Uluslararası bir danışma kurulu aracılığı ile belirlenen bienal küratörü, geliştirdiği kavramsal çerçeveye uygun olarak çeşitli sanatçı ve projeleri sergiye davet ediyor (<http://www.lebriz.com>, 06.12.2011).

Bienal kapsamındaki sergiler ve sergi kapsamında düzenlenen, eşzamanlı çeviri düzeninde uygulanan panel, konferans ve atölye çalışmaları sayesinde, hem genel izleyiciye hem de sanat öğrencilerine dünyadaki sanatsal gelişmeleri ve güncel tartışmaları izleme ve bu yolla tamamlayıcı bir eğitim olanağı da sunulmaktadır.

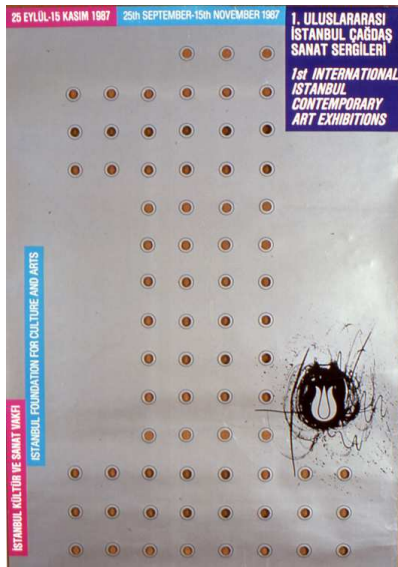
1987 ve 1989 yıllarında Beral Madra genel koordinatörlüğünde gerçekleştirilen ilk iki bienalden sonra, 1992 yılında Vasif Kortun'un yönettiği İstanbul Bienali için İKSV, 1994 yılından itibaren tek küratörlü sisteme geçme kararı aldı. 1995'te René Block, 1997'de Rosa Martínez, 1999'da Paolo Colombo, 2001'de Yuko Hasegawa, 2003'te Dan Cameron, 2005'te Charles Esche ve Vasif Kortun, 2007'de Hou Hanru, 2009'da çalışmalarını Zagreb'de sürdüren What, How & for Whom / WHW (Ne, Nasıl ve Kimin İçin) küratör kolektifinin küratörlüğünde düzenlenen İstanbul Bienali, 2011 yılında Adriano Pedrosa ve Jens Hoffmann küratörlüğünde gerçekleşmiştir (<http://12b.iksv.org>, 06.12.2010).

1987'den 2011'e kadar gerçekleşen İstanbul Bienalleri, Küratör ve Kavramsal Çerçevesi:

1. Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergileri (25 Eylül – 5 Kasım 1987)

"Geleneksel Yapılarda Çağdaş Sanat" Kavramsal Çerçevesi altında ilki gerçekleştirilen İstanbul Bienalinin küratörü Beral Madra'dır. Bienale toplamda yerli yabancı 70 sanatçı katılmıştır. Bienalin afişi Resim 1.2 de yer almaktadır.

Resim 1.2: Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergileri (1987)

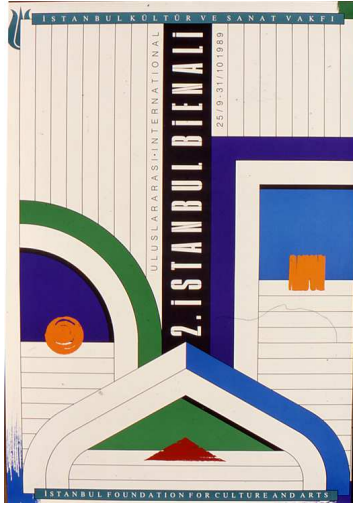

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/217>

2. Uluslararası İstanbul Bienali (25 Eylül – 31 Ekim 1989)

"Geleneksel Yapılarda Çağdaş Sanat" Kavramsal Çerçevesi başlığı altında ikincisi düzenlenen bienal, Avusturya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İtalya ve İspanyadan toplamda 120 sanatçının katılımı ile gerçekleşmiştir. Bienalin küratörlüğünü Beral Madra yapmıştır. Resim 1.3 de İkinci İstanbul Bienalinin afişi yer almaktadır.

Resim 1.3: 2. Uluslararası İstanbul Bienali (1989)

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/216>

3. Uluslararası İstanbul Bienali (17 Ekim – 30 Kasım 1992)

"Kültürel Farklılık" adı altında, küratörlüğünün Vasıf Kortun'un yaptığı 3. Uluslararası İstanbul Bienali yerli ve yabancı 66 sanatçının katılımı ile gerçekleşmiştir. Bienalde ağırlıklı olarak yerleştirme ve performanslara yer verilmiş olup, kentin kültürel özelliklerinin ön plana çıkarılması amaçlanmıştır. Resim 1.4 de Üçüncü İstanbul Bienalinin Afişi yer almaktadır.

Resim 1.4: 3. Uluslararası İstanbul Bienali (1992)

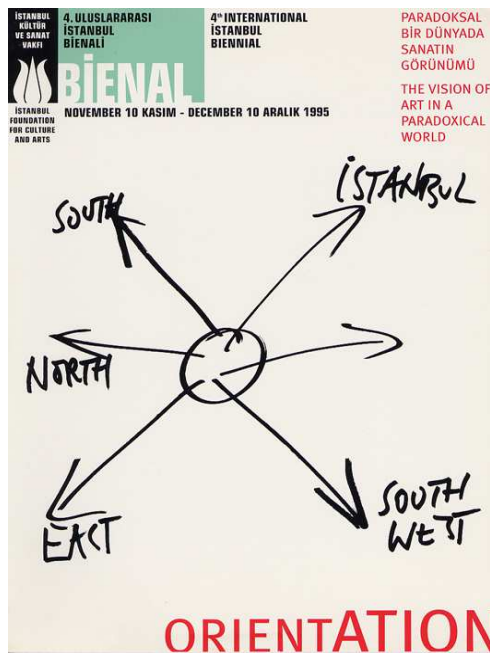

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/215>

4. Uluslararası İstanbul Bienali (10 Kasım – 10 Aralık 1995)

Uluslararası İstanbul Bienalinin kavram çerçevesini Orient Ation (Paradoksal Bir Dünyada Sanatın Görünümü) oluşturmaktadır. Bienal'in Sanat Yönetmenliği'ni, 8. Sidney Bienali gibi başarılı uluslararası sergi organizasyonlarına imza atmış olan René Block üstlenmiştir. 4. Uluslararası İstanbul Bienali'ne dünyanın her yerinden 110'un üzerinde sanatçı katılmıştır. Resim 1.5 de 4. Uluslararası İstanbul Bienali'nin afişi bulunmaktadır.

Resim 1.5: 4. Uluslararası İstanbul Bienali (1995)

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/213>

5. Uluslararası İstanbul Bienali (5 Ekim - 9 Kasım 1997)

Yaşam, Güzellik, Çeviriler / Aktarımlar ve Diğer Güçlükler Üstüne başlığı altında gerçekleşen 5. Uluslararası İstanbul Bienali, dünyanın çeşitli yerlerinden çağdaş sanatçılarla izleyiciler arasında verimli ve eleştirel bir diyalog kurma isteği doğrultusunda oluşmuştur. 5. İstanbul Bienali Karşılaşma, Sempozyum, Atölye Çalışması ile sadece bir sergi olmanın ötesinde her şeyi birden kucaklayan bir deneyim

olmuştur. Küratörlüğünü Rosa Martinez yapmıştır. Bienalin afişi Resim 1.6 da yer almaktadır.

Resim 1.6: 5. Uluslararası İstanbul Bienali (1997)

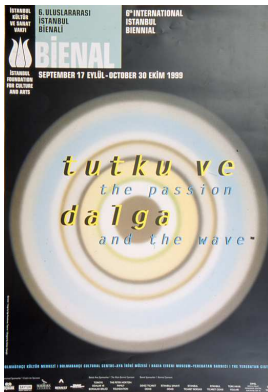

Kaynak: <http://bial.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/209>

6. Uluslararası İstanbul Bienali (17 Eylül – 30 Ekim 1999)

İstanbul'un dokusunu oluşturan kültürel zenginlik, bu şehrin insanların enerjisi, coşkusu ve cömertliği üzerinde yükselmektedir. 6. Bienalin kavramsal çerçevesi de İstanbul'un çokuluslu karakterini vurgulamak olmuştur. Tutku ve Dalga başlığı altında Paolo Colombo'un küratörlüğünde gerçekleşmiştir. Yerli ve yabancı 60 sanatçının katılımı ile gerçekleşmiştir. Resim 1.7 de bienalin afişi yer almaktadır.

Resim 1.7: 6. Uluslararası İstanbul Bienali 1999

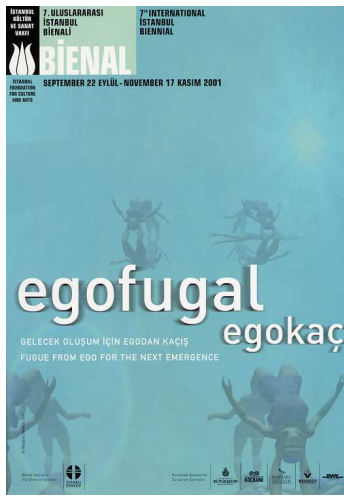

Kaynak: <http://bial.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/208>

7. Uluslararası İstanbul Bienali (22 Eylül – 17 Kasım 2001)

Küratörlüğünü Yuko Hasegawa'nın yaptığı ve "EGOKAÇ: Gelecek Oluşum için Ego'dan Kaçış" konulu Bienal 22 ülkeden 63 sanatçıyı katılımı ile gerçekleştirmiştir. Darphane-i Amire, Aya İrini Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Beylerbeyi Sarayı ve Platform/Güncel Sanat Merkezi bienalin mekanları arasındadır. Resim 1.8 de bienalin afişi yer almaktadır.

Resim 1.8: 7. Uluslararası İstanbul Bienali 2001

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/201>

8. Uluslararası İstanbul Bienali (20 Eylül – 16 Kasım 2003)

Küratörlüğünü, New York'un en önemli çağdaş sanat müzelerinden New Museum of Contemporary Art'ın baş küratörü olan Dan Cameron'un üstlendiği 8.Uluslararası İstanbul Bienali, "Şiirsel Adalet" başlığı altında 42 ülkeden toplam 85 sanatçıyı katılımı ile gerçekleştirmiştir. 8. Uluslararası İstanbul Bienali'nin ana mekanları arasında Karaköy Salı Pazarı'ndaki T.C. Denizcilik İşletmeleri'ne bağlı Antrepo No.4, M.S.Ü. Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi, Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya Müzesi ve Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi vardır. Resim 1.9 da bienalin afişi yer almaktadır.

Resim 1.9: 8. Uluslararası İstanbul Bienali 2003

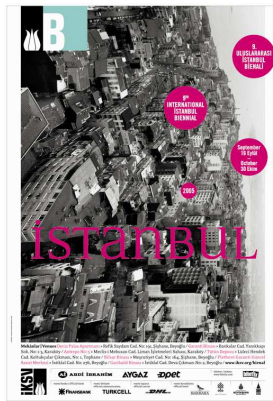

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/200>

9. Uluslararası İstanbul Bienali (16 Eylül – 30 Ekim 2005)

9. Uluslararası İstanbul Bienali'nin kavramsal çerçevesi "İstanbul" olmuştur. Charles Esche ve Vasıf Kortun'un, asistan küratörler Esra Sarıgedik ve November Paynter ile birlikte küratörlüğünü üstlendikleri bienal, hem kentsel mekâna, hem de bu kentin dünya için taşıdığı anlamın imgesel gücüne işaret etmiştir. 53 sanatçının katılımı ile gerçekleşmiştir. Bu sanatçılardan yaklaşık yarısı, İstanbul'a bir ile altı ay arasında değişen sürelerde yaşayıp çalışmak üzere davet edildiler. Bienal'in diğer yarısı ise dünyanın farklı yerlerinden gelen işlerden oluşuyor. Sanatçıların çoğu İstanbul ile güçlü tarihsel bağları olan Kahire, Priştine, Almati, Berlin gibi kentlerden gelmekte. Resim 1.10 da bienalin afişi yer almaktadır.

Resim 1.10: 9. Uluslararası İstanbul Bienali 2005

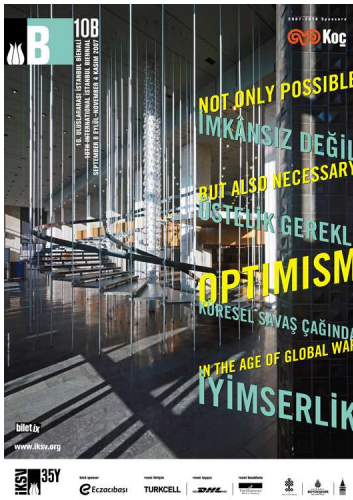

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/199>

10. Uluslararası İstanbul Bienali (8 Eylül – 4 Kasım 2007)

Küratörlüğünü daha önce Gwangju ve Venedik Bienalleri'nde küratör olarak görev yapan, 1990 yılından beri Paris'te yaşayan Çinli küratör Hou Hanru yapmıştır. 10. Uluslararası İstanbul Bienali'nin kavramsal çerçevesini "İmkânsız Değil, Üstelik Gerekli: Küresel Savaş Çağında İyimserlik" oluşturmuştur. 10. yılında kentsel olgulara ve mimari gerçekliğe odaklanan İstanbul Bienali'nde, 96 uluslararası sanatçı ve sanatçı grubunun 150'yi aşkın projesi sergilenmiştir. Resim 1.11 de bienalin afişi yer almaktadır.

Resim 1.11: 10. Uluslararası İstanbul Bienali 2007

Kaynak : <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/198>

11. Uluslararası İstanbul Bienali (12 Eylül – 8 Kasım 2009)

11. Uluslararası İstanbul Bienali'nin küratörlüğünü, kurulduğu 1999 yılından bu yana çalışmalarını Hırvatistan'ın Zagreb kentinde sürdüren küratör kolektifi, WHW / What, How & for Whom (Ne, Nasıl ve Kimin İçin) üstlenmiştir. WHW, dört kadın küratörden oluşuyor: Ivet Ćurlin, Ana Đević, Nataša Ilić ve Sabina Sabolović. 11. Uluslararası İstanbul Bienali, başlığını Bertolt Brecht'in 1928 yılında Elisabeth Hauptmann ve Kurt Weill ile birlikte yazdığı Üç Kuruşluk Opera adlı oyunun ikinci perdesinin kapanış parçası olan "İnsan Neyle Yaşar?" adlı şarkıdan almıştır. Bienal, 40 ülkeden dünya güncel sanat çevrelerinde tanınan ya da yeni keşfedilen 70 sanatçı ve

sanatçı grubunun 120’den fazla projesi ile gerçekleşmiştir. Resim 1.12 de bienalin afişi yer almaktadır (<http://bienal.iksv.org/tr>).

Resim 1.12: 11. Uluslararası İstanbul Bienali 2009

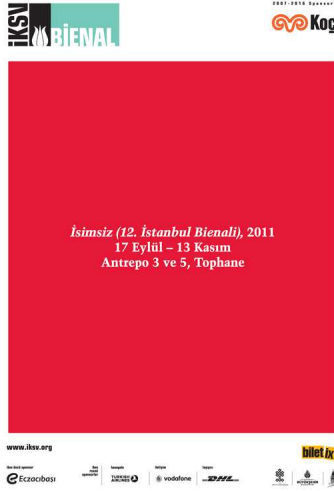

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/190>

12. İstanbul Bienali (17 Eylül – 13 Kasım 2011)

12. İstanbul Bienali'nin başlığı “İsimsiz” olarak belirlendi. Bienalin küratörleri Adriano Pedrosa ve Jens Hoffmann olarak seçilmiştir. Küratörlüğünü Rosa Martinez'in üstlendiği 5. İstanbul Bienali'nde de sanatçı olarak yer alan Gonzalez Torres'in, siyasi konuları ele alırken biçimsel yenilikçiliği kullanarak oluşturduğu sanat dili, 12. İstanbul Bienali için yürütülen araştırmalara esin kaynağı olmuştur. 20 ülkeden 100 sanatçının katılımı ile gerçekleşen bienalin afişi Resim 1.13 de yer almaktadır.

Resim 1.13: 12. İstanbul Bienali 2011

Kaynak: <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/bienalarsivi/454>

1.4.2. Antakya Bienali

20-29 Ekim 2007 tarihlerinde Antakya ve İskenderun'da, Nisan 2008'de ise Filipe'de ilk kez olarak gerçekleştirilen Uluslararası Antakya Bienali, Türkiye'yi ve dolayısıyla Antakya'yı daha iyi bilinir ve anlaşılır kılmak, ülkelerarası diyalogu canlı tutmak misyonu amacıyla kurulmuştur. Sergi alanlarında, konser salonlarında başlayıp parklara, sokaklara taşınması, dolu dolu ve hayatın içinde yaşanacak olan projeler ağırlıklı olup, Türkiye ve Bulgaristan'dan sanatçıların katılımı ile gerçekleşmiştir.

Küratörlüğünü Arzu Yayıntaş ve Dessislava Dimova'nın üstlendiği ve Antakya Akademisi Derneği tarafından düzenlenen 'Anlayışınız İçin Teşekkür Ederiz/Thank You For Your Understanding' (Resim 1.18) başlıklı 2. Uluslararası Antakya Bienali, 15 Ekim-20 Kasım 2010 tarihleri Antakya'da gerçekleştirilmiştir (<http://www.antakya-bienali.org.tr>, 30.02.2011).

1.4.3. Çanakkale Bienali

İlki 2008'de, 45. Uluslararası Troia Festivali kapsamında gerçekleştirilen ve farklı ülkelerden 56 sanatçının katıldığı 1. Çanakkale Bienali'den sonra, 2. Çanakkale Çağdaş Sanat Bienali 2010 yılında gerçekleştirilmiştir. İlkinin teması 'Şeffaf Yanılsamalar' iken ikinci bienalin teması ise 'Kurgusal Gerçekler, Dönüşümler/Made Up Realities, Transforms' olmuştur.

Bienal koordinatörlüğünü İsmail Erten, küratörlüğünü ise Seyhan Boztepe ve Denizhan Özer'in üstlendiği 2. Çanakkale Bienali'nde dünyanın çeşitli ülkelerinden sanatçıların çalışmaları sergilenmiştir. En kalabalık katılım Türkiye'den olmakla birlikte, Endonezya'dan ABD'ye, Güney Kore'den Bangladeş'e kadar, toplam 19 ülkeden 70 sanatçı Çanakkale'de bir araya gelmiştir. Çalışmalar 15 farklı mekânda izlenime sunulmuştur (<http://www.canakkale.bel.tr>, 24.02.2011).

Resim 1.16: Çanakkale Troia Festivali 2008

Kaynak: <http://www.troiafestivali.com>

Resim 1.17: II. Uluslararası Çanakkale Bienali 2010

Kaynak: <http://www.canakkaleicinde.com/2-canakkale-bienali-kurgusal-gercekler-donusumler.html>

1.4.4. Mardin Bienali

Mardin, 24 Ekim-30 Kasım 2010 tarihlerinde ‘Davetinizi Aldım, Teşekkürler’ adlı kapsamlı bir sergiye ev sahipliği yapmıştır. Sergide; Erdağ Aksel, Kezban Arca Batıbeki, Hüseyin Çağlayan, Mehmet Güteryüz, Twin Gabriel, Gani Llalloshi, Oliver Musovik, Ferhat Özgür ve Hale Tenger gibi isimler yer almıştır. Daha sonra sergi deneyimli sanatçıların katılımıyla bir bienal formatı olarak tasarlanmış ve 2010 yılının haziran ve temmuz aylarında birinci Mardin Bienaline ev sahipliği yapmıştır.

Mardin Valiliği ve Başbakanlık GAP İdaresi’nce desteklenen, küratörlüğünü Döne Otyam’ın üstlendiği, danışmanlığını Ferhat Özgür ve Ayşegül Sönmez’in yaptığı bienal başlığı çıkış noktasını, Mardin’de hem ev hem de sokağa geçit veren binlerce yıllık mimari yapıların adı olan Abbara’lardan alıyor. Bienal başlığı olan ‘AbbaraKadabra’ (Resim 1.14) ise Mardin’e özgü bu mimari yapı ve şehrin ev sahipliği yapacağı çağdaş sanat hareketinin büyüleyici bileşimine işaret ediyor. Mardin’de her bir abbara sosyolojik, mimari ve felsefi açıdan önemli önermeleri içerdiğinden dolayı, projenin açılış cümlesi olarak abbara’nın kendisi, kentin yüzyıllarca öncesinde görmezden geldiği kamusal ve özel arasındaki diyalektiğe vurgu yapıyor ve böylece bugünü daha iyi anlamamız gerektiğini amaçlıyor (<http://www.mardinbienali.org>, 17.02.2011).

Resim 1.18: 2010 Mardin Binali “Abbara Kadabra”

Kaynak: <http://irmakhakan.blogspot.com/2010/05/mardin-bienali.html>

1.4.5. İzmir Sanat Bienali

4-11 Mayıs 2011 tarihlerinde birincisi düzenlenen Uluslararası İzmir Sanat Bienali'ne 32 ülkeden 500 sanatçı, 2000'e yakın eser katılmıştır. Bienal için Kültürpark Fuar Alanı, Ahmet Adnan Saygun Kültür Merkezi Sanat Galerileri, Ege Üniversitesi AKM ve Resim Heykel Müzesi ev sahipliği yapmıştır. 1.Uluslararası İzmir Sanat Bienali Küratörü Seba Uğurtan'dır.

Sanatın farklı değerlere sahip kültürleri bir araya getirme gücünden faydalanarak, insanlar arası birlik ve beraberlik duygularının geliştirilmesine katkıda bulunmak, İzmir'in dünya çapında bir organizasyona ev sahipliği yapabileceğini kanıtlamak, kentin tarihsel, kültürel ve doğal zenginliğini dünyaya tanıtmak amacıyla 1. Uluslararası İzmir Sanat Bienali düzenlemiştir. Bienale İzmir Resim ve Heykel Müzesi ev sahipliği yapıyor. Ülkenin tanıtılmasına, ekonomiye, kültürlerarası iletişim ve etkileşime sağlayacağı katkı, sanata ve sanatçıya vereceği destek ile önemli kültürel ve sanatsal etkinlikler arasında yer alıyor (<http://www.bienalizmir.org.tr>,11.10.2011).

Resim 1.19: I Uluslararası İzmir Sanat Bienali 2011

Kaynak: <http://www.cetinerokay.com/i-uluslararasi-izmir-sanat-bienali-2011/>

İKİNCİ BÖLÜM
SİNOPALE (ULUSLARARASI SİNOP BİENALİ)

2.1. SİNOP + BİENAL (SİNOPALE)

2.1.1. Sinop

Sinop, Karadeniz kıyı şeridinin kuzeye doğru en çok sivrilerek uzanmış bulunan Boztepe Burnu ve Yarımadası üzerinde kurulmuştur. 41 12' ve 42 06' kuzey enlemleri ile 34 14' ve 35 26' doğu boylamları arasında yer alır. İlin yüzölçümü 5862 km² olup il bu yüz ölçümüyle %0.8'ini kaplar. Batısı Kastamonu, güneyi Çorum, güneydoğusu Samsun illeri, kuzeyi ise Karadeniz ile çevrilidir. 475 km. uzunluğundaki sınırlarının 300 km.si kara, 175 km.si ise deniz kıyısıdır. (Resim 2.1)

Resim 2.1: Sinop Kenti Havadan Görünüm 2010

Kaynak: <http://www.topagac.com/sinop>

Şehrin biri kuzeybatısında, diğeri güneydoğusunda olmak üzere iki limanı vardır. Esas limanı, güneydoğudaki koyda bulunur. Kuzeybatısındaki Akliman ve Hamsaroz Koyu eski devirlerin barınak yerlerindedir. Sinop, Doğu ve Batı Karadeniz iklim özelliklerinin iç içe geçtiği bir yöredir. İl'de mevsimler arası sıcaklık farkları pek büyük değildir. İlin kuzey kesiminde Karadeniz iklim tipi görülür, güney kesimlerinde ise Karadeniz ikliminin etkileri giderek azalır. Burada yağışlar azalır, sıcaklık düşer ve bozkır ikliminin etkileri görülür. Ağırlıklı olarak karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Sınırlı ölçüde deniz ulaşımı mevcuttur (www.sinop.pol.tr, 25.10.2011).

2.1.2. Tarihi ve Kültürel Açından Sinop

Zengin bir kültür hazinesine sahip olan Sinop, Anadolu ‘nun en eski şehirlerinden biri olup, ilin ilk yerleşme tarihi ilk Tunç Çağı ile başlamıştır.

Coğrafi konumu nedeniyle antikçağlardan beri deniz ve ticaret kenti olan Sinop ‘ta Karadeniz’e hakim olmak isteyen bütün kavimler yaşayarak medeniyetlerinin kalıntılarını bırakmışlardır. Bir Hellen kolonisi olarak kurulan ve antikçağda Karadeniz ‘in en önemli kenti olan Sinop, Helenistik dönemde Anadolu’nun yerli kültürleriyle Hellen ve Pers kültürlerini birleştirmek isteyen Pontus Devleti ‘nin de başkentlerinden biri olmuştur (Sinop Sis Dergisi, 2006: 3).

Resim 2.2: Selçuklu Dönemi Sinop

Kaynak: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=65897&start=10>

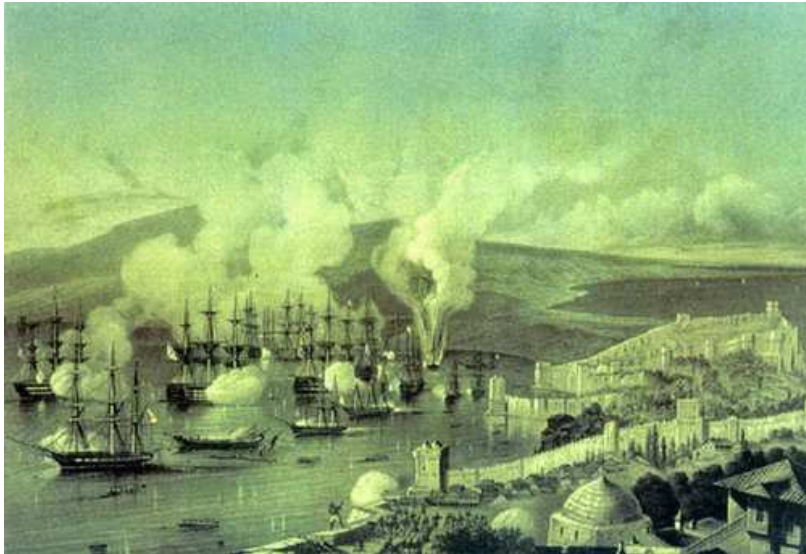
M.Ö. 70 yılında Romalıların, M.S. 395 yılında Bizanslıların, 03.Ekim 1214 yılında Selçukluların, 1461 yılında Osmanlı İmparatorluğu’nun hakimiyetine giren Sinop, Bizans döneminde Ortodoks Hıristiyanlığı’nın etkisiyle dilde ve kültürde Hellenleşmiştir. Türk egemenliğine geçişle yayılmaya başlayan Türk -İslam kültürü ise, günümüzdeki yapının temelini oluşturmuştur (Tokgöz, 1973: 20).

Selçuklu egemenliğinde Sinop baştan başa imar edilmiş, şehrin imarı için diğer şehirlerden hocalar ve yapı ustaları getirilmiştir. (Resim 2.2) Candaroğulları döneminde de önemli bir liman olma durumunu koruyan Sinop ‘a büyük önem verilmiştir. Kültür

müessesesi zamanının en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Şehirde cami, medrese, kütüphane, imaret, köprü, han ve hamamlar yaptırılmıştır. Tersanelerinde zamanın en büyük gemileri yapılmaya başlanmıştır. İlim adamları Sinop 'ta toplanmış ve büyük himaye görmüşlerdir. Yine bu devirde Türkçe bir çok eser yazılarak Türk Kültürü 'nün dünyaya yayılmasına hizmet edilmiştir. Sinop Darphanelerinde devrin en güzel paraları basılmıştır (Özdemir, 1993: 52).

Osmanlı döneminde de önemli bir liman ve gemi yapımı merkezi olma durumunu sürdüren Sinop 'a, XVII. Yüzyıl ortalarında uğrayan Evliya Çelebi, halkının tüccar, marangoz ve gemici olduğunu ünlü Seyahatnamesinde yazmıştır. Ancak XIX. yüzyılda Anadolu 'nun iç kesimleriyle bağlantı güçlüğü yüzünden, Sinop Limanı önemini kaybetmiş, Trabzon ve Samsun Limanları ön plana çıkmıştır (Tokgöz, 1973: 19).

Resim 2.3: Osmanlı Dönemi Sinop

Kaynak:http://wowturkey.com/t.php?p=/tr290/Cetin_KOSAR_1733BattleOfSinop.jpg

Nüfus çoğunluğu Müslüman olmasına rağmen, bu dönemlerde daha çok Sinop 'ta toplanan Hıristiyan azınlıklar ticaret ve zanaatı ellerinde tutmuşlardır. XIX. yüzyıl sonları ve XX. Yüzyıl başlarında dışa bağımlı ticaretin gelişmesiyle surların dışında yeni bir yerleşim merkezi ortaya çıkmıştır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında yöreye

yerleştirilen Kafkas kökenli göçmenler, özgün gelenek ve görenekleriyle kültürel yapıya renk katmışlardır. Denizle iç içeliği, bir ticaret merkezi oluşu kentin değişik değerler tanınmasına yol açmıştır (<http://www.sinopmuzesi.gov.tr>, 03.11.2011).

Arkeolojik kalıntıları, etnolojisi ve folkloru ile paha biçilmez bir kültür mirasına sahip olan Sinop, 1991 yılında Türk egemenliğine geçişinin 777. Yıldönümünü yaşamıştır. Milli mücadelenin başladığı yıllarda Bandırma vapuru ile Samsun ‘a gitmek üzere yola çıkan Ulu Önder Atatürk 18 Mayıs 1919 tarihinde Sinop ‘a uğramıştır. Atatürk devrimlerinden harf devrimi Atatürk ‘ün 15 Eylül 1928 tarihinde ikinci defa Sinop‘a gelişleri ile ilimizde başlatılmıştır. (Resim 2.4) Hatta Sinop ‘u çok sevdiğini belirten Atatürk bu hislerini, “Ne olurdu Sinop ‘un yarı güzelliği Ankara ‘da olsa idi” ifadesiyle belirtmiştir (<http://www.sinop.gov.tr>, 03.11.2011).

Resim 2.4: Atatürk’ün Sinop Ziyareti,15 Eylül 1928

Kaynak: <http://www.sinop.com.tr/haber/1084-egitim-ataturkun-sinopa-gelisi.html>

Cumhuriyetin başlattığı dönüşümler, Sinop ‘lular tarafından kolayca benimsenmiş, 1932 yılında kurulan Halkevleri ilin toplumsal-kültürel yaşamında önemli bir işlev göstermiştir. O dönemde kurulan Sinop Halkevi pek çok alanda yaptığı faaliyetlerle Türkiye ‘nin önde gelen halkevlerinden biri olmuştur. Yine bu dönemde Sinop ‘a ilk sinema halkevi tarafından getirilmiştir. Tiyatro faaliyetleri yapılmıştır. Çok sayıda tiyatro oyunu, gerek açık havada, gerekse kapalı salonlarda halka sergilenmiştir.

Yörenin durağan yapısındaki ilk kıpırdanmalar 1950 'li yıllarda görülmeye başlanmıştır. Yine bu yıllarda kurulan Türk-Amerikan ortak savunma tesislerinde görevli yabancılar da yüksek tüketim düzeyleriyle kentin yaşamını etkilemişlerdir. Bu etkilerle Sinop 'un tarihsel uğraşları turizme yönelik tahta ve dokumacılık biçiminde yeniden ortaya çıkmıştır (Özdemir, 1993: 52).

1970 'lerden sonra hızlanan sanayileşme-kentleşme de kültür değişmesinin etkilerindedir. İlk Tunç Çağı 'ndan başlayarak günümüze kadar pek çok medeniyete sahne olmuş ve bu medeniyetlerden hala ayakta duran kaleleri, camileri, türbeleri, mescitleri, tabyaları ve kiliseleri ile bizlere örnekleri kalmış olan Sinop 'ta kazılardan ve çevreden elde edilen buluntular da şehir müzesinde sergilenmektedir (www.sinopkulturturizm.gov.tr, 03.11.2011).

2.1.3. Bienalin Sinop'ta Oluşum Süreci

Karadeniz kıyısındaki en eski şehirlerden biri olan, yüzyıllardır değişmeyen adıyla Tanrıça Sinope'nin kenti "Sinop", izole edildiği alan içinde tarih boyunca birçok kültürü barındırmıştır.

Osmanlılar döneminde Sinop, özel gemilerin üretildiği bir ticaret kentidir. İmparatorluğun kabuk değiştirmesi sürecinde, kentin bu işlevi elinden alınmış, 1887'de tarihi tersanesi hapishaneye dönüştürülmüştür. Böylece Sinop, bir gemi üretim ve ticaret merkezi iken bir hapishane kenti haline gelmiş, yoksulluğa terk edilmiştir. Anadolu'nun en kuzey noktasında, tek bir yoldan giriş-çıkışı olan bir burunda bulunan Sinop'un coğrafi konumu da kentin izolasyonunda destekleyici rol oynamıştır. Siyasi otoritenin baskıları ile Sinop tam bir "hapishane kenti"ne dönüşmüştür. Sinop Hapishanesi'nde toplum için "tehlikeli" bulduklarından, çoğunlukla düşünce suçluları hapsedilmiştir. Ancak bu, hapishanenin farkında olmadan tersine bir işlev üstlenerek ciddi düşünsel üretimlerin ortaya çıkması için bir ortam oluşturmuştur. Ayrıca bu, Sinop şehri ve yaşayanları arasında bir sinerjinin ortaya çıkışını desteklemiş ve Cumhuriyet tarihi içinde altı çizilmeden muhalif bir kent olarak tanınmasını sağlamıştır (http://sinopale.org, 04.11.2011).

Resim 2.5: Tarihi Sinop Ceza Evi

Kaynak: <http://www.sinop.gov.tr/film.asp>

Soğuk savaş döneminde Sinop, ABD'nin "büyük kulak"ı olmuş, Sovyetler Birliği'ni kontrol altında tutmak amaçlı kurulan Nato üssü olarak kullanılmıştır. Dünyanın bir yarısının dahil olduğu "blok"un "öteki blok" tarafından kontrol edildiği bir nokta olmuştur. Bu askeri üs, Michel Foucault'un yorumladığı "Panoptikon"da olduğu gibi, "tam amacına uygun bir şekilde en hakim tepeye kurularak içerideki ve dışarıdakinin eş zamanlı olarak görülmesi ve istihbarat verilerinin en iyi şekilde değerlendirilmesi için merkez olmuştur". "Kendi kulağını ve gözünü kapatan devlet" kentin ekonomisini neredeyse tümüyle buradan gelen gelire bağımlı kılmıştır. Buradaki yalnız bırakılmışlık, toplumu düşünmenin ve bağımsız olarak üretmenin önemi konusunda bilinçlendirmiştir (Görgün, 2006: 8).

Resim 2.6: Amerikan Radar Üssü Havadan Görünüm, 1990

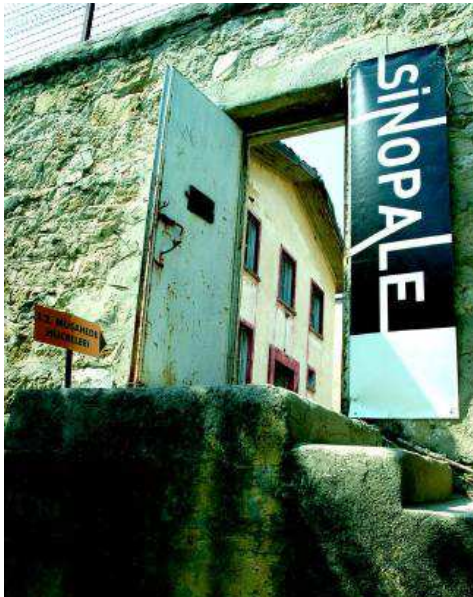

Kaynak: <http://www.ayancikli.8k.com/catalog.html>

Merkezi siyasi yönetimin modernist politikalar çerçevesinde uyguladığı kültür ve sanat politikaları burada Sinoplu'nun düşünme yetisini çok defa tetiklemiş ve mutaassıp olamayan, hatta oldukça da çağdaş bir şehirli profinin oluşmasına yol açmıştır. Düşünce suçluları, onların hapisane çıkışlı üretimleri, ve yoğun ilgi gören merkez programlı sanat etkinliklerinin izlenme yoğunluğu, gelecek yıllarda daha bilinçli, sorgulayan ve talep eden eğitilmiş bir “yeni merkez”in alt yapısı için ortam hazırlamıştır (Birinci Sinop Kitapçığı, 2006: 7).

Bir çok gencin sanat eğitimi almak için çaba göstermesi, estetik kaygılarla üretim eylemine geçme güdülerini, günlük yaşamın üzerinde geçtiği tarihi doku, burada artık yeni bir yapının inşasının başlamasına neden olmuştur. Devletin seksenlerden sonra yürüttüğü kültür ve sanat politikaları özel sektöre endekslenmiş, sanat artık yalnızca özel sektörün pazarlama aracı olmuş ve ayrıştırılmış (segmente edilmiş) hedef kitlelere yönelik tüketim nesnesi haline getirilmiştir. Artık sosyal kaygılar gütmeyen, yalnız ekonomik hedefleri olan kültür sanat politikaları, kültür ve sanatın merkezde toplanmasına neden olmuş, Sinop gibi izole kentler global sistemin tamamen dışına atılmışlardır. Bu politikalar, Türkiye'deki modernleşme sürecinin içselleştirilmeden yarıda kalmasına neden olmuştur. Bu durumda şöyle bir soru gündeme gelmektedir: Sivil inisiyatif, yerel, ulusal ve uluslararası dinamikleri harekete geçirerek yeni bir yapı oluşturabilir mi? Merkez ile çevre arasında bitmiş olan ilişki karşısında alınacak yeni tavır ne olmalıdır? İşte “Sinopale” bu sorulara yanıt vermek için oluşturulmuş bir yapıdır (Görgün, 2006: 10-11).

Resim 2.7: Sinopale Genel Görünüm

Kaynak: <http://www.europist.net/tr/tr/projects>

2.2. BİRİNCİ SİNOP BİENALİ (15 AĞUSTOS – 3 EYLÜL 2006)

Resim 2.8: Uluslararası Birinci Sinop Bienali Ağustos 2006

Kaynak: <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/382438.asp>

Birinci Sinop Bienali 15 Ağustos 3 Eylül 2006 tarihlerinde T. Melih Görgün ile Beral Madra, Mahir Namur, Vittorio Urbani ve Prof. Rahmi Aksungur'dan oluşan danışma kurulunun emeğiyle oluşturulmuştur. Sinop ve Bienal kelimelerinin birleşmesinden Sinopale adını almıştır. Teması Görgün'ün 'Sinop'ta bir şey yapmalı önermesinden yola çıkarak 'şey' olarak belirlenmiş. Etkinlik için tarihi ceza evi merkez olarak kullanılmış olup, Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Pervane Medresesi, Balatlar Kilisesi bienalde kullanılan diğer mekanlar olmuştur.

2.2.1. Kavramsal Çerçeve

Birinci Sinop Bienalinin kavramsal çerçevesi bienal küratörü T. Melih Görgün tarafından 'Şey' olarak belirlenmiştir. "Şey" varlığı bilinen ile bilinmeyen, her-şey ile hiçbir-şey arasındaki sonsuzluğu içermektedir. Birinci Sinop Bienali'nde, sanatın gözünden 'şey' olmanın kaçınılmaz gerçeği, sorumluluklarımız ve görmezden geldiklerimiz, yeniden oluşum ve yıkım karşısındaki duruş, boşluklarımız ve saflığımız, "şey"lerin yoğun olarak yaşadığı Sinop Hapishanesi'ne yerleştirilen yapıtlarda tartışılmıştır. Kentin dört bir yanındaki yerler de bu tartışmaya tanıklık etmiştir.

Doğal ve kültürel zenginlikleri şehrin merkezinde bir hazine gibi ortada dururken, bunları değerlendirme gereği duymayan resmi otoritenin karşısında bir "karşı-davranış" olarak gelişen şey, kültür ve sanatın artık bilinçli tüketilmesi ve "değer" olarak saklanması için duyulan, geliştirilen "şey" olmuştur (Görgün, 2006: 9).

Bu bilinmezlik durumunu betimleyen sözcük, ilk bienalin kavramsal çerçevesini oluşturmuştur. Resim 2.9 da Birinci Sinop Bienali'nin afişi yer almaktadır.

Resim 2.9: Birinci Sinop Bienali Kavramsal Çerçevesi

Kaynak: <http://sinopale.org/sinopale-1-press/press/>

2.2.2. Katılımcılar

2.2.2.1. Küratörler

2.2.2.1.1. T. Melih Görgün

Resim 2.10: T. Melih Görgün (Bienal Küratörü)

Kaynak: http://chameleonetc.com/?page_id=45

1962 Sinop doğumlu, Türkiye- İstanbul'da yaşıyor ve çalışıyor. T.Melih Görgün 1986 yılından bu yana bağımsız küratör ve sanatçı olarak İstanbul'da çalışmalarını sürdürüyor. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde profesör olarak çalışmakta ve aynı zamanda 2007 yılından bu yana Siemens Sanat'ın sanat danışmanlığı ve küratörlüğünü yapmaktadır. Türkiye'de ve yurtdışında sergiler düzenlemiştir (<http://www.melihgorgun.blogspot.com>, 04.11.2011).

2.2.2.1.2. Beral Madra

Resim 2.11: Beral Madra (Bienal Küratörü)

Kaynak: <http://umutcankay.blogspot.com/>

Sanat eleştirmeni ve küratördür. 1984 yılından itibaren BM Contemporary Art Center'i, 2007 yılından itibaren BM-Suma Galerideki merkezden BM Contemporary Art Center'i yönetmektedir. Birinci (1987) ve ikinci (1989) İstanbul Bienelini koordine etmiş, Türk sanatçıları ile 43., 45., 49., 50. ve 51. Venedik Bienellerindeki sergilerin küratörlüğünü yapmıştır. Kendisi 1984 yılından itibaren yerel ve uluslararası sanatçıların solo veya grup sergilerini İstanbul'da kendi sanat merkezinde ve diğer resmi sanat kuruluşlarında organize etmektedir (<http://sinopale.org>, 04.11.2011).

2.2.2.1.3. Dr. Vittorio Urbani

1954 Ferrara doğumlu, İtalya'nın Venedik kentinde yaşıyor ve çalışıyor. Vitorrio Urbani, 1993 yılından bu yana güncel sanat sergileri düzenleyen 'Nuova Icona' adlı kar amacı gütmeyen kuruluşun idareciliğini yapmakta ve uluslararası platformlarda bağımsız küratör olarak çalışmalarını yürütmektedir.'Nuova Icona', güncel sanatçıların projelerini gerçekleştirmelerine adanmıştır. Dernek, özellikle Türkiye ve Orta Doğu ile ilişkili kültürel değişim projelerine ayrı bir önem göstermektedir (<http://www.siemens.com.tr>, 05.11.2011).

2.2.2.2. Sanatçılar

Birinci Sinop Bienaline yerli ve yabancı olmak üzere toplamda 32 sanatçı katılmıştır. Roza El Hassan, Monali Meher, Antonio Riello, Nezaket Ekici, Handan Börüteçene, İpek Duben, Nobuho Nagasawa, monochrom, Emre Koyuncuoğlu, Ferhat Özgür, Mohac Yücel, Tamas Oszwald, Eric van Hove, Andre van Bergen, Yael Davids, Juliane Stiegele, Murteza Fidan, Lerzan Özer, Orgacom, Techne, Alparslan Baloğlu, Nadia Tsulukidze, Sophia Tabatadze, Suna Suner, Walter Bergmoser, Jurgen Hefe, Marc Rees Neil Davies, Canan Beykal, Tobias Hering, Gue Schmidt, Umut Suduak, Ulaş Eryavuz, Selen Başer, Buket Uygur, Sinan Niyazioğlu, Burcu Yağcıoğlu, Ece Kalabak, Murat Özelmas ve Nazar Sigaher Birinci Sinop Bienaline katılan sanatçılardır (Sönmez, 2006: 52-53).

2.2.3. Yapılan Çalışmalardan Örnekler

2.2.3.1. Nezaket Ekici

“Atropos”

Nezaket Ekici 1970 Kırşehir doğumlu. 1973'ten beri Almanya'da yaşıyor. İstanbul Bienali, Berlin Bienalini sanatçının daha önce katıldığı bienallerdir. Sanatçı özgürlük eylemi üzerine performans çalışması yapmıştır. Performansı için tarihi cezaevinin hücrelerin birini seçmiştir. Performans yerleştirmenin adı “Atropos” Yunan mitolojisindeki Kader tanrıçası Moira ile bağlantılıdır. Onlardan biri olan Atropos, efsaneye göre yaşamın kader ipliğini bir makas ile böler Saçını zorlayarak kendini

kurtarıken bir özgürleşme eylemi gerçekleştiriyor ve sonunda bir makas yardımıyla saç tutamlarından tavana bağlanmış uzun ipleri kesiyor. (Resim 2.12)

Sanatçı yaptığı performans için, “ Saçımın bir kısmını keserken kendime ait bir parçadan da ayrılmış oluyorum. Bu iş, hapisanede alıkonma sorunu hakkında özgürlük için mücadele veren önceki sakinlerini tanımlayan yaşamsal bir tartışma olarak görülebilir. Özellikle de saç, yaşamın bir simgesi olarak düşünülebileceği için, Sanatçının bedeni kendi içinde kilitli kalmış, kendini kurtarmanın yine kendisine bağlı olduğunu bilen bir tür kukla haline gelir” açıklamasını yapmıştır (Ekici, 2006: 58).

Resim 2.12: Nezaket Ekici Performans

Kaynak: <http://sinopale.org/nezaket-ekici/?lang=TR>

2.2.3.2 Monali Meher

‘Üç Kalkış’

1969 Hindistan doğumlu sanatçı, Amsterdam yaşıyor. 1993 yılından beri uluslararası bienallerde performans çalışmaları yapmıştır. Sanatçı Sinop Hapisanesinde Gidiş/Ayrılış/Hareket adlı 3 ayrı performans sergilemiştir. Performanslar hapisanenin farklı mekanlarında her biri üçer saat şeklinde üç gün sürmüştür. Sanatçının

performans ve yerleştirmeler için odak noktasında otobüs, döşekler, yemek servis arabaları, demir yataklar gibi terkedilmiş nesnelere, merdivenler, avlular ve girişler gibi alanlar vardı.

Sanatçı birinci performansı için sarı geleneksel Hint giysisi giymiştir ve hapishanenin dışında, sıcak güneşin altında avludaki otobüsün üstünde ayakta durmuştur. (Resim 2.13) Sanatçı performansı için şunları söylemiştir: *“Sadece kendi etrafımda 15 dakikada bir %45’lik bir açıyla dönerek bir daire çiziyorum ve deniz, hapishane binası, tepe ve ağaçlar gibi çeşitli manzaralara dönük duruyorum. Zaman zaman güneşten korunmak için açtığım bir şemsiyem var. Üstümdeki Hint giysisi ile belli boşluklarda özlemlerimle başa çıkabilmek için aşinalık bulmaya çalışıyorum. Dinginlik, konsantrasyon, odaklanma ve ruhsal durum bu eylemin önemli etkenleri.”*(Meher, 2006: 98).

Resim 2.13: Monali Meher Birinci Performans

Kaynak: <http://melihgorgun.wordpress.com/2009/12/17/sinopale/postcard1-2/>

Resim 2.14: Monali Meher Performans 2

Kaynak: <http://sinopale.org/monali-meher/>

Sanatçı ikinci performansı için hapisane içinde bulunan demir ranzayı dış avluya ağaçların ve arka planda içine yontulmuş bir kemeri bulunan bir taş duvarın önüne yerleştiriyor. Yatağın üstüne birçok küçük bitki koyuyor ve ranzanın alt katında döşeksiz bir şekilde, başının altında yastık niyetine bir tuz çuvalıyla ve ayağının altında bir kömür yığınıyla yatıyor.(Resim 2.14) Sanatçı ikinci performansı için, *“Bu; tuz ve kömürü bedenim ve alanın negatif ve pozitif enerjisi olarak kullandığım bir arınma ritüeliydi. Aynı zamanda da yatıyor olmama rağmen yoğun bir şekilde duyumsadığım ölüme yakın bir deneyimdi. Birdenbire hava sertleşti, güçlü bir rüzgar esmeye başladı ve bedenim o konumda üç saat boyunca kaskatı kesildi. Kendimi uyuyor veya rüya görür gibi hissettiğim anlar oldu, ya da belki de gerçekten öyleydi.”* şeklinde yorumlamıştır.

Sanatçı üçüncü performansı için hapisanenin içinde bir yer seçmiştir, büyük bir salon. *“Üçüncü Hareket Noktası”* adını verdiği performansındaki son hareketsizlik sahnesini değiştirmeye veya dönüştürmeye karar vermiştir. Sanatçı Performansı için, *“Bu kez de hareketsizlik; kuşların civıltısı, arka planda geçen insanlar ve trafik dışında fazla bir şeyin olup bitmediği bir parkta oturan dolaylı görün- tümle şekil buluyordu. Bu video aynı alanda duvarlardan biri üzerinde gösteriliyordu. Ben ilk iki Performansım “Gidişim / Ayrılışım / Hareketim” hakkında konuşmaya, Suna (Türk performans sanatçısı) da bunları Türkçe’ye çevirmeye başladı. Bunu, basit bir sebze pişirme yemeğinin Hint baharatları kullanılarak pişirilmesi izledi.”* şeklinde yorumlamıştır (Meher, 2006: 99-100).

2.2.3.3. Lerzan Özer

“Evim Evim Güzel Evim”

Mimar Sinan Üniversitesi Seramik Bölümü'nde öğretim görevini devam ettiren sanatçı İstanbul'da yaşamaktadır. 1992 yılından itibaren önemli tematik sergilere katılmış olan sanatçı 1996 yılında Fransa, Marsilya'da düzenlenen Akdeniz Festivali'nde yer almıştır. Sanatçının Sinopale için uzaktan kurguladığı çalışmasında mekanın eski belleği hapishane öne çıkmıştır. Çalışmanın araç gereçleri arasında korunaklı yaşam alanlarının simgesi haline gelen “Home, home sweet home” paspası; küp şekerlerden inşa edilmiş 3 tane ev, dikenli tel bulunmaktadır.(Resim 2.15) Sanatçı çalışması için, *“Af yoluyla kazanılmış özgürlüklerin en bilindik alışılmış yaşam koşullarına geri dönmek uğruna kaybedilmiş özgürlüklere dönüşümü Sinop'ta bienal fikri / mekanın eski hapishane oluşu / güncelde uluslararası kültür merkezine dönüşüm projesinin varlığı / “şey” üst başlığı / görsel önbilgilenme ile “her yer olabilir özgürlüğü” / mekan takıntılı beni nereye götürür soruları ve ne yaparımın cevabı beni bir anda geçmişe götürdü. 1990'ların başında izlediğim Krzysztof Wodiczko'nun “Homeless Vehicles” serisi yıllar içinde daima belleğimdeki olan vurucu bir çalışmaydı. Yaşamın sanatta dönüşümü adına çok çarpıcı bulduğum bir yol. Uzaktan kurguladığım çalışmamda mekanın eski belleği hapishane öne çıktı. Mekansızlık, seçeneksizlik nedeniyle “dikenli evin” hapishanenin yuvaya dönüşüm süreci ...”* (<http://sinopale.org>, 11.12.2011).

Resim 2.15: Lerzan Özer Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/lerzan-ozer/?lang=TR>

2.2.3.4. Antonio Riello

“Düşler”

Antonio Riello resim, heykel, tasarım, fotoğraf, yerleştirme ve video oyunları gibi çeşitli tekniklerle çalışan, İtalya'nın eklektik, vizyoner ve tartışmalı sanatçılarından biridir. Sanatçı Sinop hapishanesinin farklı mekanlarına (odalar, avlular veya koridorlarda, toplam beş farklı yerde) bazı CD çalarlar ve kablosuz kulaklıklar yerleştirmiştir. Bunların her biri de anaokulu, havaalanı, araba yarış pisti, futbol stadyumu, alışveriş merkezi gibi farklı yerlerin seslerini yayınlamıştır. (Resim 2.16) Sanatçının bu çalışması mali açıdan gerçekleştirilebilir ve mekana ve diğer sanatçıların yerleştirmeleri ile uyum içerisinde. Sanatçı çalışması için, *“Hapishaneden bir tür sanatsal “kaçış”... “Karışık(karışmış) bir gerçeklik” durumu yaratabileceğim akustik bir sanat projesi düşündüm. Bir yerin/mekanın beklediğimizden çok farklı hale geleceği ve gözümüze başka bir yer/mekan gibi görüneceği bir proje. 2005 yılında bir Sanat Müzesi’ni (Rovereto’da Mart) faaliyetteki bir havaalanına ve gerçek bir havaalanını (Verona Havaalanı) gerçek bir sanat müzesine dönüştürdüğüm muazzam yerleştirme işiyle beraber bu kavram üzerinde çalışmaya başladım.”* açıklaması yapmıştır (Riello, 2006: 149).

Resim 2.16: Antonio Riello Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/gallerypage/?lang=TR>

2.2.3.5. Jürgen Hefe

“Görmek istersen denizi /Yukarıya çevir yüzü/ Deniz gibidir gökyüzü...”

Sabahattin Ali

Kültürler arası tasarım ve öğrenci projeleri ile tanınan alman sanatçı Sinopale de tarihi cezaevinin bir odasına Yunan mitolojisinde Zafer Tanrıçası Samothrace’lı Nike Heykelinin odanın yerine, duvarlarına ve tavanına fotoğrafı yerleştirmiştir. (Resim 2.17) Fotoğrafta tanrıçanın kanatları bedeninden ayrılmış, ikisi birbirine bantla iliştilmiştir. Heykelin fotoğrafı Münih Güzel Sanatlar Akademisi arşivinden alınmıştır. Sabahattin Ali’nin Sinop’taki tutukluluğu hakkındaki ünlü şiiri “Aldırma Gönül”den bir alıntı yapılmıştır. Özlenen denizi görmek için gökyüzüne bakmayı öneriyor. Karadeniz kıyısına çok yakın olduğunuz halde hapisane alanının içinden sadece sesini duyabiliyor, onu asla göremiyorsunuz. Şiir odanın zemininde yazılı sunuluyor. Güney Baviera’daki “Mangfall” nehrinin çağlama sesini içeren bir açık hava kaydı. Mangfall nehri korunmuş bir doğa bölgesinde yer alıyor ve temiz suyuyla tanınıyor.

Sanatçı çalışması hakkında, “*Su şifa bulma ve yaşamın bir simgesi. Suyun sesini temizlenmenin bir eğretilmesi olarak kullandım. Yerleştirme mekanı olarak sanatoryum binasında küçük bir odayı seçtim. Çalışmam, bu binanın geçmişi ve bunun içinde tutuklu kalmış birçok hayal üzerine benim kişisel tepkim ve yorumum*” yorumunu yapmıştır (Hefe, 2006: 75).

Resim 2.17: Jürgen Hefe Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/jurgen-hefe/?lang=TR>

2.2.3.6. Walter Bergmoser

“İzler”

Walter Bergmoser Almanya ve yurt dışında bir çok bienallerde küratörlük yapmıştır. Sanatçı Sinopale’de yapacağı çalışma için cezaevinin içinde ve dışarısında geniş bir arama çalışma yapmıştır. Burada bir dönem yaşayanlara ait izler ve kalıntılar bulmaya çalışmıştır. Daha sonra bulduğu kanıtları deney tüplerine koymuştur. Bunlar arasında duvarlardan pigmentler, eski kumaş parçaları, bazı organik kalıntılar, bitkiler, haşere... Daha sonra onların fotoğraflarını çekerek, kanıt görüntüleri gibi plastik torbalara sarmıştır. En son olarak tüm deney tüplerini tavana ortalanacak şekilde sabitlemiştir. (Resim 2.18) Onların altınada sanatçının kendi koleksiyonundan arta kalanlarla araştırma masası hazırlamıştır. Sanatçı çalışması için, *“Estetik ve bilimsel yaklaşım sayesinde bu, “hapishane izleri”nin mükemmel bir görselleştirilmesi haline geldi. Müzesel ve bilimsel yaklaşım, izleyici için binanın geçmişini ve hatta bazen de kendi geçmişini sorgulayabilmesi açısından bir şans. Bu yüzleşme benim temel fikrimdi.”* yorumunu yapmıştır (Bergmoser, 2006: 38).

Resim 2.18: Walter Bergmoser Performansı

Kaynak: <http://sinopale.org/walter-bergmoser/>

2.2.3.7. Alparslan Baloğlu

“Hacıkadın Tavukları Nerede?”

Mimar Sinan Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Alparslan Baloğlu, bienal mekanlarından Etnografya Müzesi’nde Sinop’ta yetişen ve nesli tükenmekte olan bir tavuk cinsi üzerine yaptığı Hacı Kadın tavukları nerede? adlı yerleştirme çalışması yapmıştır.

Dünya tavukçuluk literatüründe, Sinop’un Gerze ilçesine ait saf bir ırk olarak bilinen Gerze Horozu ve Hacıkadın Tavukları’nın renkleri siyah, ibikleri kırmızı çatallı ve boynuz gibidir. Gerze horozları sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı ve gecenin onikisinde düzenli olarak öter, sahibini çok iyi tanır. Kıskançtır, dövüşçüdür, dişilerini korur. 2,5 m. yüksekliğe uçabilen ender horozlardandır. Hacıkadın tavukları yılda ortalama 94-96 adet yumurta verir. Eti çok lezzetlidir. Ayak mahmuzlarının uzun olması yemini çökerek yemesine neden olur; bu da onu diğer ırklardan ayıran bir özelliktir. Diğer et ve yumurta tavuklarıyla kıyaslandığında ekonomik getirisinin olmaması nedeniyle varlığı giderek azalmıştır, ancak yöre halkının sosyo-kültürel belleğinde ve ender olarak tavuk yetiştirme çiftliklerinde neslini sürdürmektedir. Sanatçı çalışmasında sekiz farklı Hacıkadın tavuğundan oluşan bir seri oluşturarak, bu seriden 42.500 adet basarak bienal süresince Sinop’ta yaşayanlara her üç teşhir şekli de dağıtılmıştır (Baloğlu, 2006: 35).

Resim 2.19: Alparslan Baloğlu Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/alparslan-baloglu/?lang=TR>

2.2.3.8. Nobuho Nagasawa

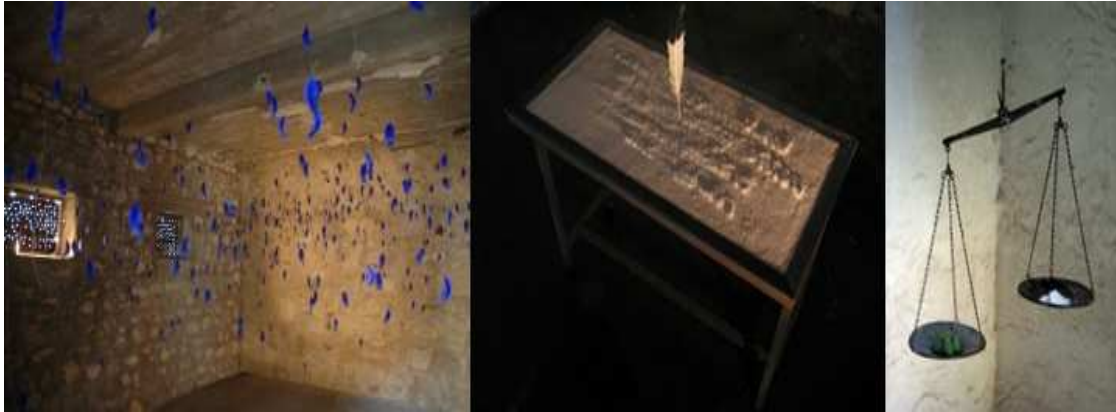
Asya Sanat Bienali (Bangladeş, 2002), Uluslararası Sanat Bienali (Mısır, 2002, 2004, 2005), Sharjah Bienali (Birleşik Arap Emirlikleri, 2003), Echigo-Tsumari Trienali (Japonya, 2003) tanıdığımız sanatçı Sinopale için bienal mekanlarında farklı mekanlara yerleştirme çalışmaları yapmıştır. Kuşların çağrısı (Tüylü oda), Geçit noktası (Tüy kalemlerli oda), Dengeleme eylemi (Merdivenin yanındaki terazi) yerleştirme çalışmalarından bazılarıdır.

Sanatçı “Kuşların çağrısı (Tüylü oda) için, *“Bu yerleştirme, Sinop Hapishanesi’nin çocuk bölümünde gerçekleştirildi. Yerleştirme; ışık, gölgeler ve kuş civıltılarının sesinden oluşuyordu. Tavandan bir kaç yüz mavi tüy sarkıyordu ve bunlar spotlar aracılığıyla aydınlatılıyor, böylece de tüylerin gölgesi taş duvara yansıyor. Yerel Türk kuşlarının civıltısı mekanı kuşatıyor, hapsolmaktan kurtulma arzusu uyandırıyor.”* açıklamasını yapmıştır (Nagasawa, 2006: 122).

Bir diğer yerleştirme çalışması olan “Geçit noktası” (Tüy kalemlerli oda) için sanatçı, *“Hapishanede bulunan bir masa, karanlık bir odanın merkezine yerleştirildi. Karadeniz’in tuzu masanın üstünü kaplıyordu. Büyük bir tüy, tavandan bir tüy kalem gibi sarkıyordu. Odanın içinde gezinen insanların hareketi, tüyün yavaşça tuzun üzerinden geçmesine ve böylece de tuzun üstüne yazılmış olan mahkum adlarının silinmesine neden olurken, yerel Türk kuşlarının alçak sesli uğultusu odayı dolduruyordu.”* açıklamasını yapmıştır (Nagasawa, 2006: 124).

Sanatçı “Dengeleme eylemi” (Merdivenin yanındaki terazi) adlı yerleştirme içinde, *“Ziyaretçiler, merdivenlerden çıkmak üzere odayı terkederken, tavandan sarkan eski bir terazinin farkına varıyorlardı. Kefelerden birinde Karadeniz’den küçük bir tuz kümesi, diğerinde ise hapishane alanında bulunan bir ağaçtan toplanmış incirler bulunuyordu. İncirin içindeki birçok çekirdeğin; gerçek anlayış, bilgi ve inancın bütünlüğünü ve evrenselliğini ifade ettiği düşünülür. Tuz yaşamı, aynı zamanda da keder ve acıyı simgeler. Terazide yanyana konmuş olan incir ve tuzun ağırlıkları, birbiriyle mukayese ediliyordu.”* açıklamasını yapmıştır (Nagasawa, 2006: 125).

Resim 2.20: Nobuho Nagasawa Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/nobuho-nagasawa/?lang=TR>

2.2.4. Basın ve Sponsorlar

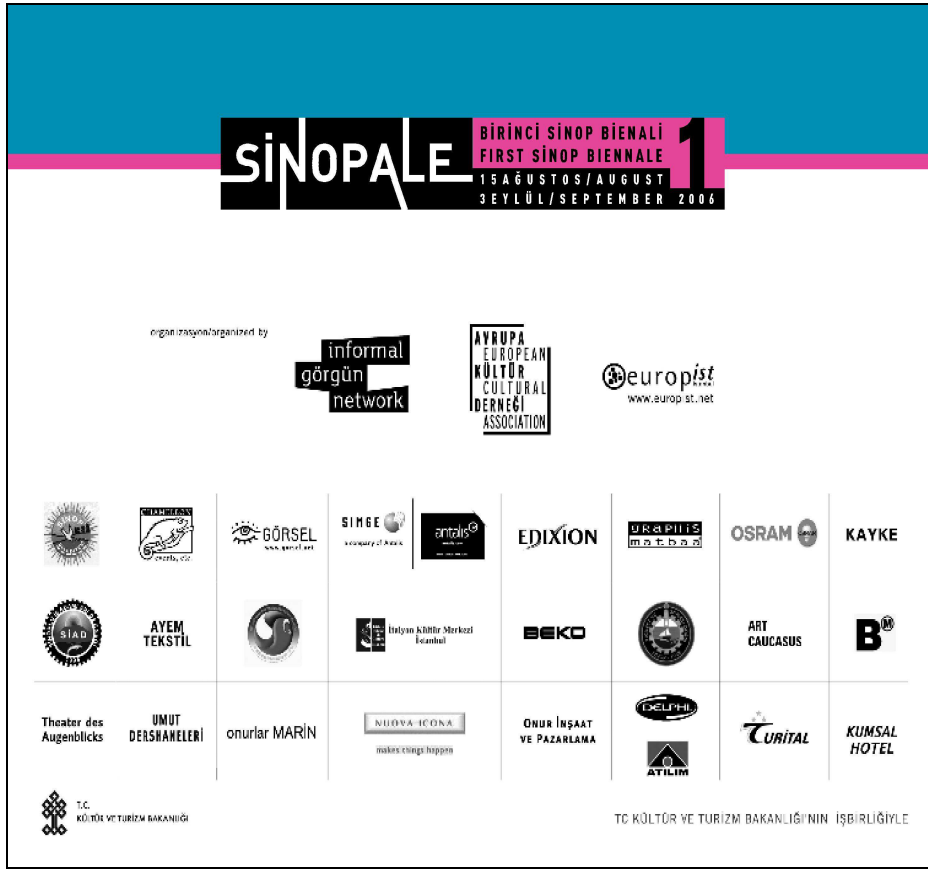
Bienalin oluşum sürecinde, kentin yerel kurum, kuruluş ve derneklerinin yanında ulusal bazlı olarak desteklenmiştir. Aynı zamanda etkinliklerin yazılı ve görsel basında duyulmasında önemlidir. Birinci Sinop Bienalinin amacı, içeriği ve önemi üzerine basında çıkan başlıklara aşağıda yer verilmiştir.

- Aris Nalcı, “**Mekarlarda bir ‘şey’ olmak**”, Beyoğlu Gazetesi, S. 162, 25-31 Ağustos 2006, s.7
- Aris Nalcı, “**Sinop’ta bir ‘şey’ oldu**, Birgün, 25 Ağustos 2006, s.14
- Aris Nalcı, “**Sürgün Kentte Bir ‘Şey’ Olmak**”, Gaste, S. 97, Eylül-Ekim 2006, s.7
- Ayşegül Sönmez, “**Sinop’ta bir ‘şey’**”, Milliyet Sanat, S. 569, Ağustos 2006, s.52-53
- Ayşegül Sönmez, “**Sinop’ta bir ‘şeyler’ oluyor**”, Sabah Cuma, 11 Ağustos 2006, s.8
- Beral Madra, “**Sinop küresel sanat haritasına girdi**”, Radikal, 29 Ağustos 2006, s.21
- Beral Madra, “**Sinopale ile tüm kent sergi alanı**”, Yeni Mimar, S. 64, Ağustos 2006

- Elif Dastarlı, “**Hiçbir Şeyden Her Şeye; Diyojen’den Foucault’ya Sanat**”, RH+Sanart, S. 31, Temmuz-Ağustos 2006, s. 86-87
- Erdem Dilbaz, “**Şehirde bir şey’ler oluyor**”, Whop 16, Ekim 2006, s. 36-40
- Hülya Ertaş, “**Şimdilik Nükleersiz**”, XXI Mimarlık Tasarım Mekan, S. 49, Ekim 2006, s.20-24
- Lerzan Özer, “**1. Uluslararası Sinop Bienali küratörü T. Melih Görgün’le söyleşi**”, Sanat Yıllığı, S. 7, Şubat, 2007, s. 212-217
- Mahmut Hamsici, “**Sinop’ta bienal diye bir ‘şey’**”, Radikal, 16 Ağustos 2006, s.19
- Zehra Tonbul, “**Şehrin Sanatını Oluşturmak: Sinopale**”, Yeni Mimar, S. 42, Ekim 2006, s.19-20
- “**Cezaevinden Kültür Merkezi’ne Geçiş Denemeleri; Atölye**” Mimarın Dünyası, S. 6, Ağustos-Eylül 2006, s.74
- “**Her devrim ‘içeriden’ başlar**”, Birgün, 14 Ağustos 2006, s.14
- “**Sinopale**”, Bizim Karadeniz, 2 Eylül 2006, s.7
- “**Sinopale Türkiye’nin ikinci bienali**”, Maison Française, S. 135, Ağustos 2006, s. 25
- “**Sinop’ta Güncel Sanat Platformu**”, Mimarın Dünyası, S. 6, Ağustos-Eylül 2006, s.72-
- “**Sinop’ta ‘şey’ bienali: Sinopale**”, Gündem, 17 Ağustos 2006, s.12

Birinci Sinop Bienali T.C. Turizm Kültür Bakanlığı’nın iş birliğiyle gerçekleşmiştir. Avrupa Kültür Derneği ve Sinop Belediyesinin yanında yirmialtı tane dernek, kurum, kuruluş bienale sponsor olmuştur. Bunlardan onikisi yerel kuruluşlardır. Birinci Sinop Bienalini destekleyenler Resim 2.21 de ki gibidir.

Resim 2.21: Birinci Uluslararası Sinop Bienali Sponsorlar

Kaynak: <http://sinopale.org/sinopale-1-sponsor/sponsor/?lang=TR>

2.3.İKİNCİ SİNOP BİENALİ (16 Ağustos – 5 Eylül 2008)

16 Ağustos - 5 Eylül 2008 tarihleri arasında gerçekleşen 'Sinopale 2'nin kavramsal teması 'Şeylerin Yeni Düzeni'. Metni Beral Madra tarafından hazırlanan, sanat yönetmenliğini T. Melih Görgün'ün yaptığı 'Sinopale 2'nin gösteri mekanları Tarihi Sinop Hapishanesi, Eski Tekel Binası, H 117, Balatlar Kilisesi ve Pervane Medresesidir.

Resim 2.22: Uluslararası İkinci Sinop Bienali Ağustos 2008

Kaynak: http://www.sinopgazetesi.com/haber.php?haber_id=697

2.3.1. Kavramsal Çerçeve

“Şeylerin Yeni Düzeni”

16 Ağustos - 5 Eylül 2008 tarihleri arasında gerçekleşen Uluslararası Sinop Bienalinin kavramsal çerçevesi “Şeylerin Yeni Düzeni” ismiyle Foucault’un başlığından ödünç alınmıştır. Başlıkta “yeni” sözcüğünün kullanılmasının amacı sınırları aşmak ve Foucault’nun bilgeliğine baskın çıkmak değildir. Bu “yeni” kavramı olasılıkla; sanat yapımında sürekli olarak yeniliği savunan çağdaş sanat sisteminin kibirini ima etmek, aynı zamanda da bölgedeki siyasi ve ekonomik meselelerin durumu hakkında şüpheli düşünceleri uyandırmak üzere kullanılmış iki anlamlı bir kavramdır. Sinopale 2 (Uluslararası Sinop Bienali) “Şeylerin Yeni Düzeni” başlığı altında Beral Madra’nın yazdığı metin Ekler kısmında yer almaktadır.

Resim 2.23: İkinci Sinop Bienali Kavramsal Çerçevesi

Kaynak: http://atilkunst.blogspot.com/2008_08_01_archive.html

2.3.2. Katılımcılar

İkinci Sinop Bienalinde küratörlerin yanında danışmanlardan oluşan bir oluşumun yer aldığı görülür

2.3.2.1. Küratörler

- T. Melih Görgün
- Beral Madra (Küratör)
- Dr. Vittorio Urbani (Küratör-Venedik)
- Dr. Stephan Schmidt-Wulffen (Viyana)
- Nezaket Ekici (Performans sanatçısı-Berlin)
- Monali Meher (Performans sanatçısı-Amsterdam)
- Mürteza Fidan (Sanatçı)
- Emre Koyuncuoglu(Tiyatro yönetmeni)
- Umut Sudaak (Sanatçı, tasarımcı)

2.3.2.2. Danışmanlar

M. Mahir Namur (Avrupa Kültür Derneği Başkanı)

Zeki Yılmaz (Sinop Valisi)

Erol Derici (Sinop Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı)

Osman Onur (İşadamı)

Prof. Dr. Ahmet Özer (Sinop Üniversitesi Öğretim Görevlisi)

2.3.2.3. Sanatçılar

İkinci Sinop Bienaline yerli ve yabancı toplamda 25 sanatçı katılmıştır. Performans ve düzenlemenin ağırlıkta olduğu ikinci bienalde çocuk atölyeleride öne çıkmıştır. İkinci Sinop bienaline katılan sanatçılar arasında Metahaven, Adrien Tirtiaux, Collabor.at, Roland Stratmann, Atilkunst, Dejan Kaludjerovic, Johannes Vogl, Rob Sweere, Marielle Videler, Burçak Konukman, Roza El Hassan, Jamie McMurry, Carlos Pina, Maria Cosmes, Julie Upmeyer, Ina Stockem, Hülya Karakaş, Renan Koen, Yeşim-Endes, Burcu Dayanıklı, Serkan Avar, Ceren Aksungur yer alır.

2.3.3 Yapılan Çalışmalardan Örnekler

2.3.3.1. Atilkunst

“Sinop ‘En’ – ‘En’ Yerel Turizm Rehberi”

Atilkunst aktivist bir grup olarak 2006 yılında çalışmalarına başlamıştır. Grup etrafına eylem üzerinden ironi ile bakar. Bir kavramı irdelemek yerine güncel bir tepki alanı oluşturur. Atilkunst’un eylemi sözle başlar, söz imgeye dönüşür, bu imge kamusal yada özel bir çok yerde kimi zaman video, kimi zaman fotoroman, kimi zaman sokaklarda etiket olarak karşımıza çıkar. Eylemleri tam olarak sokak sanatı değildir ama sokakları da kullanır. Atilkunst medyanın iletişim araçlarını kullanarak, gündeme ve gündelik hayattaki hakim söylemlere müdahale etmektedir. Gurubu Almanya'nın Bremen kentinde bir süre için misafir sanatçı konumunda çalışan Türk sanatçılar başlatmıştır. Atıl Kunst ismi Kunst ve kurt kelimesinin sessel yakınlığından ve eylem içeriği taşımasından dolayı bir reflex olarak seçilmiştir.

Atilkunst'un Sinopale için yaptığı çalışma, şehrin bir çok noktasına konulmuş yerleştirmelerden oluşmuştur. Bütün bu yerleştirmeler, Sinop "En" – "En Yerel Turizm Rehberi"nin ön çalışmalarıdır. Amaç, bu şehrin yerel özelliklerini, küresel "en" kavramı üzerinden tartışmaktır. Bu rehber Sinop'ta yerel gündem yaşanarak hazırlanmıştır. Turistik bakış, tersine çevrilmeye çalışılarak bazı "en"ler saptanmıştır.

Resim 2.24: Atilkunst Çalışması

Kaynak: http://atilkunst.blogspot.com/2008_08_01_archive.html

Grup çalışması hakkında, "En" yerel turizm rehberi Bu rehber bilindik bir turizm rehberi değildir. Popüler olan "en" değildir. En pahalı "en" değildir. Beş yıldızlı "en" değildir. En sansasyonel "en" değildir. Sinop'taki güncel yerelin "en" iyi örnekleri rehber içerisinde yer almaktadır. Rehber, gündelik hayatı etkileyen nesneye, kişiye, olaylara dikkat çeker. ve "en" halet-i ruhiyesine tersten bir bakış açısı sunar. Herkesin "en"i kendinedir." açıklamasını yapmıştır (Atilkunst, 2008: 43).

Resim 2.25: Atilkunst Çalışması 2

Kaynak: <http://sinopale.org/atilkunst/?lang=TR>

2.3.3.2. Burçak Konukman

“2’si 1 Arada”

Birinci İkinci ve Üçüncü Bienalede katılan sanatçı Görsel Sanatlar Yönetmenliği yapmaktadır. Bunun yanında İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti kapsamında asistan olarak çalışmıştır. Güncel sanat üzerine “zamansız” adlı radyo programı yapmaktadır. Sanatçı İkinci Uluslararası Sinop Bienali için medya ve kirlilik üzerine performans yapmıştır. Performans için cezaevinin bir hücrelerinde projeksiyon ile duvara medyadan görüntüler yansıtmıştır. Daha sonra deli önlüğü giyerek bir tabureye oturmuştur. (Resim 2.26) Sanatçı burada kitle iletişim araçlarının etkisinde geçen yaşantımızı sorgulamaktadır.

Sanatçı Performansı için, “Her gün yeni bir “gündem”, her gün yeni bir “polemik”, siyasal çalkantılarımızın üst doruklarını yaşıyoruz. Liderlerimiz bize bir yerleri işaret ediyor. Kendi seçimlerimiz bir yana, önümüze konanlardan kendimize en yakınını seçmek zorunda bırakıyoruz. Kitle iletişim araçlarının etkisinde geçen yaşamımız, sistemin kendi ölçütleri içerisinde normal veya anormal olarak değerlendiriliyor. Beynimize yollanan subliminal mesajlarla* birlikte bu seçimlerin, bireyin hür iradesiyle gerçekleşmediğini görüyoruz. Medya ortaya bilgi kirliliği yayıyor. Sözcükler ve görüntüler bulanıklaşıyor. Toplum bilinçli bir şekilde dönüştürülürken, “normallik -anormallik” durumunun tekrar gözden geçirilmesi

gerekmez mi? Siyasi gerginlik- ler artık ruh sağlığını tehdit edecek boyutlara geldiyse, izlediğimiz bu görüntülerle birlikte beynimizi yıkayanlarla yaşamaya devam etmek zorunda mıyız? Bir tarafa savunmak “nor- mallik” sayılıyorsa, bunun karşısında veya dışında durmaya çalışanlara “anormal” diyebilir miyiz? Seçilen “normallerin”, beynimizi yıkayarak bizi anormalleştirmesine izin vermemeliyiz. Beynimizin içine yerleştirilen figürlerin de bize hükmetmesine...” açıklamasını yapmıştır (Konukman, 2008: 49).

Resim 2.26: Burçak Konukman Performans

Kaynak: <http://sinopale.org/burcak-konukman/?lang=TR>

Resim 2.27: Burçak Konukman Performans 2

Kaynak: <http://sinopale.org/burcak-konukman/?lang=TR>

Subliminal mesaj başka bir objenin içine gömülü olan bir işaret ya da mesajdır ve normal insan algısı limitlerinin altında kalmak, o anda farkedilmemek üzere tasarlanmıştır. Subliminal mesajlar insanın bilinçli dikkati tarafından farkedilemezler ancak bu mesajların insan bilinçaltını etkiledikleri ileri sürülmektedir. Subliminal teknikler reklamcılık ve propaganda alanlarında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tekniklerin amaçları, etkililiği, kullanım sıklığı konuları şüpheli ve tartışmalıdır (<http://tr.wikipedia.org>, 01.01.2012).

2.3.3.3. Roland Stratmann

“Pneuma”

Resim 2.28: Roland Stratmann Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/roland-stratmann/?lang=TR>

Alman sanatçı Roland Stratmann bienal kapsamında tarihi cezaevinin çocuk koğuşunun avlusunda “Pneuma” adlı yerleştirme çalışması yapmıştır. Sözcük anlamına göre Pneuma maddi anlamda düşünülen beden temelinde hareketli hava demek. Stratmann PNEUMA adlı işinde biçim ve içerik olarak bu anlama atıfta bulunmuştur. Avluya ve eski Çocuk İslahevi'nin pencerelerine gösterişsiz beyaz plastik torbalar yerleştirmiştir. (Resim 2.28) Hapishane avlusunda bulunan plastik torbalara her birinin üzerinde “düşünmek” kelimesinin 60 dildeki karşılığı yazılmıştır. Amaç düşüncelerin çeşitliliğini ve değişken zenginliğini göstermektir.

Eski Çocuk İslahevi'nin duvarları ve hücreleri eskiden tevkif edilmiş çocuk ve gençlerin kaderini halen sezdiriyor mu? Beden hapsedildiğinde ve alışık olduğu hareket özgürlüğü elinden alındığında geriye ne kalır? Kişi tutuklu olsa bile düşünceleri hür kalabilir mi? Başkalarıyla yaptığı düşünce sohbetlerinden ve toplumsal alışverişten tamamen yoksun, yalıtılmış durumdaki bir insanın gelişimini sürdürebilme imkanı var mıdır? Ruh ve beden birbirinden bağımsız mıdır? Sanatçı, Sinopale için oluşturduğu yerleştirmesinde bu soruların peşinden gitmiştir.

İkinci enstalasyonsa, İslahevi'nin ikinci katındaki parmaklıklı pencerelerde gerçekleştirilmiştir. Sinopale'ye hazırlık sürecinde sanatçı, Sinop'a tatile gelenlere ve yerel halka, düşünceleriyle ilgili sorular sormuş ve onlardan cevaplarını alışveriş torbalarının üzerine yazmalarını rica etmiş. Bu yazılar, hiç açığa çıkmamış, ebediyete kadar unutulmuş birçok düşünceyi temsilen, parmaklıklara asılmıştır.

Eski Çocuk İslahevi'ndeki yerleştirmeyi üstüne henüz bir şey yazılmamış plastik torbalardan oluşan bir tomar tamamlıyordu. Bu torbalar serginin pek çok ziyaretçisi tarafından kullanıldı ve onların yerleştirme ile mekanın özelliği hakkındaki spontan tepki ve duygusal yorumlarıyla donatıldı (Stratmann, 2008: 90).

Roland Stratmann'a ayrılan bölümde naylon poşetlerin üstüne yazarak yanıtlanmak üzere katılımcılara yöneltilen sorular:

Şu anda ne düşünüyorsunuz?

Son zamanlarda üzerinde sıkça düşündüğünüz şey nedir?

Son 24 saat içinde düşündüğünüz en önemli şey neydi?

Şu anda ne düşünmeyi yeğlediniz?

Hakkında en fazla düşünmek istediğiniz şey nedir?

Hakkında hiçbir şey düşünmek istemeyeceğiniz şey ne?

Birisiyle paylaştığınız en son düşünce neydi?

2.3.3.4. Rob Sweere

“Sessiz Gökyüzü”

Hollanda'nın farklı şehirlerinde kalıcı eserleri bulunan sanatçının Sanat-Medya projesi kapsamında 22 ülkeyi gezmiştir. Sanatçının ses getiren “Sessiz Gökyüzü Projesi” dünya çapında bir sanat projesidir. Rob Sweere, bu projede dünyanın birçok farklı ülkesinde insan gruplarını sessizce gökyüzüne bakmaya davet etmiştir. Bu insanlar otuz dakika boyu sırtüstü uzanarak bunu yapıyorlar. Her gruptaki insanların birbirleriyle doğal bir bağlantısı var; aile, iş arkadaşı, aynı muhitte yaşıyor vb. olabiliyorlar. Eylemin yapıldığı yerin de bu insan grubuyla bir bağlantısı var. Rob Sweere bu projeye 2004'te başladı ve şimdiye dek Avustralya, Brezilya, İngiltere, Hindistan, Güney Afrika, İsrail ve Hollanda gibi 13 ülkeye gitti.

Türkiye'deki Sessiz Gökyüzü Projesi 26 numaradır. Projede yer alan gruptaki kişiler; küratörler, sanatçılar, organizasyon gönüllüleri ve bienal dostları olarak Sinop Bienali ile bağlantılı gerçekleşmiştir. Mekan olarak kullanılan yer Sinop Cezaevidir. Akşam erken bir saatte grup otuz dakikalığına sessizce gökyüzüne baktı. Sessizlik hakimdi ve herkes buna çok odaklanmıştı. Eylemden sonra Rob Sweere katılımcılara deneyimlerini sordu. Bir kişi gökyüzünde hızlı hareket eden yıldızlar ve bir süre sonra gökkuşağının belirmediğini gördü. Bir başkası gökte bir ışık halesi gördü ve kendisini bunun ortasında hissetti. Birisi eylem sırasında uyudu ve bu çok hoşuna gitti. Bir hanım kendini çok ağır ve melankolik hissetti, diğeri mutlu ve gevşemiş hissetti (Sweere, 2008: 86-89).

İki kişi gökyüzünden, gökte denizi gördüklerinden, göğün sınırları olmadığından, sonsuz olduğundan ve yukarı bakarken denizin de görülebildiğinden bahsettiler. Aynı zamanda şair Sabahattin Ali'yi düşünüyorlardı. Sabahattin Ali Sinop Cezaevi'nde tutukluyken şu şiiri yazmıştı:

Görmesen bile denizi, Yukarıya çevir yüzü, Deniz gibidir gökyüzü

Cezaevinde farklı binaların etrafında yürürken Rob Sweere aynı şeyi düşündü. Böylece eylemin resmini üst köşede denizin görülebileceği şekilde yapmaya karar verdi.

Resim 2.29: Rob Sweere Çalışması

Kaynak: http://robsweere.com/?attachment_id=1303

2.3.3.5. Collabor.at

“Troya Kayığı”

Collabor.at grubundan Johanna Reiner ve Johannes Hoffmann Sinopaleye katılmışlardır. Grup yaptığı çalışmalarında kültürel kimliklerle özdeşleşmiş imgeleri kullanmaktadır. Gittikleri yerde insanlar ile işbirliği yapıyor ve onları işlerine dahil ediyorlar. Yine Sinopalede buna benzer bir performansa çalışması yapmışlardır. Çalışmanın adı “Troya Kayığı”dır. Sinop’ta geçmişten günümüze faaliyet gösteren tershaneden eski bir kayık aramışlardır. Fakat Sinop’ta kaptanlar ve gemi inşa edenler eski kayıklarını tekrar tekrar tamir ettikleri için gerçek anlamda eski bir kayık enkazı bulamamıştır. Bunun yerine tersane bulunan hurda tahta ve döküntülerden kendi kayıklarını inşa etmişlerdir. İnşaat sürecinde katılımı artış görünmüştür. Eski bir geleneğe dayanan bir törenle kayık, nihayetinde büyük bir insan topluluğu eşliğinde şehrin içinden Sinop Hapishanesi’ne taşındı. (Resim 2.30) Kayığa dokunan herkesin elini mavi renk boyaya daldırması istendi, böylelikle arkalarında iz bırakmış oluyorlardı.

Resim 2.30: Collabor.at Performans

Kaynak: <http://www.europist.net/project>

Grup üyeleri Johanna ve Johannes yaptıkları performans için, “*Çalışmamız sırasında parmak izleri bırakma fikri, eylemlerinde nü modellere tuvalin üzerine bedenlerinin renkli izlerini bıraktıran ve böylelikle sanatsal olayları doğrudan belgeleyen Yves Klein’in sanatına dayanıyor. Limandaki yaşlı bir adamın kayıgın truva atına benzediğini düşündüğü için bize verdiği “Truva Kayığı” ismi, tarihimizdeki savaş ve kahramanlık anlatılarına yönelik alaycı bir ima. Bu enkaz bizim için özgürlük ve çoğulluğu simgeliyor; ilk anlamından ve amacından azad edilip -kalan renkli izlerden de okunabildiği üzere- birçok kişi tarafından inşa edildikten sonra Truvalı bir eylemle onu geceleyin Sinop’un eski hapishanesine taşıdık. Tamamen dağılana kadar orada kalacak ve insaniyetsizliğe, düşünce özgürlüğünün sınırlandırılmasına karşı duracak.*” açıklamasını yapmışlardır (Collabor.at, 2008: 56).

2.3.3.6. Roza El Hassan

“Hediyem”

Birinci Uluslararası Sinop Bienalinde tanıdığımız sanatçı Venedik, Sao Paulo ve Periferic Bienallerine katılmıştır. Sanatçı “Hediyem” adlı yerleştirmesinde, doğu ve batıya ilişkin imgeleri konu almıştır. Hassan hediyenin bilinmeyen içeriğine ilişkin yönünü ele almıştır. Sanatçı, hediyeyi verdiğimiz kişiye duyduğumuz sevginin

ifadesi olarak görüyor ve fizikötesi, dini hediye kavramını irdeliyor. Bu bağlamda kamusal alana yerleştirilmek üzere paketlenmiş bir hediye fotoğrafını ceza evinin duvarına asmıştır. (Resim 2.31)

Sanatçı çalışması için, *“Hediyeyi sunduğum kent veya topluluk, hediyemin içeriğinin gerçek içeriğinin ya da simgesel bağlantısının olumlu bir içerik olduğu konusunda bana inanacak mı? Hediyem kabul görecektir mi? Yoksa o kamusal alana bırakılmış korku uyandıran şüpheli nesnelere biri mi sadece? Güzelliğin ve zarafetin beyaz, yarı-saydam nesnesi aracılığıyla, karşılıklı korkuların ve şefkatin o çok karmaşık alanına bir anıt yerleştirmeyi amaçlarım. “Hediyem” şu anda var olan bu biçimiyle Budapeşte’de yaşayan Bağdatlı film yapımcısı Salam Haddad’ın, kurgusu tarafından gerçekleştirilen, benim düşünce ve nesnemi temel alarak çektiği bir fotoğrafı yapıtı.”* açıklamasını yapmıştır (Hassan, 2008: 94).

Resim 2.31: Roza El Hassan Çalışması

Kaynak: <http://metropolism.com/features/a-biennial-on-the-borders-of-eur/>

2.3.3.7. Marielle Videler

“Değiş Tokuş (Bitki Takası)”

Eserleri Hollanda çapında, galeriler, müzeler ve festivallerde yer alan Marielle Videler, Sinopalede performansla bir dayalı çalışma yapmıştır. Bu çalışmayı daha önce 2007 de Amsterdam’da gerçekleştirilmişti. Sanatçı “Değiş Tokuş (Bitki Takası)” adlı

performansında önce tekerlekli bir seranın içinde bir bitkiyle Sinop sokaklarında dolaşmıştır. Üç gün boyu esnafılık yapıp bitki alıp vermiş, bitkilerin farklı kültür ve oturma odalarındaki biçim ve anlamlarını aramıştır. (Resim 2.32) Sanatçı serayı tasarlarken 1829 yılında gemilerle Avrupa'ya bitki taşımak için icat edilmiş taşınabilir bir üretim konteynırı olan Wardian kutusundan esinlenmiştir. Sanatçı için seranın her yanından geçen sürgüler kutsal bir emaneti taşımaya yarayan sandığa atıfta bulunuyor. Sanatçı daha sonra bir form ve Polaroid bir fotoğraf makinesi kullanarak her bitkinin bulunduğu evde envanterlerini çıkarmıştır. Ayrıca bitkilerin deviniminin haritasını yapmıştır.

Videler yaptığı performans için, *“Sanat benim yaşam için modeller durumlar yaratma biçimim. Tercih ettiğim şey yok olabilir, bu nedenle yıllar içinde kendimi gittikçe geçici olan işlere ve yaşam sanatına odakladım. Ritüellerin, kazanılmış veya dürtüsel davranışın ve başkalarının etkin katılımının önemli rol oynadığı verili, seçilmiş veya yaratılmış bir mekanda durumlar, geçici eylemler yaratıyorum.”* açıklamasını yapmıştır (Videler, 2008: 78).

Resim 2.32: Mariëlle Videler Performans

Kaynak: <http://www.rhiz.eu/attachment-21486-en.html>

2.3.4. Basın ve Sponsorlar

İkinci Sinop Bienali birincisine oranla basında daha çok yer almıştır. Özellikle ulusal basında adından oldukça söz ettirmiştir. Kavramsal çerçevesi, küratörler, katılan sanatçılara ait bilgiler bienal başlamadan önce basında duyurulmuş, program bilgisi verilmiştir. İkinci Uluslararası Sinop Bienalinin amacı, içeriği ve önemi üzerine basında öne çıkan başlıklara aşağıda yer verilmiştir.

- Beral Madra, “**Anadolu’da Sanat Tek Tük**”, Radikal, 5 Haziran 2008
- Deniz İnceoğlu, “**Sinop bienaliyle adımı duyuruyor.**”, Hürriyet, 1 Ağustos 2008
- Mehmet Kuvvet, “**Sinopale 2**”, Taka Gazete, 15 Ağustos 2008
- Şule Ateş, 28 ‘**Asri Zamanlar**’ ve **Anadolu’da Çağdaş Sanat**, bagimsizseyir.blogspot.com, 18 Mart 2009
- Vercihan Ziflioğlu, “**Black Sea Meets Contemporary Art**”, Turkish Daily News, 15 Ağustos 2008
- Vercihan Ziflioğlu, “**Sinop’ta küratörsüz bienalin konusu ‘şey’**”, Referans-Türkiye’nin İş Gazetesi, 16 Ağustos 2008
- **Sinop Cezaevi’nde Sanat Günleri**, Türkiye Gazetesi, 18 Ağustos 2008
- “**Black Sea province Sinop to host second edition of biennial**”, Today’s Zaman, 12 Temmuz 2008
- **Sinopale 2**, Nafas-Art Magazin, Mayıs 2008
- “**Sinopale, 2. Uluslararası Sinop Bienali**”, ekavart.tv, 15 Ağustos 2008
- “**Calendar of international Biennials**”, universes-in-universe.org
- “**Sinopale, hedendaagse kunst in historische gevangenis**”, volkskrantreizen.nl, 8 Temmuz 2008
- **Virtual Chef-Black Sea**, LabforCulture.org, 31 August 2008
- **Plant Exchange**, rhiz.eu, 8 September 2008
- **Metahaven Sinopale 2008**, Cuneiform posters, rhiz.eu

“Sinopale 2, Uluslararası Sinop Bienali” Informal Görgün Network ve Avrupa Kültür Derneği tarafından düzenlenmiştir. Sinopale 2, Sinop Belediyesi, İsveç İstanbul Başkonsolosluğu, Avusturya Kültür Ofisi, İstanbul Hollanda Başkonsolosluğu, Ankara Goethe Enstitüsü, BM Çağdaş Sanat Merkezi, Kocaeli Şehir Tiyatroları, Chameleon Design and Project Management, Nuova Icona, Sinop Ticaret ve Sanayi Odası, Görsel, Simge Antalis, Beko, Fayrouz, Graphis Matbaa, Sinoplu İşadamları Derneği, Onurlar Kollektif Şirketi, Onurlar Marin, Delphi-Atılım, Onur İnşaat ve Pazarlama, Sinop Genc İşadamları Derneği, Kumsal Otel, Sinop Antik Otel, Sosyal-Kültürel Yaşamı Destekleme Derneği tarafından desteklenmektedir. İkinci Sinop Bienalinde yerel kuruluşların desteğinin arttığı görülmüştür. İkinci Sinop Bienaline sponsor olan kamu, kuruluş ve dernekler resim 2.33’de yer verilmiştir.

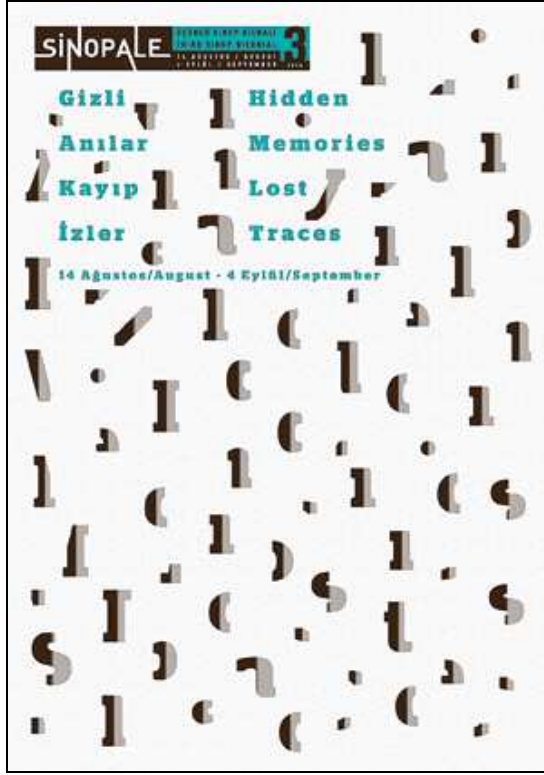
Resim 2.33: Uluslararası İkinci Sinop Bienali Sponsorlar

Kaynak: <http://sinopale.org/sinopale-2-sponsor/sponsors/>

2.4.ÜÇÜNCÜ SİNOP BİENALİ (14 Ağustos – 4 Eylül 2010)

Resim 2.34: Uluslararası Üçüncü Sinop Bienali 2010

Kaynak: <http://www.artcitizens.net/blog/list/id/258/page/3>

14 Ağustos – 4 Eylül tarihleri arasında düzenlenen Sinopale 3, Üçüncü Sinop Bienali'nin kavramsal çerçevesi “Gizli Anılar, Kayıp İzler” olarak belirlenmiştir. Bienali'nin küratörleri arasında T. Melih Görgün, Beral Madra, Vittorio Urbani, Nike Baetzner, Rana Öztürk, Branko Franceshi, Vaari Claffey, Hande Sağlam yer almaktadır. Bienalin mekânları ise tarihi Sinop Cezaevi, Lonca Kapısı, Dr. Rıza Nur İl Halk Kütüphanesi, Ülgen Kotra Evi ve Gerze Şehir Tiyatrosu olarak yer almıştır.

2.4.1. Kavramsal Çerçeve

Sinopale 3'ün kavramsal çerçevesi “Gizli Anılar, Kayıp İzler” başlığını taşıyor. Kavramsal çerçeve, bir kentte görünen ve görünmeyenlerin ele alınarak kent belleğinin algılanmasına ve bu yaşama alanına ait bilginin doğru saptanarak gelecek yıllara kalmasına yönelik olarak düşünülmüştür. Bu kavram, tarihsel bağlamda “geçiş alanı”

olarak saptanmış bu coğrafyada “konuşulan” ve “konuşulmayanlara” dikkat çekmeyi amaçlıyor.

Kentsel kalkınma ve sosyal dönüşümü yerel ve uluslararası kültürel-sanatsal işbirliğiyle harekete geçirmeyi amaçlayan bir sivil toplum projesi olan Sinopale 3, “Yaşayanların tercihi” ve “yönetenlerin tercihi” gibi karşıtlıkları da ele almıştır. Sinopale 3 “saklı belleğin” ifade edilmesine yönelik sanatsal, yaratıcı çalışmaları bir bütünlük içinde “şehir, mahalle, birey” temelinde ele alırken, “gelecek önerileri”nin yeni ifade biçimlerine aracılık edecek atölye çalışmaları, sergiler ve performanslarla sanatçılar, tasarımcılar, kültür yöneticileri, esnaf, yerel yöneticiler, eğitimciler, kent sakinleri ve izleyicilerin entelektüel ve işlevsel düzeyde “katılımcı-etkileşimli” biçimde işbirliği yapacakları bir platform oluşturmuştur. Üçüncü Sinop Bienalinin kavramsal çerçevesi Beral Madra, Emre Zeytinoğlu, Mürteza Fidan, T. Melih Görgün, Mahir Namur, Sinan Niyazioğlu ve Emel Abora’nın katkılarıyla hazırlanmıştır (<http://sinopale.org/sinopale3/?lang=TR>).

2.4.2. Katılımcılar

2.4.2.1. Küratörler

T. Melih Görgün

Beral Madra

Dr. Vittorio Urbani

Dr. Nike Baetzner

Dr. Rana Öztürk

Branko Franceshi

Vaari Claffey

Hande Sağlam

2.4.2.2. Sanatçılar

Üçüncü Sinop Bienaline yerli ve yabancı toplamda 30 sanatçı katılmıştır. Katılan sanatçılar arasında Joel Andrianomearisoa, Maria Ikonomopoulou, Georg Klein, Sıtkı Kösemen, Ronan McCrea, Els vanden Meersch, Anne Metzen, Daniele Pezzi, Masa Projesi, Maria Papadimitriu, Seyit Saatçi, Jelena Vasiljev ve Ludwig Kittinger yer almaktadır.

2.4.3. Yapılan Çalışmalardan Örnekler

Üçüncü Sinop Bienali tarihi cezaevinin içinde bulunan çocuk ıslahevinin girişinde bulunan “Aynaların Şarkıları” yerleştirmesi ile başlıyor. (Resim 2.35) 2007 Santralistanbul’daki “Kamusal Alan ve Güncel Sanat” projelerinden hatırlanılabilecek Maria Papadimitriu’nun “Hotel Nokul” çalışması ise hemen bu yerleştirmenin yanında yer almaktadır. Sinop’taki Gül Palas otelden esinle oluşturulan Hotel Nokul çalışmasında şehrin belleğine dair göndermeler yapılmıştır (Sinop Sis, 2010: sayı 2/4).

Resim 2.35: “Aynaların Şarkıları”

Kaynak: <http://www.georgklein.de/media/fotos/GK25-mirrorsongs-edge.jpg>

Resim 2.36: “Hotel Nokul”

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Resim 2.37: “Hotel Nokul 2”

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Fotoğrafın önemli isimlerinden Sıtkı Kösemen'in Sinop – Karadeniz serisi, kente dair farklı enstantaneleri büyük boyutlu çıktılarla şehrin farklı yerlerinde ve cezaevinde izleyicilere sunulmuştur. Daniele Pezzi, Avustralya'da ait olmak istediği mekanı aradığı “A Man a Foot ain'ta Man at All” çalışması ile beraber Sinop'ta

kurguladığı, batık bir kenti Sinoplu bir balıkçı ile beraber aradığı videosu üçüncü bienalde yer alan çalışmalar arasındadır (Sinop Sis, 2010: Sayı 2/4).

Resim 2.38: Sıtkı Kösemen'in Sinop – Karadeniz Serisi

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Garanti Platform Residency Programı'ndan hatırlanacak Els vanden Meersch'in hayalet Kürt kasabalarını sergilediği çalışmasının yanında, Google-Sinop olarak isimlendirilen merkezi yerlere dair fotoğrafları derlediği küçük seçkisi de üçüncü bienalde yer almıştır.

Resim 2.39: Els Vanden Meersch'in Hayalet Kürt Kasabaları

Kaynak: http://artcitizens.net/picture/show/id/1074/profile_id/992

Anne Metzen'in Sinop'un radar noktası olarak tespitini sunduğu raporlar ve halktan radar üssündeki ABD'lilerle iletişimde olanların anılarından derlediği raporlar üçüncü bienal çalışmalarındandır. Etkileşimliliği Yoko Ono'nun işlerini akla getirirken, izleyicide dönüştürülmüş, manipüle edilmiş bir düşünce hissiyatını oluşturmaktadır (Sinop Sis, 2010: Sayı 3/4).

Resim 2.40: Anne Metzen Çalışması

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

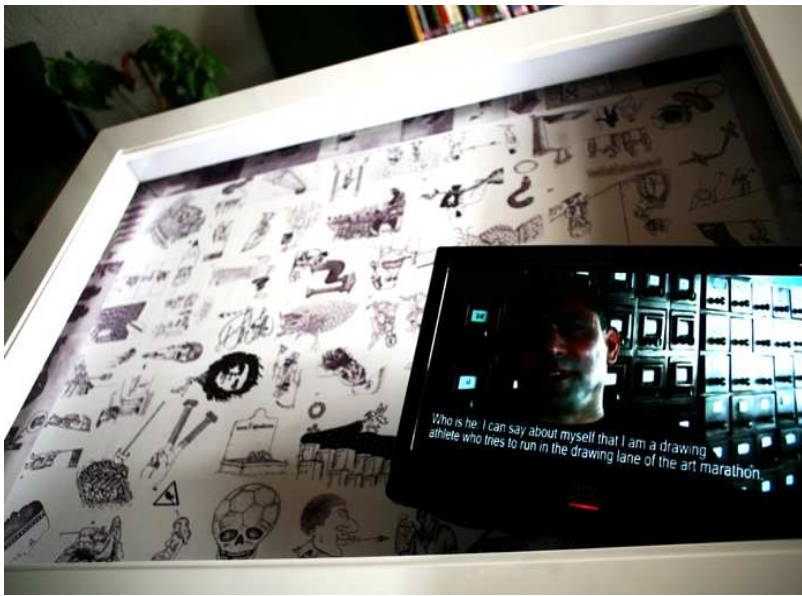
Resim 2.41: Bienal Mekanı Dr. Rıza Nur Kütüphanesi

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Üçüncü Uluslararası Sinop Bienalinde yer alan çalışmalardan Rana Öztürk ve Vaari Claffey'in küratörlüğündeki "Geçici Olarak Rafa Kaldırıldı" sergisi Bienal Mekanı Dr. Rıza Nur Kütüphanesinde sergilenmiştir. (Resim 2.41) Öncelikle giriş katındaki "Masa Projesi" bir mekan olarak, kütüphane içerisinde Sinoplu karikatürist Seyit Saatçi'nin işlerini ve onunla ilgili bir belgeseli yer almaktadır (Sinop Sis, 2010: Sayı 2/4).

Resim 2.42: Masa Projesi

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Üçüncü Bienalde yine yerleştirme ve videolardan bazıları Dr Rıza Nur Kütüphanesine yerleştirilmiştir. Ronan McCrea'nın "Alfred H.'nin Kayıp Fotoğrafları" başlıklı slaytları ve Declan Clarke'ın "Problem Biziz" başlıklı çalışmalar kütüphanede sergilenen diğer çalışmalardır.

Resim 2.43: Bienal Mekanı Dr. Rıza Nur Kütüphanesi, Videolar

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Avusturyalı dans sanatçısı Ziya Azazi de Üçüncü bienalde yer alan sanatçılar arasındadır. 200 sufi dönüşlerini modern dansla birleştirerek yaptığı “dervish in progress“ adlı solosuyla Avusturyanın en iyi erkek dansçısı ödülünü almıştır. Geçtiğimiz yıl darphane de gerçekleşen Avrupa Kültür Platformunda bu ünlü solosunun geliştirilmiş halini sergilemiştir. Ziya Azazi'nin "Ember" ve "Kor/Ateşin içinde Tutsak" adlı dans performansları bienal mekanı tarihi cezaevinde ve barış manço parkında gerçekleştirilmiştir. (Resim 2.44)

Resim 2.44: Ziya Azazi Canlı Performans

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

Ayhan ve Bahar Enşici'nin "Sinop'ta Unutulan Çocuk Oyunları" atölye çalışması bir hafta sürmüştür. Projede ki amaç, oyunların hatırlanması toplumsal belleğin devamlılığının sağlamanın yanı sıra bugünün çocuklarının bilgisayar başından kaldırıp tekrar sokak ta oyun oynama keyfi ile buluşturmak. (Resim 2.45)

Resim 2.45: Ayhan & Bahar Enşici Eski Sinop Oyunları

Kaynak: <http://sinopale.org/gallery-sinopale-3/>

2.4.4. Basın ve Sponsorlar

Üçüncü Sinop Bienaline yerel, bölgesel ve ulusal basında geniş yer verilmiş olup, birinci ve ikinci bienalle kıyasladığımızda özellikle ulusal basında daha geniş yer tuttuğu görülmektedir. Üçüncü Bienalde diğer iki bienallerden farklı olarak haftalık olarak bienal gazatesi çıkarılmış ve bu gazeteler ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Üçüncü Sinop Bienalinin amacı, içeriği ve önemi üzerine basında çıkan başlıklara aşağıda yer verilmiştir.

- TRT Haber kanalı - 16 Ağustos 18.50- 19.20 live
- http://www.ajanspress.com.tr/new_video_stream/tv/001-10486287.wmv
- TRT Ankara Radyosu - 13 Ağustos
- http://www.ajanspress.com.tr/new_video_stream/tv/002-10476178.wma

- Cumhuriyet Gazetesi -26 Ağustos 2010
- turizmgazetesi.com, 10 Ağustos 2010
- <http://www.turizmgazetesi.com/news/news.aspx?id=55964>
- Sabah.com.tr, 28 Temmuz 2010
- http://sabah.com.tr/kultur_sanat/etkinlik/2010/07/28/sinop_bienali_icin_geri_sayim_basladi
- Ayancık Gazetesi, 10 Ağustos2010
- <http://www.ayancikgazetesi.com/haber/449-guncel-sinop-bienali39nde-geri-sayim-basladi.html>
- HABERLER.COM, 10 Ağustos 2010
- <http://www.haberler.com/uluslararasi-sinop-bienali-nde-geri-sayim-basladi-2186982-haberi/>
- Sade Haber, 10 Ağustos 2010
- http://www.sadehaberler.com/uluslararasi_sinop_bienalinde_geri_sayim_basladi_haberi_71626.aspx
- Son Saat-1 Ağustos 2010

“Sinopale 3, Uluslararası Sinop Bienali” Informal Görgün Network ve Avrupa Kültür Derneği tarafından düzenlenmiştir. Üçüncü Sinop Bienalinde yerel kuruluşların desteğinin birinci ve ikinci bienallerden farklı olarak ulusal olarak daha çok dernek kuruluş tarafından desteklendiği görülmüştür. Sinopale 3, Sinop Belediyesi, Avusturya Kültür Ofisi, Türk Hava Yolları, İsveç İstanbul Başkonsolosluğu, İstanbul Hollanda Başkonsolosluğu, BM Çağdaş Sanat Merkezi, Chameleon Design and Project Management, Nuova Icona, Sinop Ticaret ve Sanayi Odası, Sinoplu İşadamları Derneği, Onurlar Kollektif Şirketi, Onurlar Marin, Delphi-Atılım, Onur İnşaat ve Pazarlama, Sinop Genç İşadamları Derneği, Kumsal Otel, Sinop Antik Otel, Garden Glass, Yılmazlar Mobilya, Final Dershanesi tarafından desteklenmektedir. Üçüncü Sinop Bienaline sponsor olan kamu, kuruluş ve dernekler resim 2.46’da yer verilmiştir.

Resim 2.46: Uluslararası Üçüncü Sinop Bienali Sponsorlar

Kaynak: <http://sinopale.org/sinopale3/sinopale-team/>

2.5. BİENAL ETKİNLİKLERİNDE ORTAYA ÇIKAN KAVRAMLAR

2.5.1. Sinopale

Sinop + Bienal'in kısaltılması ile ortaya çıkan Uluslararası Sinop Bienali yerel kalkınma bağlamında sivil toplumun kültür ve sanat temelli diyalog geliştirmek amacıyla "paylaşımaya dayalı bir sanat üretimi" modelinde bir araya gelmesini sağlayan uluslararası bir projenin adıdır. İki yılda bir gerçekleştirilen bu proje her yaşta kentlinin kendi yaşam alanlarını gelecek vizyonuna sahip olarak yeniden algılamaları, kent sorunları üzerine düşünmeleri, ortak tarihsel belleğin paylaşımı ve bunun sanat üretimine yönelik olarak düzenlenmesini, daha iyi bir sosyal yaşam alanını oluşturmaya yönelik olarak kentsel, ulusal ve uluslararası çalışmayı amaçlamaktadır.

Resim 2.47: Sinopale Genel Görünüm

Kaynak: http://yeryuz.blogspot.com/2011_09_01_archive.html

2.5.2. “Geleceğini Biriktirmek”

Geleceği Biriktirmek projesi kentlerinin geleceğini kentlilerin ele almasını öngörüyor. Sinop’un geleceği nasıl olmalı? Geleceği kurgularken ve inşa ederken geçmişten ve günümüzden neleri saklamaya veya kullanmaya değer? Şimdiye dek eksik olan neydi? Geleceği inşa ederken hangi geçmiş deneyimlerden, modellerden yararlanabiliriz? Bu süreçte bizlerin üzerine düşenler nelerdir? Hangi sorumlulukları üstlenebiliriz? Geleceği Biriktirmek projesi, Sinop için geçici bir “Kent Müzesi” oluştururken bu sorulara hep birlikte yanıt aramayı amaçlıyor (Sinop Sis, 2011: 6).

Resim 2.48: Geleceği Biriktirmek Projesinden Kesit

Kaynak: <http://gelecegebiriktirmek.europist.net/>

Geçtiğimiz yıl üçüncüsü düzenlenen Sinopale Uluslararası Sinop Bienali'nin bir uzantısı niteliğinde gerçekleştirilecek bu proje Avrupa Birliği Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyalogunu Güçlendirme Hibe programı tarafından destekleniyor. Ortakları Romanya'dan AltArt Foundation, Hollanda'dan Felix Meritis Foundation, Avusturya'dan Collabor.at. Sinop'tan SİNGİAD Sinop Genç İşadamları Derneği ile Kent Konseyi Gençlik Meclisi de tüm kentin ve gençlerin katılım ve katkılarını sağlayarak projeyi destekleyecekler. Projenin diğer destekçileri Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sinop Valiliği, Sinop Belediyesi, Avusturya Kültür Ofisi , Romanya Kültür Merkezi ve Hollanda Büyükelçiliği (<http://gelecegebiriktirmek.europist.net>, 02.01.2012).

Resim 2.49: Geleceğini Biriktirmek Projesi

Kaynak: <http://gelecegebiriktirmek.europist.net/>

2.5.3. “Bir Günlük Müze”

“Geleceğini Biriktirmek” projesi kapsamında Johanna Reiner, Isabel Termini ve Johannes Hoffmann'ın gerçekleştirdiği atölye çalışması sonucunda ortaya çıkan “1 Günlük Müze”. Sinop'un belleğinden “an”lar sunan bu müzede kentliler onlar için önem ve değer taşıyan fotoğrafları, belgeleri vb. objeleri ve hikâyelerini paylaştılar (Sinop Sis, 2011: Sayı 2/4).

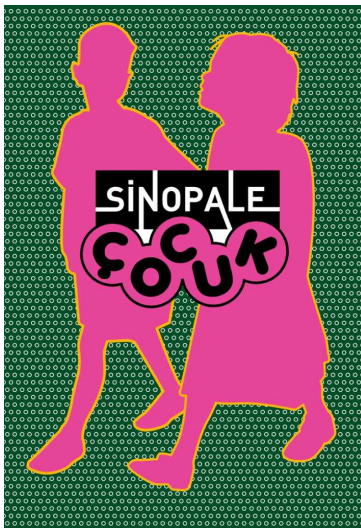
Resim 2.50: Bir Günlük Müze

Kaynak: <http://nilguncabaci.com/2011/09/bir-gunluk-muze-sinop-bienali/>

2.5.4. Sinopale Çocuk Akademisi, Eylül 2011

Resim 2.51: Sinopale Çocuk, Ağustos 2008

Kaynak: <http://www.sinopalecocuk.blogspot.com/>

Çekül* Akademinin de bilgisel desteği ile gerçekleştirilen Çocuk Akedemisi, çocukların da kendi kentlerine bakışlarını, kendi kentleri için söyleyecek sözü, anlatacakları bir toplantı dizisini içeriyor. Burada dışarıdan davet edilen uzmanlar çocuk çalışmayı gerçekleştiriyor. Bu projede ayrıca çocuklar “bit pazarı” oluşturuyorlar. Bunu yaparken uzmanların yönlendirdiği şekilde, hem kendi yapıtlarını oluşturuyorlar ve aynı zamanda başka türlü fonksiyonlandırmayı düşündükleri eşyaları, objeleri, bilgisleri

varsa onlarıda bit pazarında toplamayı ve belirli bir bedel karşılığında yada usulü nasıl tercih ederlerse sunuyorlar. Etkinlikler süresince yapılan atölyelere Çekül'den Yeşim Dizdaroğlu, Seval Aydın, Yonca Morali ve Alp Arısoy uzman olarak katılmıştır (<http://gelecegebiriktirmek.europist.net>, 05.01.2012).

*Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), merkezi İstanbul'da bulunan bir Sivil Toplum Kuruluşu'dur.

2.5.5. Sinop Sis

Sinopsis, Sinopale'nin yayınıdır. Sinopsis'in amacı, Sinop'ta gerçekleştirilen kültür, sanat ve eğitim etkinliklerini ve bu etkinliklerin gelişimi ve üretimi sürecini Sinoplularla paylaşmak, kente gelen kültür aktörleri ve sanatçılar ile Sinoplular arasında bir iletişim platformu oluşturmaktır. Bugüne kadar yayınlana Sinop Sis dergileri:

- Sinopsis 1/2011
- Sinopsis 2/2011
- Sinopsis 2 Ek: Çocuk Akademisi/2011
- Sinopsis Ek: Sinopluların beklentileri
- Sinopsis 3/2011
- Sinopsis Ek: İngilizce
- Sinopsis 4/2011
- Sinopsis 4 Ek: Çocuk Akademisi/2011
- Sinopsis Ek: Rol Alanlar
- Sinopsis 1/2010
- Sinopsis 2/2010
- Sinopsis 3/2010
- Sinopsis 4/2010
- Sinopsis 2008

Resim 2.54: Üçüncü Sinop Bienali Sinop Sis Dergisi, Ağustos 2010

Kaynak: <http://sinopale.org/press/publications/?lang=TR>

2.5.6. “Gölgelerin Bilgeliği”

Gölgelerin Bilgeliği gelecek Sinop Bienali'nin başlığı... Daha önceki üç Sinopale'nin devamı niteliğinde olacak dördüncü Sinopale'nin kaygısı "gerçek". Gerçeğin çeşitli medya araçlarıyla yaygınlaştırılması ve bunun yerel yaşama sürdürülebilirlik bağlamında etkileri ile ilgili olacak. Sanatçılardan, kent sakinleriyle birlikte çalışmaları, insanın aşırı tüketim hırslını sorgulayarak kentin geleceği için farkındalık yaratmaları bekleniyor. Sergi, Sinop'ta yaşamış olan, sadece yaşamın sadeliğinin önemini savunan değil aynı zamanda bunu kendi günlük yaşamında da samimiyetle uygulayan biri olarak Diyojen'i anmayı amaçlıyor (www.siemens.com.tr, 03.01.2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümde, araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama süreci, verilerin analizi ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienalinin oluşumları düzenlendiği yıllar içerisinde genel özellikleri ve yankılarının incelenmesi amaçlandığından, araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişteki ya da şu andaki bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1998). Araştırma bu modele dayalı nitel araştırma yaklaşımlarından yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları öznel görüş ve deneyimlere bağlı olarak ortaya çıkan anlamların sistematik olarak incelenebilmesinde tercih edilen araştırma yöntemleridir (Ekiz, 2003). Nitel araştırma yöntemlerinin bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2.KATILIMCILAR

Nitel araştırmaların genelleme kaygısının olmaması, araştırma kaynaklarının sınırlılığı ve kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerinin özelliği nedeniyle çok sayıda kişiyi araştırma örneğine almak gerçekçi değildir. Bu nedenle araştırmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienalinin oluşumları düzenlendiği yıllar içerisinde genel özellikleri ve yankılarının belirginleştirmek amacıyla küratör, sanatçı, sponsor, izleyici, gönüllü çalışan ve sponsor görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma için küratör Prof. Dr. T. Melih Görgün, sanatçı Burçak Konukman, sponsor Aykut Yılmaz, katılımcı Burhanettin Tunç, Levşa Erdem ve bienalde gönüllü çalışan Derya Şanlıtürk olmak üzere toplam 6 (altı) kişi oluşturmaktadır. Kent ve Sanat Kapsamında Uluslararası Sinop Bienalinin oluşumları düzenlendiği yıllar içerisinde genel özellikleri ve yankıları ile ilgili görüşlerinin

alınmasına dönük sorular hazırlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların kişisel bilgileri aşağıda kısaca sunulmuştur:

3.2.1.T. Melih GÖRGÜN (Küratör)

1962 Sinop doğumlu, Türkiye- İstanbul'da yaşıyor ve çalışıyor. T.Melih Görgün 1986 yılından bu yana bağımsız küratör ve sanatçı olarak İstanbul'da çalışmalarını sürdürüyor. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde profesör olarak çalışmakta ve aynı zamanda 2007 yılından bu yana Siemens Sanat'ın sanat danışmanlığı ve küratörlüğünü yapmaktadır. Türkiye'de ve yurtdışında sergiler düzenlemiştir (<http://www.melihgorgun.blogspot.com>, 04.11.2011).

3.2.2. Burçak KONUKMAN (Sanatçı)

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden mezun oldu. 1987 yılında resim eğitimi almaya başladı. Sırasıyla, Mine Arasan, Zerrin Ayrıkaya, Bahattin Odabaşı, Yusuf Taktak ve Ekrem Kahraman ile çalıştı. Şu anda çalışmalarını İstanbul, Balatta ki atölyesinde sürdürmektedir.

3.2.3. Aykut YILMAZER (Sponsor)

01.07.1978 Sinop doğumlu. Sinop Genç İş Adamları Derneği başkanlığı görevini yapmaktadır. 2006 yılından itibaren gerçekleşen üç bienalede sponsor olmuştur.

3.2.4. Burhanettin TUNÇ (Katılımcı-Müzik Öğretmeni)

13.03.1955 Sinop doğumlu. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik bölümünden mezun olup, müzik öğretmenliği yaptıktan sonra Sinop Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlüğü görevine atanmıştır. Halen devam etmektedir.

3.2.5. Derya ŞANLITÜRK (Bienalde Gönüllü Çalışan)

11.11.1987 Ankara Altındağ doğumlu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Okul öncesi Öğretmenliğinden mezun olmuştur. Sinop sanat tiyatrosunda tiyatro oyunculuğunun yanında sinopspor klubünde voleybol antrenörlüğü yapmıştır. Basket, voleybol ve futbol hakemliği yapmaktadır. Kocaelinde Farabi İlköğretim Okulunda anasınıfı öğretmenliği görevine devam etmektedir.

3.2.6. Levşa ERDEM (İzleyici)

01.04.1986 Sinop doğumlu. 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi İşletme bölümünden mezun olmuştur. Birinci Sinop Bienali dışında diğer iki bienalede izleyici olarak katılmıştır.

Küratör Görüşme Sorunları

- Bienal kavramını bizim için açar mısınız? Popüler kültürle ve mekanla, kentle ilişkisini nasıl kuruyor?
- Türkiye de yapılan bienalleri göz önünde alırsak Sinop bienalini diğer bienallerden ayıran özelliği nedir?
- Sinop ta bienal yapma fikri ilk ne zaman aklınıza geldi ve nasıl gerçekleşti?
- Bienal kavramı ile Sinop sizce hangi açılardan uyuyor? Sinop kentini Türkiye içinde fiziksel ve sosyal olarak nasıl konumlandırıyorsunuz?
- Böylesi bir kentte böylesi bir projeyi gerçekleştirme aşamasında en büyük zorluk ne oldu?
- Kentin kültür ve sanat hayatına nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?
- Böylesi merkez dışı kültür hareketlerinin yaşama şansı neye bağlı sizce?
- Sinopale'nin küratöryal yapısını anlatır mısınız? Siz mesela küratörü müsünüz? Başkaları da var mı?
- Sinop'taki kentsel süreklilik üzerine bir yorum yapabilir misiniz? Farklı tarihi katmanlar şehirde nasıl okunuyor? Sanat tüm bu katmanlar içinde kendini nasıl konumlandırdı?

- Sanatsal düşüncenin İstanbul dışında farklı kentlere yayılması ile ilgili vurgulamak istediğiniz noktalar nelerdir? Sanatsal düşüncenin kentlilik bilincinde nasıl bir rolü olabilir?
- Bienalin ardından sonuçlarını değerlendirebilir misiniz? Türkiye'deki yansımalarını nasıl buluyorsunuz?

Sanatçı Görüşme Soruları

- Size göre şuan dünyada bienallerin çağdaş sanatta ki yeri ve önemi nedir?
- Türkiye'de düzenlenen bienallere hiç katıldığınız yada takip ettikleriniz oldu mu? Olduysa eğer Sinopaleyi bu bienaller arasında nasıl değerlendirirsiniz?
- Sinopalede ilk dikkatinizi çeken ne oldu?
- Sizin gözlemleriniz dahilinde şehir halkının bienale bakış açısını anlatır mısınız?
- Eğitici yanınızı dikkate alırsak sinopale ile hangi bağlamda kesişiyor?
- Sinopale katıldığınız süre boyunca Sinop u şehir halkını ve bienali nasıl bulduğunuzu anlatırmısınız?
- Sinopaleyi ilerleyen yıllarda nerelerde görüyorsunuz?

Sponsor Görüşme Soruları

- Sinopale size ne ifade ediyor?
- Bienal öncesi ve sonrası Sinop'u tek kelime ile özetleyecek olursanız ne söylemek istersiniz?
- Bienal süresince yapılan çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Sinopale'ye destek olmak sizin için neden önemli?
- Birinci Sinop Bienalinden bu zamana kadar şehir halkının bienale bakış açısını nasıl buluyorsunuz?
- Gelecek Bienaller hakkında ne düşünüyorsunuz?

İzleyici Görüşme Soruları

- Sinopale deyince aklınıza ilk gelen nedir?
- Türkiye de yapılan bienalleri göz önünde alırsak Sinop bienalini diğer bienallerden ayıran özelliği nedir?
- Sizin gözlemlerinizi dahilinde şehir halkının bienale bakış açısını anlatır mısınız?
- Birinci bienalden itibaren halkın katılımı, derneklerin ve sivil inisiyatiflerin katkılarını ve şehirde ki değişim hakkında neler söylemek istersiniz?
- Bienalin kentin kültür ve sanat hayatına nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?
- Bienal süresince beğendiğiniz sanatçılar ve çalışmalar nelerdir?
- Bienal ile ilgili eleştirileriniz var mı ?
- Bienalin daha iyi geçmesi için önemli gördükleriniz nelerdir?
- Gelecek Bienaller hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gönüllü Çalışan Görüşme Soruları

- Sinopale’de gönüllü çalışmak nasıl bir duygu ?
- Sinopale’de yakından takip ettiğiniz ve beğendiğiniz sanatçılar ve çalışmalar nelerdir?
- Sinopale’de gönüllü çalışan olarak halkın katılımı ile ilgili neler söylemek istersiniz?
- Bienal süresince karşılaştığınız zorluklar nelerdir
- Siz bienali katılımı daha etkin kılmak için neler önerirsiniz?
- Bundan sonra düzenlenecek bienaller için neler söylemek istersiniz?

İzleyici Görüşme Soruları

- Sinopale size ne ifade ediyor?
- Şehirde Bienalin varlığı hissediyor musunuz?
- Bienal süresince ilginizi çeken sanatçı ve çalışmalarından bahsedermisiniz?

- Sinopale de gönüllü çalışmak istermiydiniz?
- Kentin bienal öncesi ve bienal sonrası için neler söylemek istersiniz?
- Size göre bienal'in tanıtımı yeterince yapılıyor mu? Siz bienali katılımı arttırmak için neler yapardınız?
- Bundan sonra düzenlenecek bienaller için neler söylemek istersiniz?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUM

4.1. KATILIMCILARIN SİNOP BİENALİNİN TÜRKİYE'DE Kİ BİENALLER ARASINDA Kİ YERİNİ BELİRLEMeye DÖNÜK OLARAK GÖRÜŞLERİ

Sinop Bienalinin Türkiyede ki bienaller arasındaki yerini belirlemeye dönük olarak küratöre ve sanatçıya yöneltilen soruya küratör T. Melih Görgün

“Sinop’ta gerçekleştirilen çalışma bir event(gösteri) bağlamından öte “toplumsal kalkınmada kültür ve sanatın katkısı” sorunsalı üzerinden düşünerek hayata geçirdiğimiz ve referanslarını oluşturduğumuz ve çokça da “kamusal alanda sanat” deneyimini kentlilerle birlikte yaşatmaya çalıştığımız bütüncül bir projedir. Sinopale oldukça alternatif bir bienal modeli olarak şu anda Türkiyede yapılan bienallerden ayrılır. Salt bir etkinlik anlayışından öte , paylaşım ve öğrenme süreçleri deneyimlenmektedir orada yaşayanlarla birlikte.” açıklamasını yaparken sanatçı Burçak Konukman ise, “Sinop bienali İstanbul bienaline göre daha küçük ölçekte ve mütevazı bir bienal. Sinop çok küçük bir nüfusa sahip kasaba görünümünde bir kent. İstanbul ise bir metropol. Bu anlamda kıyaslanmazlar bile. Ancak sanatsal üretim açısından Sinop bienali dışarıdan ısmarlama bir şekilde yapmıyor. İçerden kendi aktörleri ile sanatı adeta yoğuruyor.” açıklamasını yapmıştır.

4.2. KATILIMCILARIN SİNOP'TA BİENALİN GERÇEKLEŞTİRİLME AŞAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Sinop’ta Bienalin gerçekleştirilme aşaması nasıl olmuşturu belirlemeye dönük olarak küratöre yöneltilen soruya T. Melih Görgün

“Çok uzun yıllardır Sinop’taki kamusal alanlarda sergileme fikri üzerinde çalışıyorum. 1990’lu yıllarda Sinop Müzesinde gerçekleştirdiğim ilk sergiler ardından kentteki diğer kamusal alanların sanatla buluşturulması üzerine projeler hazırladım. 2005 yılında ise bir grup sanatçı, kültür adamı, akademisyen ile Sinop’ta buluşarak kent için bir etkinlik tasarlama yönünde ilk çalışmamızı yaptık. Buradaki ihtiyaç ise akademik olarak bulunduğum uluslararası ortamlarda kent deneyimi üzerinden bir çok bilginin paylaşımına açılmış olması, toplumsal sorunların çözümünde sanat ve kültürün katkısı, yeniden düşünme sürecinin başlatılabilmesi ve artık günümüzde toplumsal yaşam koşulları içinde olmazsa olmazlardan biri olarak karşımıza çıkan “katılımcı yurttaşlık” kavramı üzerinden de düşünülmüş ve bir sorun tanımlama süreci

gerçekleştirilmiştir. Oradan çıkan bilgiler ışığında bugünkü Sinopale'nin ilk kavramsal bilgisi oluşturulmuştur.” açıklamasını yapmıştır.

4.3. KATILIMCILARIN BİENALİ'İN SİNOP KÜLTÜR VE SANAT HAYATINA KATKISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Bienal'in Sinop Kültür ve Sanat hayatına katkısını belirlemeye dönük olarak küratöre, sanatçıya, sponsor ve katılımcıya yöneltilen soruya küratör T. Melih Görgün;

“Sinopale sadece bu kentin değil, bölgedeki diğer şehirlerin de kültür ve sanat hayatına etki etmiştir. Çünkü Sinop, Karadeniz bölgesinin tam ortası, yani merkezinde duruyor ve bölgenin en önemli turizm alanlarından biri. Bu nedenle Sinop'ta olacak herhangi bir şey çok şey demektir.” sanatçı Burçak Konukman; “Sinop belki küçük ama Anadolu'da en büyük sanat eğitimini veren şehir şuanda. Bu da bienalle mümkün olmuştur. Sponsor Aykut Yılmaz; “Kent yaşadığı sıkıntılıları dile getiriyor sanatçı bunları izleyici ile kayda geçiyor. Bienalin Sinop'un tanıtımında yadsınamaz katkısını görmezden gelinemez.” katılımcı Burhanettin Tunç ise; “Etkinlik süresince farklılık yaratmaktadır, şimdilik kalıcı bir etki bıraktığını düşünmüyorum. İleride il kültürünün bir parçası olmaya başlayabilir.” şeklinde açıklama yapmışlardır.

4.4. KATILIMCILARIN BİENALİN GERÇEKLEŞTİĞİ YILLAR İÇERİSİNDE KENTTE YAŞAYANLARIN BİENALE BAKIŞ AÇISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Gerçekleştiği yıllar içerisinde sinop halkının bienale bakış açısını belirlemeye dönük olarak sanatçıya, sponsor ve gönüllü çalışana yöneltilen soruya sanatçı Burçak Konukman;

“2006'da Bienal neydi belki kimse bilmiyordu. Birbirimize bakıyorduk. 2.'cisinde bienalciler şehirdeydi. Biraz daha sanatla ilgili olduğu anlaşılmaya başlandı. 3.'de bienal “2 yılda bir düzenlenen sanat etkinliği” diyebiliyordu tanıdığım bir çok Sinoplu.” Sponsor Aykut Yılmaz; “Aslında halen insanlarımızın Bienal kelimesini çokta çözmuş olduklarını düşünmüyorum. Ama kafalarında ki soru işareti bile olması

süreci değerlendirmede olumlu olarak bakılabilir. Bunun yanında bu insanlar bazı kültürel değerlerin ortaya çıkmasından da oldukça memnunlar.” ve gönüllü çalışan Derya Şanlıtürk ise; “Sinop genel olarak aydın düşünceli insanların bulunduğu bir şehir. Burada yapılan etkinlikler insanların ufkunun gelişmesine yardımcı oldu. İlginç afişler insanların beyninde soru işaretleri oluşturarak onları düşünmeye sevk etti. Sokaktaki gösteriler performanslar halkın sanatla iç içe olmasını sağladı. İnsanlar sokakta etkinliklere aktif katılıp, farklı görüşler farklı bakış açıları kazandı. Bariz görünen bir değişim söz konusu değil. Bu tarz etkinliklerde değişimi görmek için uzun bir süreç ister.” şeklinde açıklama yapmışlardır.

4.5.KATILIMCILARIN BİENALİN GELECEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Sinop Bienalinin geleceği hakkında ki düşünceleri belirlemeye dönük olarak küratöre, sanatçıya, sponsora gönüllü çalışana, katılımcı ve izleyiciye yöneltilen soruya küratör T. Melih Görgün;

“Kurumsal kimlik parçalarımız, web sitemiz, sosyal medya araçlarımız, nitelikli bir şekilde edit edilen çift dilli kitaplarımız(sinopale etkinlikleri katalog mantığından uzakta bir kitap olarak tasarlanmaktadır), katılanlara teşekkür ettiğimiz “teşekkür törenlerimiz”, yurtdışındaki uluslararası toplantılarda davet alarak gerçekleştirdiğimiz Sinoaple tanıtımları ve katıldığımız uluslararası fuar etkinliklerimizle ve en önemlisi de kendisini Sinopale’nin ayrılmaz bir parçası olarak düşünen sanatçılarımızla oldukça kurumsaliz diyebiliriz” sanatçı Burçak Konukman; “Sinopale, Karadenizin çok önemli bir sanat networkü nün parçası olmaya doğru gidiyor.Kendi kimliğini her seferinde daha iyi bir şekilde oluşturuyor, eksenini genişletiyor.” sponsor Aykut Yılmaz; Aslında insanlar bazen şunu soruyorlar “neden her yıl değil de iki senede bir”. Yavaş yavaş insanların kafasında yer edinen Sinopale gelecek bienaller için öncekileri aratmayan fakat daha çok hareketin ve dinamizmin olduğu, daha çok aktivitelerin organize olarak yürütüldüğü bir etkinlik olacağını düşünüyoruz. Sinoptaki sivil toplum örgütlerini bu etkinliğin bir parçası olması yönünde bir çalışmamız olacak bu bienal için çok önemli.” gönüllü çalışan Derya Şanlıtürk; “Giderek daha güzel ve daha global bir etkinliğe dönüşeceğini düşünüyorum.” ve katılımcı Levşa Erdem; “Yine sıra dışı, farklı çalışmalara sahne alacağına eminim.

Umarım bunları yakından takip etme fırsatım olur. Kentte yaşayanlarında bienale katılımının artmasını isterim. Sinopale onlar için sorunlarını dile getirmekte, kaybolan kimliklerini geri kazanmada ve ekonomik olarak da çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.” şeklinde açıklama yapmışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; Türkiye'de düzenlenen bienal etkinliklerinin sergileme geleneği içindeki yeri, getirdiği yeni sanat anlayışı görünür kılınmaya çalışılmış, Türkiye'deki bienal etkinliklerine, Sinop Bienalinin etrafında nasıl bir ortam oluşturduğuna, bienalle birlikte tartışılan, gündeme gelen kavramlara ve sorunlara ve bienalin şehir yaşamındaki önemine değinilmiştir.

Türkiye'de 1980 sonrasında görülmeye başlayan bienal etkinlikleri uluslar arası sanat ortamına adını İstanbul Bienali ile duyurmuştur. İstanbul Bienali etkinlikleri ile Türkiye'ye uluslar arası çağdaş sanat ortamının önemli ve tanınmış sanatçıları, sanat uzmanları ve eleştirmenleri gelmiş, sergi katalogları uluslar arası sanat merkezlerine, eleştirmenlere koleksiyonlara, galerilere ulaştırılmış, Türk sanatçılarının ismi çağdaş sanat belgelerine girmiştir. Zamanla bienalin önemi Anadolu da kendini hissettirmeye başlamış ve sırası ile Sinop, Çanakkale, Mardin ve Antakya'da boy göstermeye başlamıştır.

Uluslararası Sinop Bienalini oluşturan etmenler, kentin bienal öncesi durumu, kavramsal çerçevesi, bienal sonrası durum hem izleyici hem de kültür ve sanat aracılığıyla kentin aktörleri arasında ortaya konulmuştur. Sinerji oluşturmak ve bu sayede kentsel kalkınmaya toplumsal altyapı hazırlamayı amaçlayan bir sivil toplum etkinlik sürmüştür bienal sürecinde. İki yılda bir gerçekleştirilen bu proje her yaştan kentlinin kendi yaşam alanlarını gelecek vizyonuna sahip olarak yeniden algılamaları, kent sorunları üzerine düşünceleri, ortak tarihsel belleğin paylaşımı ve bunun sanat üretimine yönelik olarak düzenlenmesini, daha iyi bir sosyal yaşam alanını oluşturmaya yönelik olarak kentsel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çalışmıştır.

Birinci Sinop Bienali ile birlikte burada yaşayan halk bu süreci seyirci olarak izlemiş, Bienalin varlığını çevresinde hissetmeye başlamış ve zamanla kendisini de bu sürece dahil etmiştir. Küratörlerin, sanatçıların ve burada gönüllü çalışan insanların gösterdikleri çaba kentte yaşayanlarında ilgisini çekmiş ve gerek yerel basında gereksede ulusal basında bienal adından sıkça söz ettirmiştir. Nitekim bunu İkinci ve Üçüncü Sinop Bienallerinde bienale katılan izleyici sayısına bakarak görebiliriz.

2006 yılında yapılan birinci bienali 26 kuruluş tarafından desteklenirken bunların sadece 12 tanesini yerel kuruluşlar oluşturmuştur. 2008 yılında yapılan

bienalde ise sayı 35'e ulaşmıştır. 2010 yılında yapılan son bienalde ise kırka yükselmiş ve yerel kurum kuruluş ve derneklerin ilgisinin arttığı görülmüştür.

3. Sinop Bienalinde yapılan "Sanat ve Kent Bağlamında Sivil Toplumun Erişim, Katılım ve Yükümlülükleri" forumunda konuşmacı olarak katılan Karın Aue'nin 'dünya sanat haritasında İstanbul Bienali ne kadar büyüklükte gösteriliyor ise Sinop Bienalide o kadar gösteriliyor' diyerek bienalin önemini vurgulamıştır. Bienal kentin sorunlarını dile getirmekte önemli bir adım olmuştur. Uluslararası Sinop Bienali sadece bu kentin değil, bu bölgedeki diğer şehirlerin de kültür ve sanat hayatına etki eden bir projedir. Çünkü Sinop, Karadeniz bölgesinin tam ortası, yani merkezinde duruyor ve bölgenin en önemli turizm alanlarından biri olarak görülmektedir. Bu nedenle Sinop'ta olacak herhangi bir şey çok şey demektir. Burada yapılan tüm etkinlikleri diğer illerin de izleme şansı var.

Sinopale'yi diğer bienallerden ayıran tek şey ise sadece iki yılda bir sanat ürünlerini sergilemek değil aynı zamanda bu sanat aracılığı ile kentsel kalkınmayı desteklemek olmuştur. Gerçekleşen üç bienalde de süreç bunu göstermiştir. Bunu şöyle açıklayabiliriz; bir kentte kalkınmayı sağlayacak en önemli unsur, kentteki aktörlerin (Belediye Çalışanları, Valilikler, Çeşitli Kamu Kuruluşları, İl Özel İdaresi, Sivil Toplum Kuruluşları, Gönüllü Dernekler, İş Adamları, Eğitimciler, Esnaf Odaları v.s.) birbirleriyle doğru iletişim kurabilme, aynı dili konuşabilmesidir. Herkes aslında iyi bir şey yapmak istiyordur, fakat salt kendi tarafından baktığı için diğerleri ile uzlaşmama, anlaşmama şeklinde sonuçlanır. İşte bu ortak dil Sinopale olmuştur. Hiçbir kar amacı gütmeyen, toplumdaki her kesimin katılımı ile getirisi sosyal ve kültürel etkinlikler olarak sonuçlanmıştır. Geleceğini Biriktirmek, Bir Günlük Müze ve Çocuk Akademisi bienal sonrası ortaya çıkan çok önemli kavramlar olmuş olup, ileriye dönük nelerin yapılacağını, şehrin ihtiyaç analizi yapıp, kentin geleceğinde kentlilerin ele almasını sağlayan bir etki yaratmıştır.

Katılımcılardan bienal küratörü T. Melih Görgün ile 02.09.2010 tarihinde yapılan görüşmede Sinop Bienali için:

"Başından itibaren halkın katılımı konusunda oldukça pozitif bir yaklaşımın olduğunu söylemek doğru olacaktır. Çocuklara yönelik özel bir program yürüttüğümüzden geçen 6 yıl içinde

yüzlerce çocuğun yararlandığını ve onların bugünün gençleri olarak Sinopalede bir çok görev üstlendiklerini; gençlerin karşı karşıya kaldıkları çağdaş sanata ilişkin bilgiden kendileri için yararlı olanı seçmeleri ve ardından kendilerinin çeşitli girişimlerde bulunmaları değişim için en somut örneklerdir. Kadınları katıldıkları sanat etkinlikleri ardından tekrar düşünmeye başlamaları, sanatçılarla birlikte içi içe bir üretim sürecini paylaşmaları ister istemez başka bir değişimi de getirmektedir, günlük yaşantı içinde. Sivil toplum girişimlerinin artması ve bunların uluslararası etkinliklerde bulunma istekleri diğer örneklerdir. En büyük örnek ise Kültür Bakanlığının çok büyük bir AB fonuna başvurması ardından kazanması ve bunun kültür ve sanat üzerinden yürüyecek olması da diğer bir iyi örnektir.”

şeklinde açıklama yapmıştır.

Katılımcılardan Sanatçı Burçak Konukma ile 20.08.2010 tarihinde yapılan görüşmede Sinop Bienali için;

“Sinopale, Karadenizin çok önemli bir sanat networkü nün parçası olmaya doğru gidiyor.Kendi kimliğini her seferinde daha iyi bir şekilde oluşturuyor, eksenini genişletiyor. Sinopalenin aktörleri var. Bu aktörler başta Melih Görgün olmak üzere Türkiye’de yapmış olduğu sergilerle güncel sanata yön vermiş kişilerden oluşuyor. Beral Madra 80 yaşında da Sinopaleye gelmek istediğini belirtti ve Sinopale için bu çok güzel bir değer. Bunun yanında, organizasyonda yer alan gençlerin, öğrencilerin, çocukların ve çalıştaylara katılan Sinopluların sayısı arttıkça, Sinopale daha güçlü bir hal alacaktır. Bu bir okul, ve her mezun olan öğrendiklerini diğerine aktarırsa ve yerine birini yetiştirirse amacına en iyi şekilde oturacaktır.”

şeklinde açıklama yapmıştır.

Bienalde gönüllü çalışanlar Sinopale'nin kendi sanat eğitimlerini tamamlamalarında önemli bir etken olduğu ve bienalin kentin sorunlarını dile getirmede çok etkin bir rol oynadığını dile getirmişlerdir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçların daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalara kaynak oluşturması umulmaktadır. Bölüm başlıkları da tez konusu belirleme aşamasında araştırmacılara fikir vereceği, kaynak bölümü de bu konuyla ilgili bilgi elde etmek isteyenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Türkiyede bienal etkinliklerinin az olması nedeniyle yeni oluşum içinde olan bienal etkinliklerinin tanıtımına önem verilmelidir.
- Sinop bienalini ulusal ve uluslararası alanda tanıtımının daha iyi yapılması amacıyla devlet, özel sektör ve basın tarafından desteklenmelidir.
- Bieanale destek veren sivil inisiyatiflerin sayısı arttırılmalıdır.
- Gelecek Bienallere alternatif mekan olarak ilde ve ilçede bulunan tarihi ve turistik yapılar kullanılmalıdır.
- Gelecek bienaller için yerel olduğu kadar bölgesel sorunlar ele alınmalıdır.
- Türkiyede yapılan diğer bienallerin gerçekleştiği kentlerde ki süreci ve önemi incelenmelidir.
- Sinop Bienalinin amacı, içeriği, önemi ve sonuçları üzerine daha çok küratör, sanatçı ve izleyici ile görüşme yapılmalıdır.

EKLER

EK 1: BERAL MADRA’NIN İKİNCİ SİNOP BİENALİ KAPSAMINDA YAYINLADIĞI “ŞEYLERİN YENİ DÜZENİ” ADLI KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ:

“Şeylerin Yeni Düzeni” ismiyle açıkça Foucault’nun başlığını ödünç alıyoruz ve Türkiye’nin en kuzey ucunda bulunan tarihsel şehir Sinop’ta başlatılan bu sanatsal ve kültürel etkinlik bağlamında ona saygılarımızı göstermek istiyoruz. Başlıkta “yeni” sözcüğünü kullanarak sınırlarımızı aşmak ve Foucault’nun bilgeliğine baskın çıkmak niyetinde olmadığımız apaçık. Bu “yeni” kavramı olasılıkla; sanat yapımında sürekli olarak yeniliği savunan çağdaş sanat sisteminin kibirini ima etmek, aynı zamanda da bölgemizdeki siyasi ve ekonomik meselelerin durumu hakkında şüpheli düşünceleri uyandırmak üzere kullanılmış iki anlamlı bir kavram. Her beş dakikada bir, “yeni” bir şeyin icat edildiği ve bunun da kimi zaman yeni bir kriz olarak ortaya çıktığı bir çağda, kendimizi gündelik yaşantımızı ve bütün yaşamımızı etkileyen “siyasi, ekonomik ve kültürel yeni”yi sorgulamak zorunda hissediyoruz. Nicholas Bourriaud Karen Moss’la yaptığı görüşmede (*) şunları söylemiş: “Yenin bugünkü baskısı, tarihte oldukça yeni bir durum. Ama bu yüzyıllar boyunca sanatçılar için belirleyici bir sorgulama olmadı. Ve bu onların bazı şeyleri tekrarlamalarına yol açmadı. Vermeer ve Velasquez gibileri, yeni şeyler yaptılar ama özellikle “yenilik” hakkında düşünmediler çünkü bu onlar için bir değer değildi. Bir değer olarak yeni, şimdilerde ortadan kaybolmuş bir şey.” Dolayısıyla, “yeni” kavramını kullanarak ve sanatçıların yeni bir şeyler yapmadığını bilerek, halkın şeylerin yeniliği hakkındaki çelişki uzlaşımına, bir tür meydan okuyoruz.

Bir sanat ve kültür etkinliği düzenlemek bağlamında yeni bir şey yapmıyoruz. Aslında yerel kültürlerin korunması ve teşvik edilmesine ilişkin kültür politikalarının zoruyla bu etkinlik de, diğer birçok küçük AB kentinde gerçekleştirilenlerle çok benzeşiyor. Nitekim, güç etkileşimindeki yöneticiler ve yönetimlerle dolu geçmişiyle Sinop, Türkiye’deki ve Karadeniz bölgesindeki en sembolik şehirlerden biri ve şeylerin her tür basmakalıp düzenini yansıtıyor. Sinop’un tam da bu muğlak siyasi tarihi ve mevcut durumu, şeylerin düzeni hakkında bizi düşünmeye sevk ediyor. Foucault’nun kitabının alt başlığı, “insan bilimlerinin arkeolojisi” ve burada Foucault’nun başlıca değindiği alanlar; sosyoloji, emek, dil ve doğayı da içeren kültürel tarih. Bu alt başlık, aynı zamanda bir sanat etkinliğini sosyoloji, kültür ve çevre konularıyla da ilgilenmek üzere kullanma amacımızı vurguluyor.

Yorumculara göre (**) Foucault mevcut düzene saldırmakla fazlasıyla meşguldü. Bugünü acımasızca suçluyor ve her şeyi başlangıçtan yaratmak üzere kışkırtıcı öneriler getiriyordu. Foucault her ne kadar mevcut düzenin stratejilerine karşıysa ve bu düzeni en zayıf noktalarından vuruyorsa da, bunu bu düzeni bir başkasıyla değiştirmek üzere yapmaz. Onun için tek seçenek karşı olmaktır ve bu sürekli karşıtlık, bir tür devamlı devrimdir. Savaşların, krizlerin, ekonomik manipülasyonların ve dini inanç çatışmalarının hüküm sürdüğü bir bölgedeki istikrarsız ve muhafazakar kültür endüstrisinin içinde yaşayan sanatçılar, küratörler, sanat uzmanları olarak biz de; standart bir çalışma biçimi olarak sürekli karşıtlığa inanıyoruz. İlk Sinop Bienali'nde, halkta gündelik hayatlarına bir şeyin gireceğine dair farkındalık yaratmak amacıyla “Şey” başlığını kullandık. Çağdaş sanatın farklı stratejilerinin toplamı (performanslar, çalıştaylar, yerinde işler ve tartışmalar) olan bir “şey”. Bu ilk girişimin kendi olumlu yansımalarını yarattığını ve bunun sonucu olarak bu yıl yerel kurumların ve bireylerin daha istekli bir işbirliğine tanık olacağımızı düşünüyoruz.

Bir bakıma, Karadeniz bölgesinin ortak belleğinde halen egemen olan geçmiş düzenlerin devamlılığı üzerinde bozucu etkenler olarak rol almak istedik. Ya da, şeylerin mevcut düzeninin etkisi üzerinde farkındalık yaratıcı bir rol üstlenmek istedik. 20. yüzyılın ikinci yarısı boyunca, Karadeniz civarındaki etnik, folklorik, geleneksel, coğrafi benzerlikler ve eğilimler, kentlerin ve sakinlerinin birbirlerinden yalıtılmasının önüne geçemedi. Sovyet Rusya ve Birleşik Devletler tarafından şartlanan kutuplaşma ve dayatma düzeni, Sovyet Rusya'nın düşüşünden beri değişti ve arkasında kendilerini yeni düzenlere, komşuluk ilişkilerine ve siyasi, ekonomik, kültürel iletişime baştan alıştırmaları gereken ülkeler bıraktı. Şimdiye kadar politikacılar ve bürokratlar, bölgesel işbirliğini ve bölgedeki güvenlik ve istikrarın önemli bir unsuru olan ve halledildiği takdirde bölgesel işbirliğinin geliştirilmesi üzerinde ciddi bir etkisi olacak olan “donmuş ihtilaflar” olarak adlandırılan sorunların çözümünü savundular (***). Bu konuda Bükreş'te 2006'da imzalanmış kapsamlı bir iyiniyet bildirgesi mevcut (****). Ancak bölgenin jeopolitik ve ekonomik haritasının yeniden şekillendirilmesi, bölge insanları için pek de yeni olasılıklar getirmeyen yeni gerçeklikler ve yeni uluslararası ilişki yapılanmalarını ortaya çıkardı. Bu yeni haritaya bakınca, bölgedeki algı, kaygı ve umutlar halen kafa karıştırmaya devam ediyor. Kendini dünyaya açma süreci, bir demokrasi ve pazar ekonomisi inşa etmekten geçiyor ama aynı zamanda içinde de ciddi

milletlerüstü tehditler -veya düzenler- barındırıyor: yoksulluğun yeni biçimleri, neo-milliyecilik, terörizm, İslami aşırılık ve uyuşturucu trafiği, vb gibi.

İlk Sinopale bize, Sinop halkının çağdaş sanatı, belleğini ve güncel olayları kurcalamak için yeni bir araç olarak keşfettiğini gösterdi. Bellek; kenti Radar Merkezi olarak kullanan (1954-1993) Soğuk Savaş stratejileriyle doluyken, şimdi de güncel olaylar, aynı kenti bir Nükleer Santral adayı haline getiriyor. İnsanların bölgenin doğal kaynakları ve çevre harikaları hakkında çok bilinçli olması ve bunları korumak üzere biraraya gelmesi bizim açımızdan şaşırtıcıydı. Sinop'ta konaklayan sanatçılar tarafından yaratılan yapıtlar, bu insanlar için anlamlı bir düşünme düzlemini gözler önüne serdi.

Biz bu metni sanatçılara ve sanat uzmanlarına Türkiye'de süren bir kriz sırasında sunuyoruz. Birliklerimiz Kuzey Irak'a girdi ve Kürt ayrılıkçılarla savaşıyor. Toplum türbanı savunan veya ona saldıran iki tarafa bölündü. Çağdaş sanat bu karışıklığın içinde nedir? Büyük olasılıkla Türkiye'deki, bölgedeki ve dünyadaki şeylerin düzeni üzerine sürüp giden bir tartışma. Bu, farklı geçmişlere ve görüşlere sahip tüm insanlara açık görsel bir dil oyunu. Memnuniyetin büyük kısmı, bu oyunun katılımcısı olmaktan kaynaklanıyor ancak bunu yaparken, kişinin dili anlamaya çalışması şartıyla. İnsanlar sanatın diline vakıf olabilmek için sanat ve sanat tarihi okurlar. Ve Sinopale de, bu bilgi birikimini insanlara aktarmada kullanılan araçlardan biri (Madra, 2008: s14).

EK 2: KATILIMCILARIN BİENAL KAVRAMI VE KENTLE İLİŞKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

T. Melih GÖRGÜN (Küratör)

-Sabri GEZER: Bienal kavramını bizim için açar mısınız? Popüler kültürle ve mekanla, kentle ilişkisini nasıl kurguluyor?

-T. Melih GÖRGÜN : Sinopale'nin konsepti bu yıl için “Şey” olarak belirlendi. Bu, bütün istemleri içinde barındıran bir süreci betimlemektedir. Çünkü her şey ya da hiçbir şey olamama ya da olmama durumunu bütün açılımlarıyla kendi içinde barındırmaktadır. Popüler kültürdeki tanımsızlığın bir göstergesi olarak ele aldığımız “şey”ler ve yine tanımlamakta zorluk çektiğimiz, yani yeni alan açtığımız her durum “şey”le ifade edilir olmuştur. Şey olma durumu yani varlık olarak nitelenemeyen bir durumu algılama sürecinde ifademizin şey’leşmesi Sinop’un ve etkinliğin kurgulandığı mekan’ın “hapishane”nin de şey olma durumunu getirmektedir. Bütün bunların bağlamında kavramın kültür-mekan-kent üçleminde kendini ifade etmesi ve algılanması kolay hale gelmektedir. İlk defa karşılaşılan bir gösteri alanı ve içinde bildiğimizden farklı ama, yadsımadığımız bir şeyler dizisinin olduğu bir program, yine bilinen ama konumlama hatası yaptığımız hapishane, ve bu kente yakışıp yakışmadığını düşündüğümüz hapishane kavramının dönüşmesi aslında şey’in bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bütün bu tanımlama halkın katkıda bulunduğu bir kavramın oluşmasını destekledi.

-Sabri GEZER: Türkiye de yapılan bienalleri göz önünde alırsak Sinop bienalini diğer bienallerden ayıran özelliği nedir?

-T. Melih GÖRGÜN : Sinop’ta gerçekleştirilen çalışma bir event(gösteri) bağlamından öte “toplumsal kalkınmada kültür ve sanatın katkısı” sorunsalı üzerinden düşünerek hayata geçirdiğimiz ve referanslarını oluşturduğumuz ve çokça da “kamusal alanda sanat” deneyimini kentlilerle birlikte yaşatmaya çalıştığımız bütüncül bir projedir. Sinopale oldukça alternatif bir bienal modeli olarak şu anda Türkiyede yapılan bienallerden ayrılır. Salt bir etkinlik anlayışından öte , paylaşım ve öğrenme süreçleri deneyimlenmektedir orada yaşayanlarla birlikte.

-Sabri GEZER: Sinop ta bienal yapma fikri ilk ne zaman aklınıza geldi ve nasıl gerçekleşti?

-T. Melih GÖRGÜN: Çok uzun yıllardır Sinop'taki kamusal alanlarda sergileme fikri üzerinde çalışıyorum. 1990'lu yıllarda Sinop Müzesinde gerçekleştirdiğim ilk sergiler ardından kentteki diğer kamusal alanların sanatla buluşturulması üzerine projeler hazırladım. 2005 yılında ise bir grup sanatçı, kültür adamı, akademisyen ile Sinop'ta buluşarak kent için bir etkinlik tasarlama yönünde ilk çalışmamızı yaptık. Buradaki ihtiyaç ise akademik olarak bulunduğum uluslararası ortamlarda kent deneyimi üzerinden bir çok bilginin paylaşımına açılmış olması, toplumsal sorunların çözümünde sanat ve kültürün katkısı, yeniden düşünme sürecinin başlatılabilmesi ve artık günümüzde toplumsal yaşam koşulları içinde olmazsa olmazlardan biri olarak karşımıza çıkan “katılımcı yurttaşlık” kavramı üzerinden de düşünülmüş ve bir sorun tanımlama süreci gerçekleştirilmiştir. Oradan çıkan bilgiler ışığında bugünkü Sinopale'nin ilk kavramsal bilgisi oluşturulmuştur.

-Sabri GEZER: -Bienal kavramı ile Sinop sizce hangi açılardan uyuyor? Sinop kentini Türkiye içinde fiziksel ve sosyal olarak nasıl konumlandırıyorsunuz?

-T. Melih GÖRGÜN : -Çok ilginçtir ki; Sinop'ta bienal yapacağım diye ortaya çıktığımda kimse karşı çıkmadı, sadece bienalin anlamı nedir, biz “nasıl burda yer alabiliriz” diye sordular. Bu şekle baktığımızda Sinop'un zaten var olan bu potansiyelinin bienal için hazır bir alt yapı oluşturduğunu açıkça söyleyebilirim. Bu belki de Sinop'un her zaman için yeni olana ilgi duyması ve kendi yaşam alanını dönüştürecek yeni olan şeylere olan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda şey'in rahatlıkla içselleştirilmesini ve bienalin uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Sinop kendi başına bir kenttir. Tarihsel süreçte de bunun böyle olduğunu görebilirsiniz. Ana yollardan uzakta kendi geleceğini kendisi yapan ve (dayatmaların dışında) yeniyi tercih eden insanların yaşadığı bir kenttir. Bir “yerleşik şehir kibarlığı”nın hala devam ettiği ender kentlerden biridir de ayrıca. Örneğin; trafik ışıklarının hiçbir şekilde kent içindeki caddelerde yerleştirilmediği, buna rağmen korna sesinin neredeyse hiç duyulmadığı (düğün törenlerinin geleneksel coşkusu dışında) bir yerleşimden söz ediyorum. Suç olaylarının en düşük seviyede seyrettiği 28.000 (merkez nüfus) kişilik bir merkezden söz ediyorum. Buranın önemini anlamak için önce tarihteki Sinop'a da ayrıca bakmak

gerekiyor. Önemli şehir-devletlerden biri ve Osmanlı döneminin Karadeniz'deki en önemli tersanesi. Bienalin ana mekanı olan hapisane tersanesinin dönüştürülmesi sonucu elde edilen bir yer. Yıllarca önemli bir ABD Üssü'nün konuşlandığı Sinop resmini de unutmamak gerekiyor. Hatta çok güncel olan "nükleer santral" projesinin kesinlikle uygulanması düşünülen en uygun yerleşme. Ne yazık ki görüldüğü gibi resmi otorite Sinop'un devamlı olarak kaderini tayin etmiştir ve buna devam etmektedir. Yukarıda verdiğim örnekler Sinop'un önemini tespit eden bilgilerdir. Bütün bunların yanında asıl sevindirici olan ise Sinoplunun kültür ve sanat konusunda yapılan etkinliklere, yeni açılımlara olan ilgisi ve çevre vb. konularda yeni gelişen sivil inisiyatif hareketlerine verdiği destek, ve bunlara dolaylı ya da doğrudan katılımını görmek. Bakın şehir merkezinde Güzel Sanatlar Lisesi, yarı zamanlı belediye konservatuvarı, ve uzun yıllardır yaptığı programlarla bir çok kişiyi yetiştiren Halk Eğitim Merkezi ve ayrıca 2 adet gayet iyi düzenlenmiş müze (arkeoloji ve etnografya müzeleri) bulunmaktadır. Bunlar buradaki dinamikleri etkileyen merkezler.

Sonuçta örgün ve yaygın eğitim kanallarının olması sosyal şartların değişmesi için potansiyel bilgili insanı yetiştiriyor. Sinop fiziksel konumu açısından devlet tarafından stratejik çalışmalar için kullanılmış ve hala kullanılıyor. Sosyal açıdan ise "Sinop" kendini geliştirmeye çalışıyor, devlet değil. Sinop aynı zamanda da devletin verdiği ekonomik zararları sineye çekmeye çalışmak zorunda kalıyor. Bu nedenlerden ötürü Sinopale'nin kavramı Sinop'un bir türlü tam tanımlanamayan durumu ile bire bir örtüşüyor.

-Sabri GEZER: -Böylesi bir kentte böylesi bir projeyi gerçekleştirme aşamasında en büyük zorluk ne oldu?

-T. Melih GÖRGÜN : -Aşlın bakarsanız koca hiçbir şey.

-Sabri GEZER: -Kentin kültür ve sanat hayatına nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

-T. Melih GÖRGÜN : -Soruyu tersten ele almak ve Sinop'un projeye katkısı üzerinden yanıt vermek istiyorum. Sinop geçmişi ile Sinopale benzer etkinlikleri yapmak için bir avantaj sağlar ve iyi değerlendirmenizi ister. İlginç insanların yaşadığı bir yerdir ve böylesi bir projeyi gerçekleştirmek için de en ideal yerlerden biridir. Sinopale sadece bu kentin değil, bölgedeki diğer şehirlerin de kültür ve sanat hayatına

etki edecek bir proje. Çünkü Sinop, Karadeniz bölgesinin tam ortası, yani merkezinde duruyor ve bölgenin en önemli turizm alanlarından biri. Bu nedenle Sinop'ta olacak herhangi bir şey çok şey demektir. Burada yapılan tüm etkinlikleri diğer illerin de izleme şansı var

-Sabri GEZER: -Böylesi merkez dışı kültür hareketlerinin yaşama şansı neye bağlı sizce?

-T. Melih GÖRGÜN : -Bu tür oluşumların devamı için yerel inisiyatif ve orada yaşayanlarla kurduğunuz ilişkinin boyutu çok önemli. Burada kastettiğim iyi ilişkiler değil tabii ki... Algılama ve algılatma sorunsalındaki çözüme ya da çözümlere yönelik ilişkiler. Sinopale sanat yapıcı ile izleyicisini üretim sahasında, aynı yerde buluşturmayı hedeflediği için bir farklılık ortaya koyuyor. Yani kendi izleyicisinin gelişimi öncelikli... Başka bir durum daha var. Sinopale kendi kaynağını da kendisi yaratıyor. Yani 'fon bulma'. Maddi kaynakları yeterli olmayan hiçbir oluşum devam edemez. Bu etkinlik için bu şehirden yetişen bireylere çağrı yaptık. Herkes kendi bilgi bankasını, kaynaklarını gönüllü olarak bu işe yönlendirdi. Böylece merkez dışı imece bir hareket başladı. Sonuçta çıkacak olan kitapta (katalog olmayacak) bu imecenin görünür yüzü olacak. İçten desteklenmeyen hiçbir oluşum devam edemez.

-Sabri GEZER: -Sinopale'nin küratöryal yapısını anlatır mısınız? Siz mesela küratörü müsünüz? Başkaları da var mı?

-T. Melih GÖRGÜN : -Sinopale'nin tüm projesi bana ait. Beral Madra, Vittorio Urbani, Rahmi Aksungur, Zeki Yılmaz, Mahir Namur'dan oluşan bir danışma kurulumuz var. Ayrıca bu etkinliğe davet edilen tüm sanatçılarla birer danışman gibi bilgi paylaşımı gerçekleştirildi.

-Sabri GEZER: -Sinop'taki kentsel süreklilik üzerine bir yorum yapabilir misiniz? Farklı tarihi katmanlar şehirde nasıl okunuyor? Sanat tüm bu katmanlar içinde kendini nasıl konumlandırdı?

-T. Melih GÖRGÜN : -Hellenistik, Roma, Selçuklu, Osmanlı, Cumhuriyet dönemleri... Bunların hepsinin de nerdeyse bir arada görüldüğü tek yapı Arkeoloji Müzesi ve bahçe kompleksi. Hellenistik dönem mabedi, Selçuklu dönemi türbesi, Cumhuriyet dönemi müze yapısı ve bahçe içine yerleşik deniz şehitleri anıtı (Kırım savaşı sırasında ölen Osmanlı denizcileri için yapılmıştır). Şehir içinde ise farklı

noktalarda bu dönemlere ait diğer yapılar korunmaya alınmış ya da hala kullanılarak bir devamlılık sağlanmakta. Örneğin Selçuklu dönemi yapısı ahşap revaklı Büyük Camii hala aynı özenle bakılmakta ve kullanılmakta. Külliyesindeki medrese ise el sanatları çarşısı ve dokuma müzesi olarak faaliyet göstermektedir. Sinop'un ana caddesi ise tam Roma dönemi sokak planlarına atıfta bulunan bir şekilde su yolu ortadan verilerek hazırlanmıştır. Böylece suyun yanlarda değil, ortada toplanarak tahliye alanlarına ulaşması esastır. Dev cezaevi kompleksi ise Osmanlı dönemi hatırası ve yenilenen şehir surları da eklektik bir anlayışın çizgileridir. Sinop'un içindeki yaşayan noktalarda farklı bu dönemleri içselleştirmeye yönelik izleri mutlaka görürsünüz. Elbette ki her şeyin bu kadar iç içe olduğu ve yaşandığı bir yerde sanatı konumlandırmak zorluk içeriyor. Sinopale şehrin sanatını oluşturmayı amaçlayan bir etkinlik. Bu şehir geleneksel bağlamdaki sanat etkinliklerini kaldıramaz, çünkü Sinop'un belleği bu konvansiyonel durumu reddeder. Benim bienal modelim çevrenin ve yaşayanların da sanat üretim sürecine katıldıkları bir nevi "genel performans" modeli içerdiği için zorluk yaşamadığımızı söyleyebilirim. Farklı mekanlarda yerleştirmeler yapılırken ya da performanslar oluşturulurken zaman zaman izleyici sanatçı ya da sanatçı izleyici konumuna geçti.

-Sabri GEZER: -Sanatsal düşüncenin İstanbul dışında farklı kentlere yayılması ile ilgili vurgulamak istediğiniz noktalar nelerdir? Sanatsal düşüncenin kentlilik bilincinde nasıl bir rolü olabilir?

-T. Melih GÖRGÜN : -Ben Sinop'ta yetiştim. İstanbul'da çalışıyorum. Ama hem Sinop hem de İstanbul'da üretiyorum. Bu bakış açısıyla bir örnek yaratmaya çalıştım. Bildiğim bir durumdan ve yerden yola çıktım. Merkezde olmak bana ne kadar yardımcı oluyor, merkez dışında olmak ne kadar avantaj sağlıyor? Böyle bakarsanız gereksinimi ve gerekliliği saptamanın daha kolay olduğunu görebilirsiniz. Sinopale modelinin sanatın farklı kentlere yayılması için öncü olması gerektiğini düşünüyorum. Ama gerekliliği ve gereksinimleri iyice saptamadan yapılacak her çalışmanın da kötü bir sonuç almaya mahkum olduğunu bilerek hareket etmek gerekiyor. Kentlilik bilincinin oluşmasına sanatın yapacağı katkıyı ise ölçemezsiniz. Bakın Macar sanatçı Tamas Oszvald "Re-cycling" projesi ile hem geri dönüşüm hem de yaşanabilir bir çevre için ne yapmalı sorusunu sordu. 4 gün 3 saat kendisine temin edilen dört tekerlekli el arabası içine yerleştirilmiş Sinop'a özgü kırmızı toprakla (ki

ikonlarda kontur çizgisi elde edilmek için kullanılan sinope kırmızısının ham maddesi) sokaktaki adama Sinoplu olarak ne yaptıklarını sordu. Nükleer artıkların tehlikesine dikkat çekti, ve bunun için sanat yoluyla bir kapı açtı. Bu etkinlikte bir çok uluslararası sanatçının performansı yer aldı ve insanlara sorgulama yapmaları için bir platform oluşturdular. Örneğin, yerel destekçilerimizden biri (ki yat malzemeleri satıyor) Sinopale ardından bizi arayarak kıyıda yer alan gemi babalarının formlarına baktığında Sinop'a ait hiçbir şey bulamadığını ve bu nedenle bunların kentle uyumunu sağlayacak bir şehir heykelleri projesi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğimizi sordu. Bugün bir şehir planlamacı arkadaşım arayarak Sinop'taki yerel inisiyatiflerden birinin bisikletli yaşam için bir proje geliştirmeye başladığını ve belediyenin de buna önem verdiğini belirtti. Bu inisiyatifte Sinopale'ye destek vermişti. Bu örnekler tam anlamıyla bağımsız bireylerin kent için bir şeyler düşünmeye başladığını göstermektedir

-Sabri GEZER: -Bienalin ardından sonuçlarını değerlendirebilir misiniz? Türkiye'deki yansımalarını nasıl buluyorsunuz?

-T. Melih GÖRGÜN : -Aslında yukarıda sonuca ilişkin son derece önemli iki örnek verdim. Bu dönüşümün başladığını gösteriyor. Bienal de gönüllü olarak çalışan gençlerimiz sanatla ilgililerdi ve Sinop'ta yetişmişlerdi ve yaşıyorlardı. Şimdi artık ne yapmak istediklerini belirten yani bazı şeylerin anlamını çözmeye başladıklarını belirten mesajlar alıyorum. Bunlar çok önemli sonuçlar. Bu etkinliğe 50'ye yakın sanatçı katıldı ve bunun 15 tanesi genç kuşak tasarımcı ve sanatçıydı. Roza El-Hassan, Yael Davids, Monali Meher, Nezaket Ekici, Marc Rees, Tamas Oszvald, Antonio Riello, Handan Börüteçene, İpek Duben, Canan Beykal, Emre Koyuncuoğlu (ve daha bir çok sanatçı) gibi isimlerle dolu bir programda halka bütünleşik gerçekleşen bir olayın içinde bulunmak bu gençlerin bakış açısını değiştirdi, şüphesiz ki. Oraya izlemeye gelenler performans denilen şey'in aslında yaşamla nasıl bütünleşik olduğunu gördüler, ve sanattan korkmamaları gerektiğini fark ettiler. Bu değişime ilişkin işaretler de size yukarıda verdiğim örneklerde görülebilmekte. Türkiye'deki yansıması olarak yeni bir noktada benzeri etkinlikler düzenlenmesini diliyorum.

Burcak Konukman (Sanatçı)

Kaynak: <http://www.artcitizens.net/burcak-konukman>

-Sabri GEZER: Size göre şuan dünyada bienallerin çağdaş sanatta ki yeri ve önemi nedir?

-Burçak KONUKMAN : Bienallere sadece iki yılda bir düzenlenen çağdaş sanat etkinliği olarak bakmamak lazım. Bieneller düzenledikleri şehirlerde özellikle yerel değerlerin küresel ölçekte sanat yoluyla farklı bir boyuta taşınmasına neden olmaktadır. Bunun yanında, güncel sanat pratiklerinin son iki yılda hangi noktada olduğunu gözlemlememiz açısından sanatın kendi dinamikleri içerisinde izleyici ile karşılaşması ve deneyimlenmesinden de bahsedilebilir. Yalnız bienelleri sadece tek bir seferde düzenlenen sergilerle değerlendirmemiz sağlıklı değildir. Birbirinden ayrı olarak değil her seferinde eklemlendiği ve ulaştığı farklı noktalara bakmalıyız. Eksenini ve kendi sürecini doğru analiz etmeliyiz. Bu analizi yapabilmek için sürecin nasıl geçtiğine, ve katılımcı olan sanatçıların, sanatçı insiyatiflerinin ve küratörlerin dün neler yaptığına bugün nerede olduğuna bakmalıyız .Bununla birlikte katılımcıların (Sinopalede olduğu gibi yerel katılımın çok olduğu bienallerde) süreç içerisinde aldıkları rol ve bienalin sanatsal üretim ve ifade etme biçimleri üzerinde oynadığı etkiyi iyi gözlemlememiz gerekmektedir. Bunun yanında, kentlerin pazarlanma sürecinde bienaller marka kent yaratma projesinin bir parçası olabilir, bu da kültürel pazarlama ile ilgilidir. Kentlerin görünürlüğü küreselleşme ile önemli bir noktaya gelmiştir. Bu

konuda farklı tartışmalar vardır. Ancak yerel değerlerin sahiplenilmesini ve bunun güncel sanata olan yansımalarını bienaller sayesinde gözlemleyebiliriz. Bu açıdan baktığımızda şehirlerin pazarlanmasının sanatsal üretim pratiklerine olumlu bir etkisi varsa bu sürece daha fazla kişinin dahil olmasını ve ortak sorunlara, ortak çözüm arayışlarını ekleyerek birlik olmanın farklı yönlerini bulabiliriz.

-Sabri GEZER: Türkiye’de düzenlenen bienallere hiç katıldığınız yada takip ettikleriniz oldu mu? Olduysa eğer Sinopaleyi bu bienaller arasında nasıl değerlendirirsiniz?

-Burçak KONUKMAN : İstanbul bienalini 2000 yılından beri takip etmekteyim. Sinop bienalinin ilkinde, ikincisine ve üçüncüsüne katıldım. Her aşamasında bulundum. 2.’sinde sanatçı olarak katılmışım.

Sinop bienali İstanbul bienaline göre daha küçük ölçekte ve mütevazı bir bienal. Sinop çok küçük bir nüfusa sahip kasaba görünümünde bir kent. İstanbul ise bir metropol. Bu anlamda kıyaslanmazlar bile. Ancak sanatsal üretim açısından Sinop bienali dışarıdan ısmarlama bir şekilde yapmıyor. İçerden kendi aktörleri ile sanatı adeta yoğuruyor. Sinop’a dışarıdan gelen sanatçılar ilk başta şehrin duruluğuna aşık olurken üretim süreçlerini Sinoplularla birlikte geçiriyorlar. Ortaya çıkan sanat ise bu sürecin sonucunda oluyor. Doğal olarak paylaşılan bir emek var. Bunun yanında ortaya bir şey çıkarmanın heyecanı da paylaşılıyor. Zaten ilk bienelin konsepti “Şey”di ve hep beraber gördük ki, sinop’ta bir şeyler olmuştu. Ancak bu sanatçısından, asistanına gönüllüsünden ,belediye çalışanına, berberinden, terzisine, yaşlısından, gencine herkesin eseri idi. İmece bir üretim süreci var. Zorluklarıyla her şekilde Sinop’a ait oluyor. Bence sanatçıları en çok etkileyen ve şaşırtan bir daha gelmek istemelerini sağlayan şey bu. Sinop’ta çıkan işler Sinop’a ait oluyor.

-Sabri GEZER: Sinopalede ilk dikkatinizi çeken ne oldu?

-Burçak KONUKMAN : Sinopaleye ilk dahil olduğumda yani 2006 yılında henüz 22 yaşındaydım. Eskişehir’de okuyan bir sanat öğrencisiydim. Sanatın farklı, özgün ve güncel üretim pratiklerini hep çok merak ederdim. Ancak Eskişehir’de bu pratikleri yaşamak ve içinde olmak pek mümkün değildi. Her şey İstanbul’da olup bitiyordu. Sonra Sinopale girdi hayatıma, sanatçılarla tanıştım. Sanatçılara yardımcı olmaya başladım. Elimden ne gelirse hangi görevi üstlendiysem yapmaya başladım.

Süreç içerisinde ilk dikkatimi çeken şey bu yeni tanıştığım üretim pratikleriydi ve aralarında beni en çok etkileyen şey Performans oldu. Duyardım, okurdum hatta izlemiştim. Ama canlı olarak işin içine girmemişim. Sonrasında sanatın günümüzde tuvalden galeriden ibaret olmadığını yaşayan bir şey olduğunu fark ettim.

1.Sinopale de Tamas Oszwald'ın R. Sinop'ta Üç Tekerlekli Bisikletle Geziyor adlı projesinde sanatçıya asistanlık yaptım. El arabasına kum yükleyip şehirde gezdiriyorduk, ardından kumu cezaevinin önüne başladığımız noktaya getirip bırakıyorduk. Günde 4 saat 4 gün bu işi gerçekleştirdik. Kum nükleer atığı temsil ediyordu. Ve biz bu konuya dikkat çekmeye çalıştık. Bu süreç içerisinde sanatın yaşamın içerisinde olduğunu performansın da bu sürecin bir yansıması olduğunu fark ettim. Sanat anlayışımın dönüm noktası bu performanstır.

-Sabri GEZER: Sizin gözlemlerinizi dahilinde şehir halkının bienale bakış açısını anlatır mısınız?

-Burçak KONUKMAN : 2006'da Bienal neydi belki kimse bilmiyordu. Birbirimize bakıyorduk. 2.'cisinde bienalciler şehirdeydi. Biraz daha sanatla ilgili olduğu anlaşılmaya başlandı. 3.'de bienal "2 yılda bir düzenlenen sanat etkinliği" diyebiliyordu tanıdığım bir çok Sinoplu. Bu böylesine bir süreç biraz içinde kalmak gerekiyor. Tabi biraz sancılı olacak metropollerde de sadece belli merkezlerde yapılan sanat etkinliklerine yine belli kesimde ki insanlar gidiyor. Sinopta ise halk üretim sürecinin içerisinde, tabi ki algılamak çok kolay değil. Burada da insanlar bu ne bu ne diye soruyor düşünmeden ancak bence şehrin kendi dilini yaratması açısından önemli ve başka tür bir eğitim bence sinop'ta olanlar. Sinop belki küçük ama Anadolu'da en büyük sanat eğitimini veren şehir şuanda. Çünkü bu eğitim herkesi içeriyor. Şöyle bir örnek verebilirim. Sanat öğrencisi olmam açısından bienale katılmam çalışmam gayet normal. Bunun yanında annem 2. Bieanelde Emre Koyuncuoğlu ile birlikte tiyatro oyunu yazdı ve bu Sinop'ta yerel oyuncularla birlikte sergilendi. 3.'ünde bu sefer Hülya Karakaş ile birlikte bir tiyatro oyununda oyuncu olarak yer aldı. Amcam, doğma büyüme Sinopludur, babamla birlikte performans sanatçısı Jelena Vasiljev'in projesine katıldı. Annem, amcam ya da babam özel bir sanat eğitimi alan insanlar değillerdir. Ancak, sinopale sürecinde sanatsal üretim pratiklerinin içerisine girdiler, bende onlarla

birlikteydim. Bunun yansımalarını da zaman içerisinde göreceğiz. Ailem ve kendi yaşamım bu noktada benim için en iyi örnek.

-Sabri GEZER: Eğitici yanınızı dikkate alırsak sinopale ile hangi bağlamda kesiyor?

-Burçak KONUKMAN : Bir önce ki soruya verdiğim cevaptan yola çıkarak şunu söyleyebilir ki, Sinopale Anadolu'nun en büyük açık eğitim yuvası, Sinopale çocukla birlikte bir çok çocuk sanatla çok erken yaşta tanışıyor. Sinopale, Türkiye'nin yeni nesil yaratıcı, aydın ve çağdaş insanlarını yetiştirmeyi hedefleyen çok özgün ve iyi bir projedir.

-Sabri GEZER: Sinopale katıldığınız süre boyunca Sinop u şehir halkını ve bienali nasıl bulduğunuzu anlatırmısınız?

-Burçak KONUKMAN : Sinopale açık bir platform bir şekilde gönüllü bir iletişim ilişkisi var. Sinopale'de çalışan gönüllüler Sinopluların kendisi ve doğal olarak yüzü sıcak ,samimi, soru soranı içine alan, herkese bir şeyler kazandıran bir yer. Ancak zaman gerekiyor. Bir anda bir şeyler olmaz. Son bienalle birlikte özellikle Sinoplu kadınların Hülya Karakaş ile hazırladıkları tiyatro oyunu Ziya Azazi'nin performansı, halkın sıcak tepkisi ile karşılandı. Bu sefer, daha bir ilgi vardı. Merak hala var ama artık daha bir sahiplenme var bunu gözlemliyorum. Bizim demek gerekiyor. Hep beraber yeni doğan bu çocuğa güzel dünyalar kazandırmak gerekiyor. O zaten değerli, kökleri değerli. Tarihsel süreç içerisinde hep yalnız kalmış bir kent, cezalandırılmış bir yer Sinop. Ancak sinopale ile birlikte kendi kimliğini inşa edebilir. Parçalarını toplayabilir. Zaten başka bir çaresi de yokmuş gibi gözüküyor.Sinopale Sinop'un dünü, bugünü ve yarını olacaktır.

-Sabri GEZER: Sinopaleyi ilerleyen yıllarda nerelerde görüyorsunuz?

-Burçak KONUKMAN : Sinopale, Karadenizin çok önemli bir sanat networkü nün parçası olmaya doğru gidiyor.Kendi kimliğini her seferinde daha iyi bir şekilde oluşturuyor, eksenini genişletiyor. Sinopalenin aktörleri var. Bu aktörler başta Melih Görgün olmak üzere Türkiye'de yapmış olduğu sergilerle güncel sanata yön vermiş kişilerden oluşuyor. Beral Madra 80 yaşında da Sinopaleye gelmek istediğini belirtti ve Sinopale için bu çok güzel bir değer. Bunun yanında, organizasyonda yer alan gençlerin, öğrencilerin, çocukların ve çalıştaylara katılan Sinopluların sayısı arttıkça,

Sinopale daha güçlü bir hal alacaktır. Bu bir okul, ve her mezun olan öğrendiklerini diğerine aktarırsa ve yerine birini yetiştirirse amacına en iyi şekilde oturacaktır. Sinopale ile hayatımın şekillenmesi arasında çok yakın bir ilişki var. Bu sebeple, umarım bir çok kişi için Sinopale bu kadar güçlü bir etki yaratır. Burada gönüllü bir bağdan bahsediyoruz. Ve daha çok kişi bu işe dahil olduğunda sinopale tarihte çok önemli bir yere gelmiş olacaktır. Bundan hiç şüphem yok.

Aykut Yılmaz (Sinop Genç İş Adamları Derneği Başkanı)

Kaynak: <http://www.nethabercilik.com/haber/kargifte-aykut-yilmazer->

-Sabri GEZER: Sinopale size ne ifade ediyor?

-Aykut YILMAZER :Dünyada yapılan bienalleri göz önüne alırsak Sinopale (Uluslararası Sinop Bienali) sanat için küçük ama Sinop için çok büyük önem taşır.

-Sabri GEZER: Bienal öncesi ve sonrası Sinop’u tek kelime ile özetleyecek olursanız ne söylemek istersiniz?

- Aykut YILMAZER: Bienal öncesi Sinop çevre illerin ve az sayıda olsa yabancı turistlerin güzel bir tatil için uğradığı kent iken bienal sonrası ise güzel bir tatilin yanında sanat ve kültür merkezi olmaya başladı. Burada yaşayan halk sorunlarını dile getirmede, etrafında gelişen “şeylerin” farkında olma ve bilinçlenme de bienalin önemini kavradı.

-Sabri GEZER: Bienal süresince yapılan çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Aykut YILMAZER : Sanatçı ve halkın bir arada çalışması, ve bu çalışma sonrası oluşan değerler olarak açıklayabilirim. Bir nevi sanatçı ve halkın birlikte ürün ürettikleri bir imalathane. Kent yaşadığı sıkıntıları dile getiriyor sanatçı bunları izleyici ile kayda geçiyor. Bienalin Sinop'un tanıtımında yadsınamaz katkısını görmezden gelinemez.

-Sabri GEZER: Sinopale'ye destek olmak sizin için neden önemli?

-Aykut YILMAZER : Sanatçıya, sanata ve şehre bir katkı. Bir şeyler yapmak hiçbirşey yapmamaktan iyidir. Bence Sinopale Sinop'un sanatçı ile birlikte kaybolmuş veya kaybolmaya yüz tutmuş kültürünü ortaya çıkarması yönünden önemli bir sanatsal etkinliktir. Herşeyi devlet eli ile beklemek lazım. Az kaynakların bir araya gelmesi ile de bir çok önemli işlerin ortaya çıkmasına yardım edebilirsiniz.

-Sabri GEZER: Birinci Sinop Bienalinden bu zamana kadar şehir halkının bienale bakış açısını nasıl buluyorsunuz?

-Aykut YILMAZER : Aslında halen insanlarımızın Bienal kelimesini çokta çözmüş olduklarını düşünmüyorum. Ama kafalarında ki soru işarati bile olması süreci değerlendirmede olumlu olarak bakılabilir. Bunun yanında bu insanlar bazı kültürel değerlerin ortaya çıkmasından da oldukça memnunlar.

-Sabri GEZER: Gelecek Bienaller hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Aykut YILMAZER : Aslında insanlar bazen şunu soruyorlar “neden her yıl değil de iki senede bir”. Yavaş yavaş insanların kafasında yer edinen Sinopale gelecek bienaller için öncekileri aratmayan fakat daha çok hareketin ve dinamizmin olduğu, daha çok aktivitelerin organize olarak yürütüldüğü bir etkinlik olacağını düşünüyoruz. Sinoptaki sivil toplum örgütlerini bu etkinliğin bir parçası olması yönünde bir çalışmamız olacak bu bienal için çok önemli.

Burhanettin Tunç (Katılımcı-Müzik Öğretmeni)

Kaynak: <http://www.burhantunc.com/ornek-sayfa/>

-Sabri GEZER : Sinopale deyince aklınıza ilk gelen nedir?

-Burhanettin TUNÇ : Kurumsal olma yolunda ilerleyen, kişisel çabalarla ilimize getirilmiş bir sanatsal etkinlik.

-Sabri GEZER : Türkiye de yapılan bienalleri göz önünde alırsak Sinop bienalini diğer bienallerden ayıran özelliği nedir?

-Burhanettin TUNÇ : Diğer bienaller hakkında bilgim olmamasına karşın, ülkemizdeki diğer bienali olan İstanbul Bienalinin daha dar kapsamlısı diye düşünüyorum.

-Sabri GEZER Sizin gözlemleriniz dahilinde şehir halkının bienale bakış açısını anlatır mısınız?

-Burhanettin TUNÇ : Başlangıçta sadece sanatsal bir etkinlik olduğu için katılanların yanında anlamaya çalışanların oluşturduğu bir izleyicisi vardı. Fakat zamanla etkinlik kentte ilgiyi üzerine çektiğini söyleyebilirim.

-Sabri GEZER : Birinci bienalden itibaren halkın katılımı, derneklerin ve sivil inisiyatiflerin katkılarını ve şehirde ki değişim hakkında neler söylemek istersiniz?

-Burhanettin TUNÇ : Sinop halkının iyi niyetle ve kültüründeki alt yapı nedeniyle her konuda katkı vermeye çalışıyor.

-Sabri GEZER : Bienalin kentin kültür ve sanat hayatına nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

-Burhanettin TUNÇ : Etkinlik süresince farklılık yaratmaktadır, şimdilik kalıcı bir etki bıraktığını düşünmüyorum. İleride il kültürünün bir parçası olmaya başlayabilir. Sanatsel etkinliklerin geçici etkilerinden ziyade, o yerin kültürünü etkileyecek kalıcı etkiler bırakması daha önemlidir. Bu da bir süreç gerektirir.

-Sabri GEZER : Bienal süresince beğendiğiniz sanatçılar ve çalışmalar nelerdir?

-Burhanettin TUNÇ : Genel olarak kentin ve bölgenin ihtiyaçlarına yönelik yapılan çalışmalar diyebilirim.

-Sabri GEZER : Bienal ile ilgili eleştirileriniz var mı ?

-Burhanettin TUNÇ : İldeki sanat kurumlarının (başta Güzel sanatlar Lisesi) yeteri kadar etkinliğin içine çekildiğini düşünmüyorum. Yerel kurum, sanatçı ve kültürlerin de yeteri kadar yer alması düşüncesindeyim.

-Sabri GEZER : Bienalin daha iyi geçmesi için önemli gördükleriniz nelerdir?

-Burhanettin TUNÇ : Etkinliklerde yöresel ve gelenekselden evrensele daha geniş köprü kurulması gerekir.

-Sabri GEZER : Gelecek Bienaller hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Burhanettin TUNÇ : Tanıtımına daha fazla önem gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu sayede çok daha fazla bilinçli bienal ziyaretçisi kazanabilir. Kentin aktörlerinin de işin içine dahil edilmesi gerekir. Sinopale ortak bir dil olduğu zaman amacına ulaşacaktır.

Levşa Erdem (İzleyici)

-Sabri GEZER: Sinopale size ne ifade ediyor?

-Levşa ERDEM : Sinop ta 2006 yılından beri 2 yılda bir olarak yapılan ve bu yıl üçüncüsü düzenlenen Uluslararası sanatsal ve kültürel etkinlik. Bu yıl “Kayıp İzler, Gizli Anılar” başlığında gerçekleşmiştir. Sinop’un bilinmeyenlerini, görünmeyenlerini

evrensel bağlamda ele almayı amaçlar. İsmi Sinop ve Benal kelimelerinin karışımından almış ve hoş bir tabir olmuş.

-Sabri GEZER: Şehirde Bienalin varlığı hissediyor musunuz?

-Levşa ERDEM : Kesinlikle. Olur olmadık yerlerde Bienalle ait ip uçları yakalıyorsun. Yere çizilmiş bir seksek oyunuyla eğlenen, farkında olmadan sanata eşlik eden çocukları görmek şaşırtıyor ve mutlu ediyor.

-Sabri GEZER : Bienal süresince ilginizi çeken sanatçı ve çalışmalarından bahsedermisiniz?

-Levşa ERDEM : Ziya Azazi, dans ve koreograf, harika bir dans gösterisiyle bienale eşlik etti. Sıtkı Kösemen, fotoğraf sanatçısı, cezaevinde sinopu daha iyi görmem gerektiğini söyleyen fotoğraf sergisi. Hülya Karakaş, yönetmen ve oyuncu, sinopta yaşan kadınlar ile onların hikayelerinden kolaj yaparak bir tiyatro oyunu sergiledi. Seyit Saatçi, Karikatürist, “masa projesi” kesinlikle bienale renk kattı diyebilirim. Genel anlamda bütün çalışmalar güzeldi. Dahası cezaevi bienal için sanki yıllardır onu bekliyormuş gibiydi. Burada her şey zıtlıklar üzerine kurulmuş gibi. Ürkütücü aynalı odalar(zindanlar desek daha doğru olur) müzik ile bütünleşmiş, sizi rahatsız ederken,Sıtkı Kösemen’in fotoğrafları da bir nebze olsun burada ki kasvetli ortamı yumuşatmış.

-Sabri GEZER: Sinopale de gönüllü çalışmak istermiydiniz?

-Levşa ERDEM : Bu yıl balatlar kilisesi’nde yapılan kazı çalışmalarında gönüllü olarak çalışmasaydım sinopale’de yer almayı düşünüyordum zaten. Ama çocuğumu Sinopale Çocuk Atölyelerinde yaratıcılığını geliştirmesi için hemen yazdırdım.

-Sabri GEZER: Kentin bienal öncesi ve bienal sonrası için neler söylemek istersiniz?

-Levşa ERDEM : Bir kere artık insanlar “Bienal” kelimesinin ne demek olduğunu biliyorlar. Sergilemenin olduğu 15-20 gün içinde insanlar etrafında olup biten garip ama bir o kadar da eğlenceli duruma fazlası ile alışmış durumda. Bu tarz etkinlikler insanın sanata olan ilgisini artırıyor bence ve bu durumu ‘şey’ sinop’ta yaşayan herkes farkında.

-Sabri GEZER: Size göre bienal'in tanıtımı yeterince yapılıyor mu? Siz bienali katılımı arttırmak için neler yapardınız?

-Levşa ERDEM : Öncelikle şunu söylemek isterim 2006 yılında düzenlenen Birinci Sinop Bienaline katılım sayısına bakıp bugün daha fazla bir katılımcı var. Bu da tanıtımın iyi yapıldığını gösteriyor. Belki bir İstanbul Bienali kadar ilgi çekmesede yerel basını yapıldığı dönemlerde fazlası ile meşgul ediyor. Katılımı arttırmak için benim aklıma gelen şey ise bienal başlamadan önce şehrin belli yerlerine bienalin kavramsal çerçevesine uygun büyük sorular, soru işaretleri koymak olurdu.

-Sabri GEZER: Bundan sonra düzenlenecek bienaller için neler söylemek istersiniz?

-Levşa ERDEM : Yine sıra dışı, farklı çalışmalara sahne alacağına eminim. Umarım bunları yakından takip etme fırsatım olur. Kentte yaşayanlarında bienale katılımının artmasını isterim. Sinopale onlar için sorunlarını dile getirmekte, kaybolan kimliklerini geri kazanmada ve ekonomik olarak da çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Derya Şanlıtürk (Bienalde Gönüllü Çalışan)

-Sabri GEZER: Sinopale'de gönüllü çalışmak nasıl bir duygu ?

-Derya ŞANLITÜRK : Benim için güzel bir duygu. Çünkü sanatla ilgilenen yeni insanlar ile tanışıp bilgi alışverişi yapıyorum. Verimli ve eğitici bir süreç olarak görüyorum. Türkiyede katıldığım başka bienaller oldu ama gönüllü çalıştığım ilk bienal Sinopale oldu.

-Sabri GEZER: Sinopale'de yakından takip ettiğiniz ve beğendiğiniz sanatçılar ve çalışmalar nelerdir?

-Derya ŞANLITÜRK : 2008'de Roland Stratman ve Nezaket Ekici. Hem sanatçı olarak duruşları, disiplinleri ve işlerinin alt yapısı beni etkiledi. Bu yıl ise Anne Metzen ve Doniele Pezzi'nin çalışmalarını beğendim. Hem düşünce hemde uygulama olarak başarılıydı. Jelena Vailje'nin işi fikir olarak güzeldi. Ancak sunumda sorunlar vardı.

-Sabri GEZER: Sinopale’de gönüllü çalışan olarak halkın katılımı ile ilgili neler söylemek istersiniz?

-Derya ŞANLITÜRK : Sinop genel olarak aydın düşünceli insanların bulunduğu bir şehir. Burada yapılan etkinlikler insanların ufkunun gelişmesine yardımcı oldu. İlginç afişler insanların beyinde soru işaretleri oluşturarak onları düşünmeye sevk etti. Sokaktaki gösteriler performanslar halkın sanatla iç içe olmasını sağladı. İnsanlar sokakta etkinliklere aktif katılıp, farklı görüşler farklı bakış açıları kazandı. Bariz görünen bir değişim söz konusu değil. Bu tarz etkinliklerde değişimi görmek için uzun bir süreç ister.

-Sabri GEZER: Bienal süresince karşılaştığımız zorluklar nelerdir ?

-Derya ŞANLITÜRK : Farklı konularda birçok sorunla karşılaştığımızı söyleyebilirim. Ancak ben bunları sürecin doğal bir parçası olarak görüyorum ve üzerinde durmuyorum. Belki kişisel olarak ben Sinop’a yabancı biri olduğum için biraz iletişim kurmakta ve uyum sağlamakta sorun yaşadım diyebilirim. Bienal mekanı olarak cezaevi her ne kadar çok iyi bir yer olsa da popüler kültürden oda nasibini alıyor ve bienal süresince çalışmaların başında beklerken insanların bana gelip burada çekilen dizi setinin nerede olduğunu sormak karşılaştığımız en büyük sorun diyebiliriz.

-Sabri GEZER: Siz bienali katılımı daha etkin kılmak için neler önerirsiniz?

-Derya ŞANLITÜRK : İlk olarak bienal ana mekanı olan cezaevinin önünde asılı olan afişleri büyütme isterdim. Görsel tanıtımın arttırmak ve yerel basınla iş birliğinde devamlı anonslar belki daha yararlı olabilir. Bienaller kavramsal olduğu için dolayısı ile katılım az olabilir. Çünkü Türkiyede halk realist çalışmalar görmekten hoşlanır.

-Sabri GEZER: Bundan sonra düzenlenecek bienaller için neler söylemek istersiniz?

-Derya ŞANLITÜRK : Melih Bey ve bienalde emeği geçen herkesi mükemmel bir iş çıkardıkları için tebrik ediyorum. Giderek daha güzel ve daha global bir etkinliğe dönüşeceğini düşünüyorum.

KAYNAKÇA

Antakya Bienali, <http://www.antakyabienali.org/>, (16.11.2011).

Art-İst Aylık Sanat Dergisi, “**Dünyada Binealler**”, Aralık 32-34.

BEK, Güler, (2000), “Bienal Etkinlikleri ve Türk Sanat Ortamındaki Etkileri”,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.

Bienal Üzerine, **Sanat Çerçevesi** 167, Eylül 12-13.

BOZDOĞAN, Naciye, (2009), “Uluslararası İstanbul Bienallerinin Türk Sanat Ortamındaki Rolü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya.

BURTEK, Zeliha, (1998), “Çağdaş Sanata Bienallerin Katkısı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.

Çanakkale Bienali, <http://canakkalebienali.com/tr/>, (15.11.2011).

DASTARLI, Elif, (2006), “1970-1990 Yılları Arasında Türkiye’de Kavramsal Sanatı Oluşturan Ortam, Koşullar, Tartışmalar Ve Bir Kavramsal Sanatçı Olarak Füsun Onur’un Bu Süreç İçindeki Yeri ve Önemi”, **Mimar Sinan Üniversitesi Uluslararası Birinci Sinop Bienali Kitapçığı**, İstanbul.

EKİZ, Durmuş, (2003), **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**, Anı Yayıncılık, Ankara.

ERSOY, Ayla, (1998), **Günümüz Türk Resim Sanatı**, Bilim Sanat Galerisi, İstanbul.

<http://lebriz.com/>, (03.02.2012).

<http://www.citizensofculture.net/blog/list/id/74>, (10.11.2011).

<http://www.iksv.org/tr>, (02.02.2012).

<http://www.sanalmuze.org/paneller/>, (20.11.2011).

<http://www.siemens.com.tr>, (02.02.2012).

<http://www.sinopmuzesi.gov.tr/belge/1-82707/sinopun-tarihcesi.html>, (17.11.2011).

İkinci Sinop Bienali Kitapçığı, (2008), “**Şeylerin Yeni Düzeni**”.

İstanbul Bienali, www.iksv.org/bienal/, (15.11.2011).

KARASAR, N. (1984), **Bilimsel Araştırma Metodu**, Hacetepe Taş Kitapçılık, Ankara.

MADRA, Beral, (2003), **İki Yılda Bir Sanat Sanat Bienal Yazıları 1987-2003**, Norgunk Yayıncılık, İstanbul.

Mardin Bienali, (2010), **Milliyet Sanat** Haziran Sayısı.

Milliyet Sanat, “**Türkiyede ki Bienaller**”, 225, Ekim 28-30.

ÖZDEMİR, Koçak, (1993), “Eski Çağ tarihinde Sinope: Başlangıçtan M.S. 395 Yılına Kadar”, Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.

Sanat Dünyamız, (2006), 98 Sayı, Yap Kredi Yayınları.

Sinop Hakkında Genel Bilgiler <http://www.sinopkulturturizm.gov.tr>, (16.11.2011).

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2010), Sayı 2/4 Sinopale 3, Ağustos.

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2010), Sayı 1/4 Sinopale 3, Ağustos .

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2010), Sayı 3/4 Sinopale 3, Ağustos.

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2010), Sayı 4/4 Sinopale 3, Ağustos.

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2011), Sayı 1/4, Sinopale 4.

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2011), Sayı 2/4, Sinopale 4.

Sinop Sis Bienal Dergisi, (2011), Sayı 3/4, Sinopale 4.

Sinop Sis Bienal Dergisi, Sinopale 2.

SÖNMEZ, Ayşegül, (2006), “Sinop’ta Bir ‘Şey’”, **Milliyet Sanat**.

TOKGÖZ, Dünder, (1973), **Sinop Tarihi**, Önder Matbaa.

Uluslararası İstanbul Bienali, **Milliyet Sanat** 361, Haziran 58.

YILDIRIM, Ali ve Hasan, ŞİMŞEK, (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

DİZİN**A**

Alpaslan Baloğlu, 47
 Antakya Bienali, vii, xi, 1, 20, 21, 125
 Atilkunst, viii, xii, 54, 55, 56
 Aykut Yılmaz, 2, 87, 95, 96, 116

B

Burçak Konukman, viii, xii, 2, 54, 56,
 57, 87, 94, 95, 96

C

Collabor.at, viii, xii, 54, 62, 63, 80

Ç

Çanakkale Bienali, vii, xi, 1, 22, 23, 125

E

Emre Koyuncuoğlu, 39, 111, 114

G

Geleceğini Biriktirmek, ix, xiii, 79, 80,
 99

İ

İstanbul Bienali, vii, xi, 1, 8, 9, 11, 12,
 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 39, 98,
 99, 119, 122, 126
 İzmir Sanat Bienali, vii, xi, 24, 26

L

Lerzan Özer, viii, xii, 39, 43, 50

M

Mahir Namur, 36, 54, 69, 109
 Mardin Bienali, vii, 1, 23, 126
 Marielle Videler, viii, 54, 64
 Marka, v

Monali Meher, viii, xii, 39, 40, 41, 42,
 53, 111
 Mürteza Fidan, 53, 69

N

Nezaket Ekici, viii, xii, 39, 40, 53, 111,
 122

O

Otomobil, v

R

Rana Öztürk, 68, 69, 74
 Resim, vi, vii, viii, ix, v
 Roland Stratmann, viii, xii, 54, 58, 59
 Roza El Hassan, viii, xii, 39, 54, 63, 64

S

Sanat, ix, v
 Seyit Saatçi, 70, 74, 121
 Sıtkı Kösemen, xii, 70, 71, 72, 121
 Simge, vii, viii, v
 Sinopsis, v, vi, 82, 83

T

T. Melih Görgün, viii, xi, 2, 36, 37, 50,
 51, 53, 68, 69, 87, 94, 95, 96, 99, 106
 Tasarım, v

V

Vittorio Urbani, viii, 36, 39, 53, 68, 69,
 109

Z

Ziya Azazi, xiii, 75, 115, 121